

VISSZAEMLEKEZÉS A TANULÓK ISKOLÁHOZ VALÓ VISZONYÁRA
ÉS NÉHÁNY FONTOSABB MOTIVUM VIZSGÁLATA.

Visszaemlékezés a tanulók iskolához való viszonyára
és néhány fontosabb motívum vizsgálata.

Bevezető.

A téma indokolása.

A vizsgálat gondolatmenete.

A vizsgálat módszerei.

I. fejezet

Adatok a tanulók iskolához való viszonyának vizsgálatához.

II. fejezet

A tanári magatartásformák gyakoriságának vizsgálata.

III. fejezet

A védőnőképzős hallgatók előadóikhoz való viszonyának
alakulása.

Összefoglalás.

Visszaemlékezés a tanulók iskolához való viszonyára
és néhány fontosabb motívum vizsgálata.

Az iskolareformmal kapcsolatban időszerűvé vált, hogy a családi nevelés mellett az iskolai hatásrendszer jelentőségét is figyelembe vegyük a felnövekvő nemzedék oktatásában és nevelésében. Nem közömbös, hogy a hosszú éveken át tartó iskolai hatások miként alakítják a személyiséget, hogyan fogadják a tanulók, s ezek a komplex hatások hogyan lesznek az ifjúság személyiségfejlődésének elengedhetetlen feltételei.

A fejlődő szocialista iskolától ma már több mindent várunk. A tanulók nagy része több időt tölt az iskolában, mint a családi otthonban - ez különösen a középiskolás korra vonatkozik - ezért jó lenne, ha az iskola az otthon is pótolhatná. Feltételei lennének, hogy a tanárok és tanulók közötti viszony jobb legyen, az oktatás érdekes legyen számukra, a tanulás ne okozzon nagy nehézségeket.

Ennek érdekében feltétlenül indokolt azoknak a pszichológiai tényezőknek megismerése, olyan módszerek és eszközök kidolgozása, amelyekkel megelőzhető vagy csökkenthető lenne a személyiségre gyakorolt negatív iskolai hatások érvényesülése.

Dr. Veczkó József /1967/: "Adatok a tanulók iskolához való viszonyának pszichológiai vizsgálatához" c. tanulmányában a következő pontokban foglalja össze e széleskörű vizsgálatok célkitűzéseit:

- a/ Tárja fel a tanulók iskolához való viszonyának általános jellemzőit, jelentősebbnek ítélt motívumait, melyeknek alapján jobban differenciálhatók a vizsgálatok fontosabb problémakörei és alapkérdései.
- b/ Derítse fel a serdülőkori személyiségfejlődést negatívan befolyásoló iskolai nevelési helyzetek legproblematisabb formáit, kiváltó okait és pszichológiai összetevőit.

c/ Vizsgálja az iskolai negatív hatások által előidézett személyiségzavarok leggyakoribb típusait.

d/ Kutassa a negatív iskolai helyzetek megelőzésének lehetőségeit és az ezekből eredő személyiségzavarok korrigálásának pszichológiai feltételeit.

Az iskolához való viszony pozitív vagy negatív értékelése igen sok tényezőtől tevődik össze.

A tanár személyisége, /dolgozatom második részében külön szerepel/ az iskolai oktatásban a túlterhelés, neurotikus panaszok, pihenés, alvás hiánya mind befolyásolják a negatív hatások kifejlődését.

Az oktatás technikai eszközeinek hiányosságai miatt sokszor a tanulók unatkoznak az órán, passzívvá válnak, ez zavarja az előadókat is.

Az iskolai külső hatások és belső feltételek egymásra hatnak, a gyermek feldolgozza azokat, egy részüket magáévá teszi, más részüket elutasítja. Egyes hatásokkal pozitív, másokkal negatív viszonyt teremt, vagyis kéttényezős viszony jön létre.

Az iskolához való viszony alakulása tehát lehet egyszerre pozitív és negatív is, ezért ezt a felmérésnél is figyelembe kellett venni.

A vizsgálat gondolatmenete.

A tanuláshoz való viszony kutatásának kérdései hallgatóink középiskolás tanulmányaira és élményeire vonatkoznak.

Két évfolyamnál az 1967-es és 1968-as felmérésnél 50 I. éves és 50 II. éves hallgatóval ismertettem a vizsgálat célját /összesen 200 hallgatóval./

A visszaemlékezés konkrétabb bontását még az 1. éve, 2. éve és azon túl végzettekre is elvégeztem.

Vizsgálati eljárásként az explorációs módszerből a kérdőívet és egyéni beszélgetést használtam fel. A feldolgozás statisztikai módszerrel történt, rétegezett mintavétellel.

Mivel az 1967-es adatfelvételnél csak a hallgatók 3 %-a nyilatkozott teljesen negatívan az iskolához való viszonyáról, az 1968-as felmérésnél

pedig egy sem, ezért a teljesen negatív eredmények feldolgozását elhanyagoltam. A teljesen pozitív /igennel válaszolt/ és a kéttényezős/igen is, nem is/ eredményeket összehasonlításként %-os arányban grafikonon ábrázoltam.

Az adott válaszokat: a/ A tanulmányi tevékenység csoportjába

b/ A tanulók-diákok viszonyára

c/ Társas kapcsolatok - osztályközösségi viszonyra

d/ A tanulók iskolai tevékenységével kapcsolatos szülői magatartás csoportjára

e/ A tanuláshoz való negatív motivációk

f/ Az iskolára való emlékezés motivációi

szerint csoportosítottam.

A tanulók a kérdésekre aláhúzással és kiegészítéssel válaszolhattak.

A kérdőívet névaláírás nélkül kértem.

Az 1968-as felmérésnél 50 hallgatóval egyéni beszélgetés formájában mondtam el az iskolához, tanuláshoz való viszonyának emlékeit, egyéni véleményét, pozitív és negatív tapasztalatait.

A beszélgetés az I. éves hallgatókkal rövid ismerkedés után történt. Szívesen beszéltek volt iskolájukról, tanáraikról.

A II. éveseket már jobban ismertem, őszintén, kritikai érzékkel tárták fel kellemes és fájó emlékeiket a középiskolás korukról. -

A tanárok személyiségének vizsgálatánál problémafelvetésemhez legközelebb állt Ormai Vera: "Különböző nevelői magatartásformák hatása egy osztály tanulóinak a tantárgy iránti érdeklődésére és munkafegyelmére." c. cikke. /Magyar Pedagógia 1962/4./ Főleg e cikkben szereplő különböző tanári magatartásformákat használtam fel a kérdőív összeállításához.

Vizsgálati eljárásként a kérdőíves módszert alkalmaztam, a hallgatók lo%-ával - KMN nevével - egyéni beszélgetést folytattam, szükség esetén a kérdéseket kiegészíthették véleményükkel.

A 23o kérdőívből 21o került feldolgozásra /2o kérdőívet az elírások, téves rangsorolás miatt nem használhattam fel./

A kérdéseket pozitív és negatív magatartásformák szerint csoportosítottam, az előfordulás gyakorisága szerint rangsoroltattam, szükség esetén kiegészíthették saját véleményükkel. /A csoporton belüli rangsorolás elsősorban viszonyításra épült./

A statisztikai értékelés után a következő csoportosítás szerint történt a kérdések diagrammos ábrázolása.

Pozitív:

- 1/ A tanulmányi tevékenység folyamán tanusított pozitív tanári magatartásformák
- 2/ A tanulmányi munka értékelésével kapcsolatos tanári magatartásformák
- 3/ A tanári magatartásformából a nevelés pozitív módszerei
- 4/ A tanári magatartásformákból a pozitív etikai vonatkozásuk
- 5/ A nevelői személyiség állapotával kapcsolatos pozitív magatartási formák.

Negatív:

- 1/ A tanulmányi tevékenység folyamán tanusított negatív tanári magatartásformák
- 2/ A tanulmányi munka értékelésével kapcsolatos negatív tanári magatartásformák
- 3/ A tanulmányi tevékenység folyamán tanusított negatív tanári magatartásformák.
- 4/ A tanári magatartásformákból a negatív etikai vonatkozásuk
- 5/ A nevelői személyiség állapotával kapcsolatos negatív magatartásformák.

Az egyéni beszélgetés 2o hallgatóval történt, részben saját osztályomból, de a többi osztály tagjai is szívesen vállalkoztak a feladatra.

Mivel az ország különböző gimnáziumaiból kerültek hozzánk, teljes öszinteséggel merték feltárni tanáraikhoz való pozitív és negatív viszonyulásukat. A kérdőívek és elbeszélések adatai megközelítően 95 %-os biztonsággal igazak.

I. fejezet

Adatok a tanulók iskolához való viszonyának vizsgálatához.

A tanulók iskolához való viszonyának belső összefüggéseit csak úgy érthetjük meg igazán, ha legfontosabb tevékenységük motivációs bázisát megismerjük. A tanulás motivumai a fejlődő gyermeki személyiségben rendkívül összefonódottan, s nem egyszer ellentmondásosan jelentkeznek. Ezért a csoportosításuk, rendszerezésük meglehetősen nehéz. /Dr. Veczkó József: A tanulók iskolához való viszonyát alakító hatások pszichológiai vizsgálata. 1968. 36.o./

A tanulók iskolához való viszonyának alakulása.

A 2.sz. ábrán feltüntetett értékek alapján pozitív eltérést tapasztaltam az 1967. évi százalékos értékeléshez viszonyítva.

Szivesen járt iskolába	1967-ben 38 %	1968-ban 66 %
Nem szivesen járt iskolába	3 %	0 %
Igen is, meg nem is	59 %	34 %

Ennek okát abban látom, hogy az előző évekhez viszonyítva többen dolgoztak érettségi után, a továbbtanulás utáni vágy, a felvételi sikeréért kifejtett fokozottabb erőfeszítés a tanuláshoz való viszony emlékeit is megélesztette. Ezért nem volt az 1968-as vizsgálati személyek közül egy sem, aki teljesen negatívan nyilatkozott volna.

Az iskolához való viszonyt és tanulmányi tevékenységgel összefüggő motivumokat szeretném részletesebben ismertetni az elbeszélések eredménye alapján.

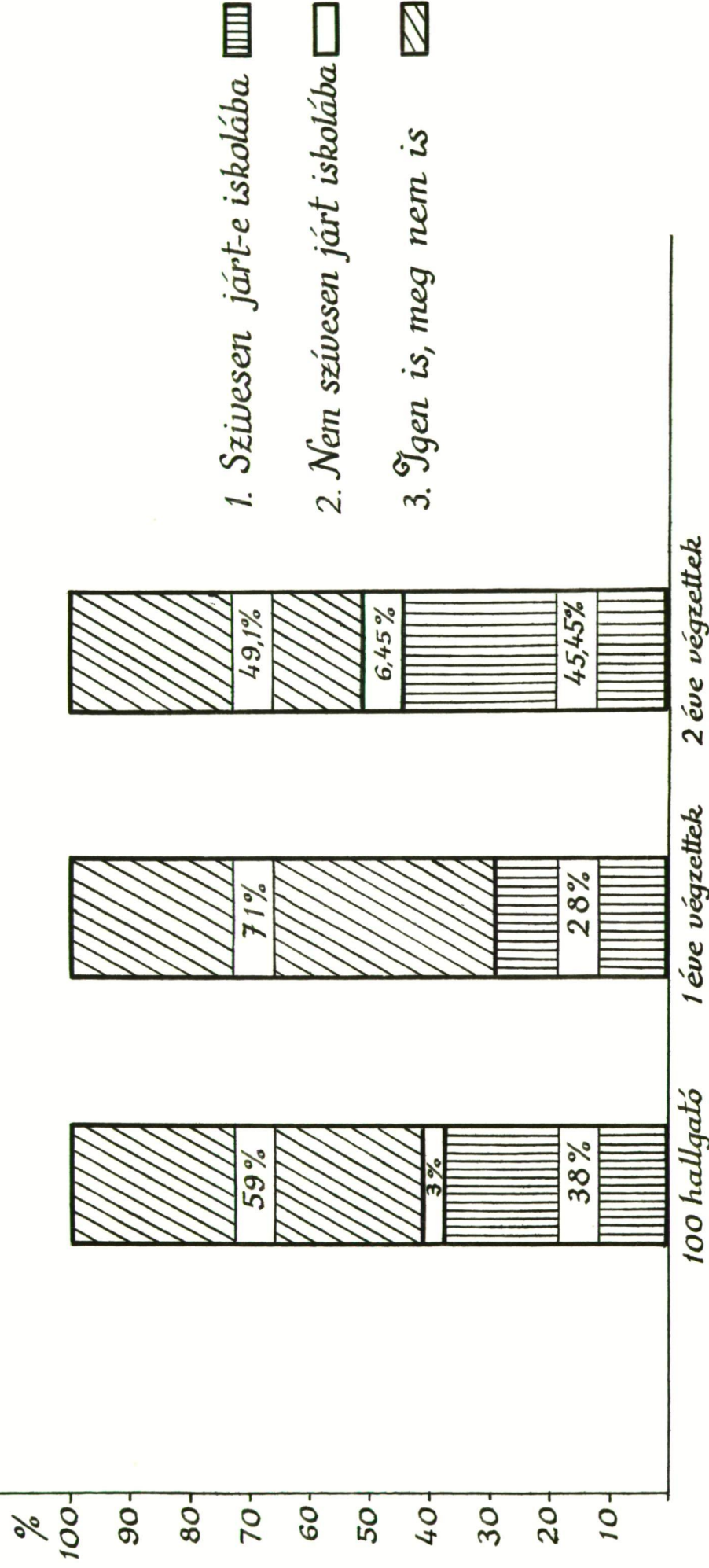
A tanulás, mint tevékenység igen sok motivumból tevődik össze. Ilyen motivumok lehetnek Rubinstein szerint /1964/ :

- a/ a közvetlen érdeklődés a tantárgy által tükrözött valóság iránt
- b/ a tantárgy által megkivánt szellemi tevékenység jellege iránt
- c/ hajlamok váltják ki, erősítik meg

① A tanuláshoz való viszony százalékos megoszlása

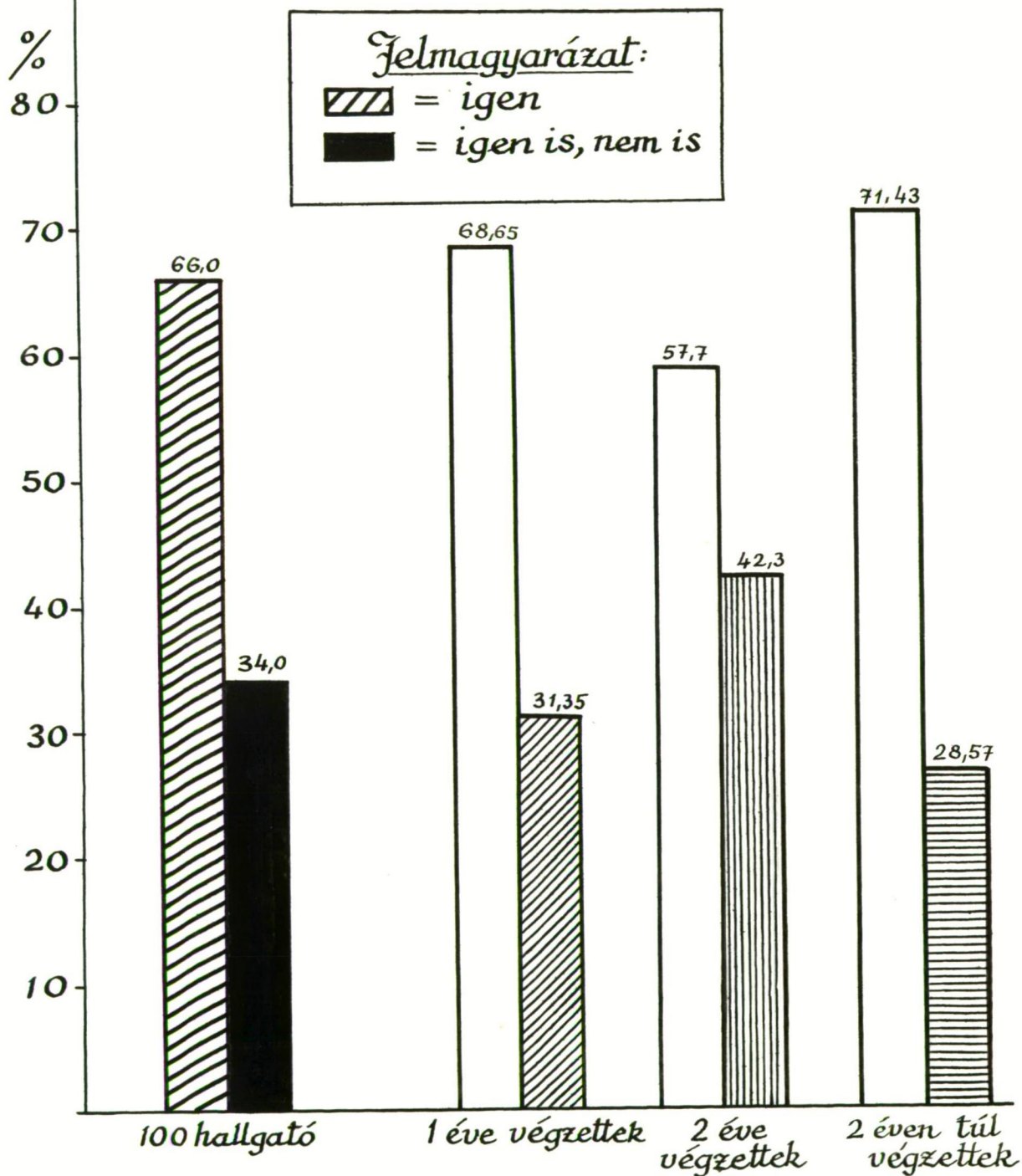
a/ 100 hallgatóra	b/ 1 éve végzettekénél (45 hallgató)	2 éve végzettekénél (1967) (55 hallgató)
100	100	100
90	90	90
80	80	80
70	70	70
60	60	60
50	50	50
40	40	40
30	30	30
20	20	20
10	10	10
0	0	0

1./ % lebontás 100 hallgatóra

② Az iskolához való viszony alakulása
100 védőnőképzős hallgatónál

(Visszaemlékezés a középiskolára)
(1968 április)

d/ közvetett érdeklődés váltja ki.

A./ A pozitív hatású motivumok vizsgálata

3. és 4.sz. ábra

A két ábra mutatja, hogy melyek azok a motivációk, amelyek elsősorban meghatározták a tanuláshoz való pozitív viszonyt.

A legmagasabb érték már abból a felismerésből ered, hogy életük célját, továbbtanulásuk lehetőségét tartották a legfontosabbnak, s ennek rendelték alá a többi motivumot is. /35 % - 34.5 % 37.77 % A tanulás által jutottam életem céljához./

A "Miért szerettem tanulni?" kérdésre a konkrét választ csak néhány hallgató próbálta megfogalmazni.

"Azért szerettem tanulni, mert az életben való helytállást így könnyebbnek gondoltam." "Minden új érdekelt, ezért végeztem el levelező hallgatóként a gyors és gépirási tanfolyamot is a középiskola mellett, noha hivatali munkakörre sohasem vágytam." /37/

"A tanulásnál minden tananyag újat nyújtott. Bátyám jól tanult, ez ösztönzött engem is a továbbtanulásban." /69/

Sokan fogalmazták így válaszukat: "Azért tanultam szívesen, mert tudtam, hogy továbbtanulásomhoz feltétlenül jó eredményt kell elérnem."

A továbbiakban azokról a tényezőkről beszéltek szívesen a hallgatók, amelyek által az illető tantárgyat megszerették, vagy a már meglévő érdeklődésüket tovább fokozták.

Kerékgyártó Imre: "Az ideális tanár a diákvallomások tükrében!" c. cikkében /Pedagógiai Szemle 1968. 3.sz./ ezt írja: "Az ideális tanár modellje a diákok szemében szubjektív és objektív elemekből tevődik össze. Szubjektív elemeknek tekinthetjük, ha a tanár személye igen erősen kötődik a tanított tárgyhöz. A kötődés a tárgyakon keresztül történik, s abban nem a tanár személyisége játsza a legjelentősebb szerepet. A több érzelmi hatást kiváltó

humán tárgyak tanárai előnyösebb helyzetben vannak, bár ezeket később felváltják az értelmiek, köztük nem egyszer a praktikus /pályaválasztás/ jutnak előtérbe."

"A humán tárgyakat, különösen a magyart szerettem, mert nagyon jó magyar tanárunk volt, szinte megbabonázva hallgattuk óráit. Közvetlen volt hozzánk, mint embert is szerettük." /80/

"Történelem tanárunknál mindenki tudta az anyagot, 4.7 átlagot is értek el osztályaiban. Annyira szerettük őt, ha valaki nem készült óráira, ha fiu volt, úgy társai megverték, a lányokat pedig megszidták. Jó vázlatunk volt, érdekesen adott elő, órái után könnyű volt a készülés." Az ösztönzött a tanulásra, hogy III. osztályig színvonalas iskolába jártam, tanárain sokat követeltek. Betegségem miatt a IV. osztályt levelező uton fejeztem be. Előző tanárain iránti tiszteletből igyekeztem, hogy ne legyen kevesebb a tudásom, mint volt társaimé, akiket végig tanítottak. /50/

"Magyar és történelem volt a két kedvenc tárgyam, az általános iskolai tanárom szerettette meg velem, még a gimnáziumból is visszajártunk hozzá szakköri foglalkozásokra. Sokat olvastam, a jó eredmények még jobban ösztönöztek." /79/

"A biológia érdekelt, mégis a történelmet tanultam szívesebben, mert olyan érdekesen adott elő tanárunk, hogy élvezet volt hallgatni. Történelmi korokról, emberek életéről mesélt, ezek nagyon érdekelték." /31/

Az érzelmi motivumokkal ellentétben a következő nyilatkozatokban már főleg az értelmiek szerepelnek. -

"A matematikát tanárom szerettette meg velem, egészen jól értettem. I-II. osztályban még dicséretet is kaptam, ez is ösztönzött, később ez kiment a divatból." /90/

"A biológiát, fizikát matematikát szerettem, ezeket a tantárgyakat már az általános iskolában is jól értettem a magyarázatból. A középiskolában is jó tanárok tanították, teljesen hivatásérzettel, s ez ösztönzött. Matematika lapot is járattam." /27/

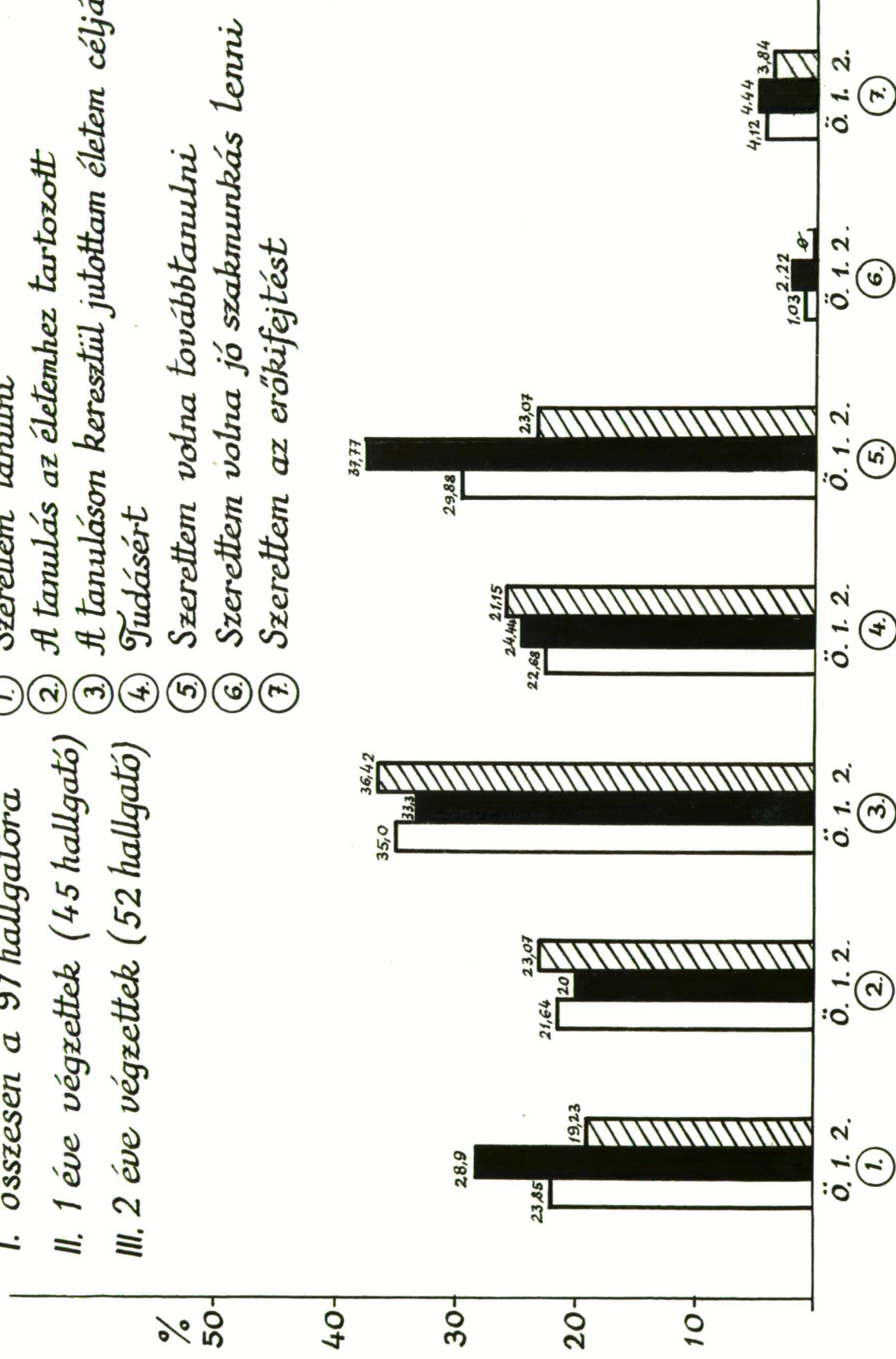
③ A tanuláshoz való viszony (igen, igen is nem is kérdésből)

I. összesen a 97 hallgatóra

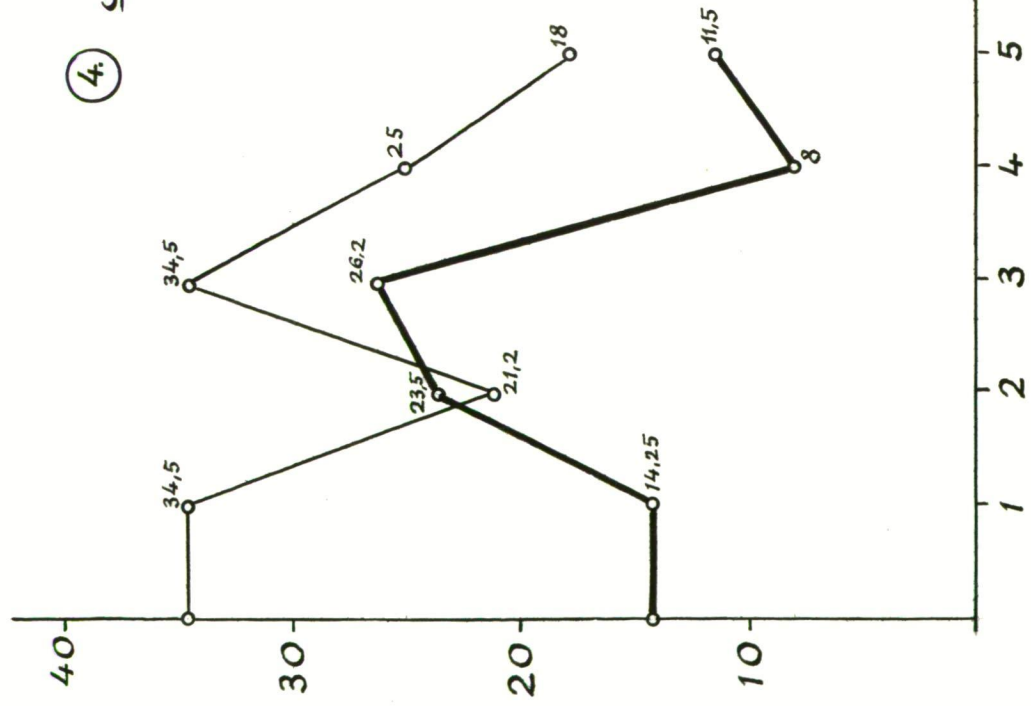
II. 1 éve végzettek (45 hallgató)

III. 2 éve végzettek (52 hallgató)

- ① Szerettem tanulni
- ② A tanulás az életemhez tartozott
- ③ A tanuláson keresztül jutottam életem céljához
- ④ Tudásért
- ⑤ Szerettem volna továbbtanulni
- ⑥ Szerettem volna jó szakmunkás lenni
- ⑦ Szerettem az erőlködést

4. A tanuláshoz való viszony alakulásának motivációi

Felmagyarázat:

- = igen
- = igen is, nem is

1. Szerettem tanulni
2. A tanulás az életemhez tartozott
3. A tanuláson keresztül jutottam életem céljához
4. Tudásért
5. Szerettem volna tovább tanulni

"A kémiát, matematikát szerettem a legjobban, különösen a példagyakorlást. Olyan jól magyarázott a tanárunk, hogy mindent megértettünk. Szigorú volt, de mégis jól megtanultuk órájára a feladott anyagot." /77/

"Biológiát, kémiát, földrajzot szerettük, mert tanárunk mindent elkövetett értünk. Kukoricaföldön dolgoztunk, az eladott kukorica árából külföldre mentünk. Mindenkiel megszerettette a biológiát." /49/

"Latint-oroszt szerettem, bár tanárunk csak III-IV.-ben vette át az osztályt. Féléven belül mindent átismételtetett velünk, azt is megtanultuk, amit I.-ben nem értettünk. Sokat fordítottunk, érdekesek voltak az órák." /89/

"A technikai eszközök szerepe az oktatásban."

Dr. Ágoston György Dr. Nagy József Dr. Orosz Sándor 1967. c. tanulmányukban ismertetik a technikai eszközök felhasználásának lehetőségét az oktatásban. Milyen eredményeket lehet elérni, hogyan lehet eljutni a valóságtól a magasabb absztrakció szintjére. A tanítási órákat változatossá, szemléltetőbbé, élénkebbé, esztétikailag és érzelmileg is gazdagabbá tehetik a tanárok az újabb didaktikai módszerek, valamint az új technikai eszközök alkalmazásával. Fontos feladata lehetne az oktatásnak, hogy az ismeretszerzés élményszerű legyen. Az élmények ösztönözik a tanulásra, cselekvésre, saját kezdeményezésre és ez kiválthatja a további önképzés szükségérzetét is.

Néhány ilyen pozitív ösztönző motiváció szerepelt hallgatóink elbeszélésében is, bár ez még igen kevésnek mondható.

"A német órákat szerettem, mert tanárunk nagy szakmai nyelvtudással rendelkezett. Külföldön végezte az egyetemet, így nagyon jól ismerte Németországot. Az órák nagyon érdekesek voltak. Magnetofonos felvételekről hallgattuk a helyes kiejtést, a mi feleletünket is felvette tanárunk, ez is érdekes volt. Egy-egy német várost diaképekről jól megismerhettünk. Ha zeneszerzőről, pl. Beethovenről tanultunk, akkor egy-egy művészi lemez meghallgatása után szinte átszellemülten tértünk vissza az óra anyagához. Mindenki várta a né-

met órát, ettől senki sem félt." /2/

"Orosz tagozatu osztályba jártam, volt nyelvlaboratóriumunk is. Az audió-vizuális órákat egy kicsit nehéznek tartottam, mégis sokkal érdekesebb volt, mint az előző évek orosz órái." /30/

"A francia nyelvet azért szerettem, mert az óra anyaga mellett a tanár is sokat mesélt Franciaországról. A történelem is kedvenc tantárgyam volt, mert a napi eseményeket is megmagyarázta tanárunk, így az elmúlt események is jobban érdekelték."

"A történelem azért érdekelt jobban és azért is szerettem, mert tanárnőnk élményszerűen adott elő, nem ragaszkodott a tankönyvhöz. Ugy megszerettem a történelmet, hogy az olvasásnál is történelmi témájú könyveket kerestem. A feleléstől sohasem féltem." /82/

"A matematika-fizika órák anyagát tanárunk az élettel is kapcsolatba hozta, így az összefüggéseket jól megértettük." /65/

"Biológia tanárunk volt az osztályfőnökünk is, akit nagyon szerettünk. A tankönyv mellett jó vázlatot is készítettett velünk, az állattani részt részletesebben magyarázta, sokat kísérleteztünk, amit igen élveztünk. Érettségire is jól felkészített bennünket, ezért mindig hálával gondolok Rá." /87/

"Politechnikai tanárunk, aki agronómus volt, egyik társunk édesapja, nagyon közvetlen volt hozzánk, igen jól és szakmai téren is kifogástalanul foglalkozott velünk, még magánügyeinkben is tanácsot adott. Most is érdeklődik utánunk." /32/

A tanárokhoz való pozitív viszony

"Szocialista iskolánkban a tanítónak tanítványaihoz való viszonya döntően különbözik attól, amilyen korábban szokásos volt. Nem tart távolságot önmaga és a tanulók között, hanem a kollektíva irányító erejévé válik. Tekintélye nem a kényszerre és büntetésre támaszkodik, hanem érvelésének erejére, valamint személyi és szakmai fölényére. A tanulók is általában barátjuknak

tekintik, nem pedig olyan valakinek, akit teljes erővel bosszantani és ki-
játszani kell. A tanítónak ez a megváltozott helyzete nagy jelentőségű az
iskolai tanulás sajáttsága szempontjából." /Dr. Clauss - Dr. H. Hiebsch:
Gyermekpszichológia 1964. 268.old./

Dr. Kerékgyártó Imre /vezető szakfelügyelő, Budapest/: "Az ideális ta-
nár a diákvallomások tükrében" c. cikkében /Pedagógiai Szemle 1968. 3.sz./
foglalkozik egy felméréssel, melyben gimnáziumi tanulóktól kérnek választ
arról:

- 1/ Milyennek képzeled el az ideális tanárt?
- 2/ Melyek a jó tanár legfontosabb tulajdonságai?
- 3/ Iskolai tanulmányaik alatt volt-e olyan tanárunk, aki megközelítette
ezt az eszményt?
- 4/ Mutassa be őket pár sorban!
- 5/ Miben látja annak okát, hogy sok tanár nem tud közelebb férkőzni hoz-
zájuk?

E kérdések szerint próbáltam hallgatóinktól is megtudni, hogy az iskolához
való viszonyukban a tanároknak milyen pozitív, illetve negatív szerepük volt.
A legtöbb hallgató csak az osztályfőnökről nyilatkozott pozitívan, elvértve
fordult elő, hogy egy, esetleg több tanárért is komolyabban lelkesedtek vol-
na - gyakori volt ez a megállapítás: "Nem ismertek igazán bennünket taná-
raink."

"Osztályfőnökünk történelemszakos volt, sokat foglalkozott velünk. Egyé-
ni problémáinkat is megbeszélhettük vele. Egyik osztálytársunk édesanyjával
erkölcsi problémák merültek fel, összefogott az osztállyal és megmentettük
társunkat egy komoly katasztrófától. Nemcsak mi, de az iskolában mindenki
szerette Őt, történelemből osztályai a legjobb eredményt érték el /4.7 át-
lagot is./" /80/

A tanárokhoz való viszony alakulásának motivációi között - 5. 6.sz. áb-
ra - a legmagasabb százalékban szerepel: "Tetszett tanáraim tudása."

Az 1967-es felmérésnél össz.: 21.64 %, 1 éve végzetteknél 33.33 %, 2 éve végzetteknél 11.53 %. Az 1968-as adatokból a csak "igen"-nel válaszok közül 33.2 %, igen is, nem is válaszokból 23.5 %.

Igen kevés hallgató nyilatkozott pozitívan a "tanárok közt találtam meg példaképeimet" 1967-es adatok közül összesen: 7.21 %, 1 éve végzetteknél 4.44 %, 2 éve végzetteknél 9.61 %.

Az 1968-as "igen" kérdéscsoportból 9 %, az igen is, nem is csoportbeliek közül csak 8 %-a.

Azok, akik egy-egy tanárban mégis megtalálták példaképüket, igen lelkesen nyilatkoztak.

"Egyetlen tanárunkat szerette igazán az osztály, akit azóta is példaképemnek tekintek, a biológia tanárunkat. Barátságos, kedves volt hozzánk, megértett bennünket. Olyan színvonalas órákat tartott, hogy mindenki élvezte". /27/

"Nagyon becsültük osztályfőnökünket, aki igen sok emberségre tanított bennünket. Egyik társunk édesanyja meghalt. Az ő taníttatásáért, otthoni munkájának megszervezéséért az egész osztályt mozgósította, még erkölcsi nevelésével is törődött, hogy ne legyen vele probléma. Ezekre gondolva mindig meghatódok, ez az eset az egész osztályt közelebb hozta egymáshoz." /67/

"Fiatal, most végzett tanárain voltak, akik megértették a diákokat, emellett tekintélyük is volt. A diákok ügyes-bajos dolgaikkal bátran fordulhattak hozzájuk. Fiatal osztályfőnökünk előtt egy idősebb tanár vezette osztályunkat. Ő próbált ellenségeskedni, de nem ért el eredményt. Osztályfőnökünk magánéletünkben is foglalkozott velünk, próbált problémáinkra helyes megoldást keresni." /56/

"Osztályfőnökünket az egész osztály rajongásig szerette, nem is tudtunk nála külön embert elképzelni. Még most is levelezünk vele. Ha volt osztálytársaimmal találkozóm, azonnal róla beszéltünk, még az egyetemisták is visszajártak hozzá. Az ő kedvéért mindent vállaltunk." /7/

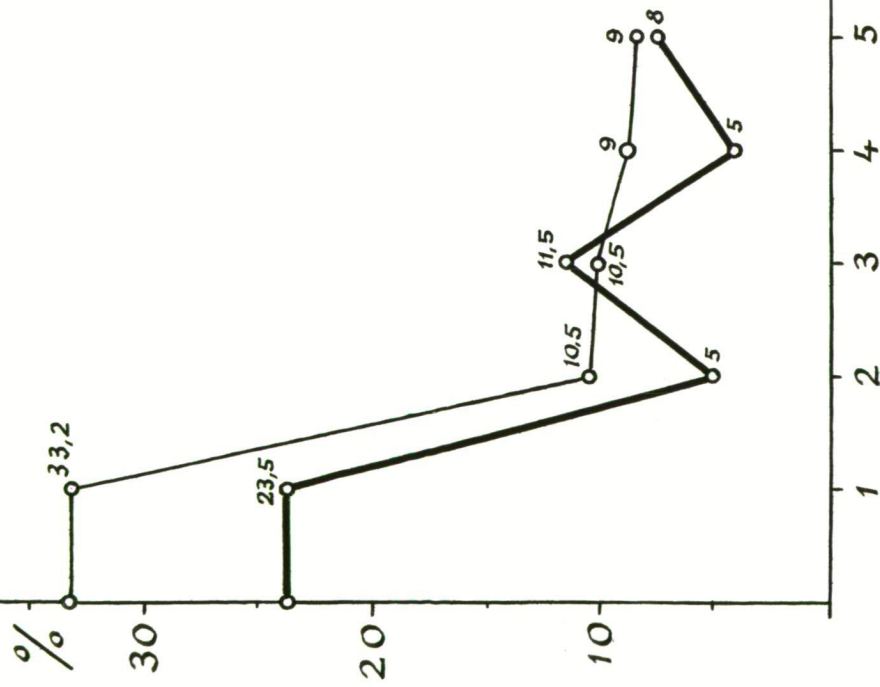
"Magyar tanárnőnk volt a legjobb és legnépszerűbb. Megértő, kedves mo-

5. Tanárokhoz való viszony (igen, igen is meg nem is kérdésből)

1. Tetszett tanárain tudása
2. Megértése
3. Türeleme
4. Igazságossága
5. Tanárain között találtam meg példaképeimet

⑥ A tanárokhoz való viszony alakulásának motivációi

Felmagyarázat:

○ = igen

○ = igen is, nem is

1. Tetszett tanáraim tudása
2. megértése
3. türelme
4. igazságossága
5. Tanáraim között találtam meg példaképemet

dora miatt mindenki rajongott érte, igaz, az irodalmat is szívvél-lélekkel oktatta." /95/

" Kollégiumi igazgatónőnk tartózkodó, komoly nő volt, de szeretett bennünket, mi is szívesen beszéltünk Vele." /49/

Osztályközösség - társakhoz való viszony

"A serdülő és ifjúkorban a tanulók a saját osztályukban összetartozónak érzik magukat. A tanulók csinyeknél éppugy, mint pozitív teljesítményeknél összetartanak, egyik a másikért kiáll, egymást segíti és mint csoport különállónak tartják magukat más csoportoktól /párhuzamos osztály, vagy szomszéd osztályban tanuló osztály./ A serdülő készségesen és örömmel csatlakozik közösségekhez és lelkiismeretesen vigyáz a csoport iratlan becsületkódexének megtartására. Ezzel egyidejűleg azonban a serdülőkor csoportjaiban igen mély páros kapcsolatok is kialakulnak."/Dr. G. Glauss - Dr. H. Hiebsch 1964. Gyermekpszichológia 247. old./

A jó osztályközösségek kialakítása elég nehéz feladat, a pedagógusok komoly segítsége nélkül szinte alig lehet eredményt várni. Sok olyan probléma adódik még középiskoláinkban, amelyek megoldása a jövő feladata lesz. Pl. bejárók, városiak közötti ellentétek, jó és gyengébb tanulók különválása stb. A közös élmények, kirándulások, társadalmi munkák jelentőségét sem használják ki eléggé az osztályfőnökök, hogy közelebb kerüljenek a tanulók egymáshoz.

A 7. és 8.sz. ábrán főleg az osztálytársakkal való szíves együttlét magas százalékaránya a feltűnő. Az 1967. évi adatokból:

összesen megkérdezettek	46.39 %
1 éve végzettek	55.55 %
2 éve végzettek	38.46 %

Az 1968. évi adatokból az "igen" csoportból 56.88 %

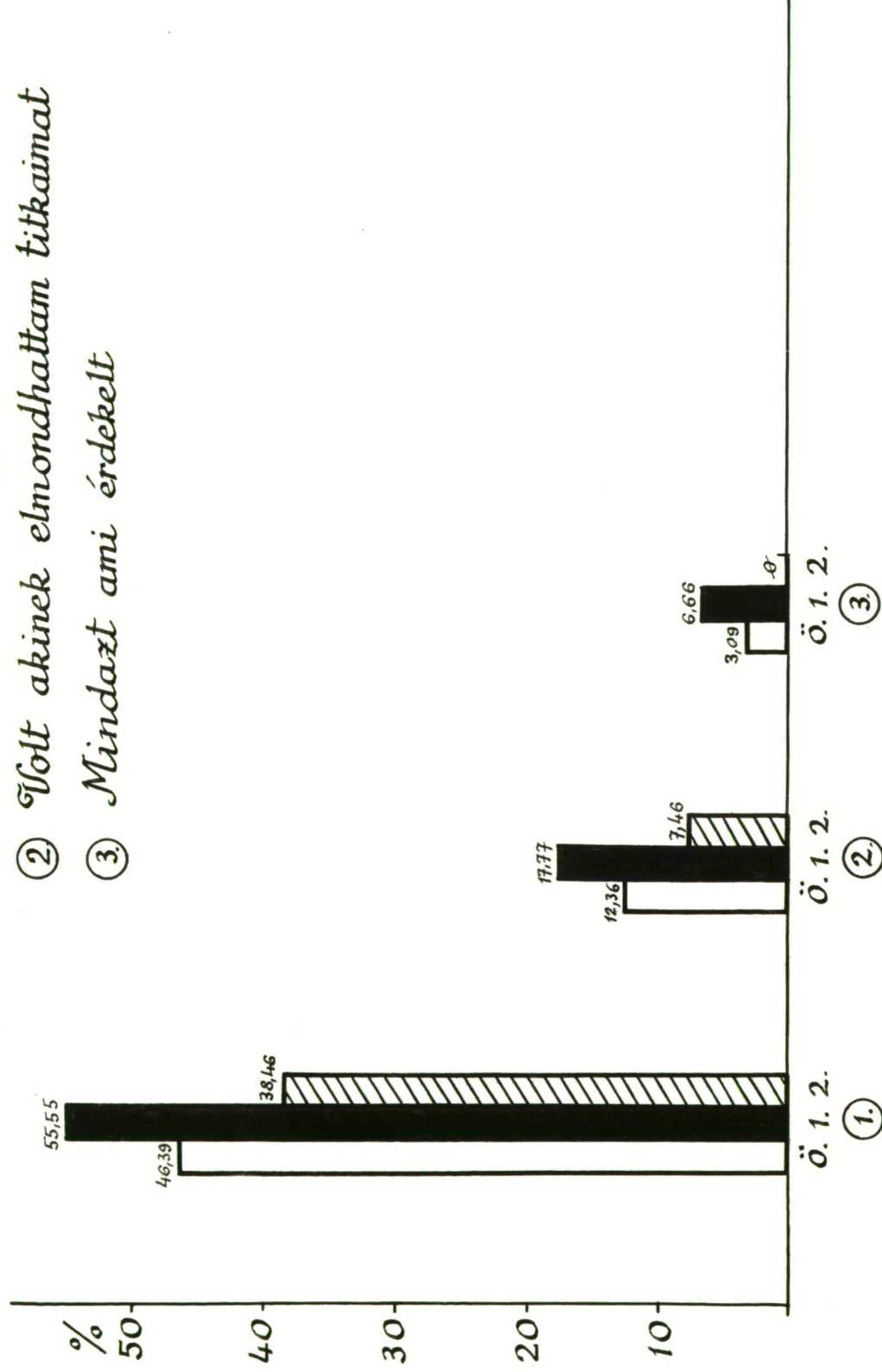
igen is, nem is	"	50.0 %
-----------------	---	--------

Az alábbiakban a pozitív társas kapcsolatokból ismertetnék néhányat:

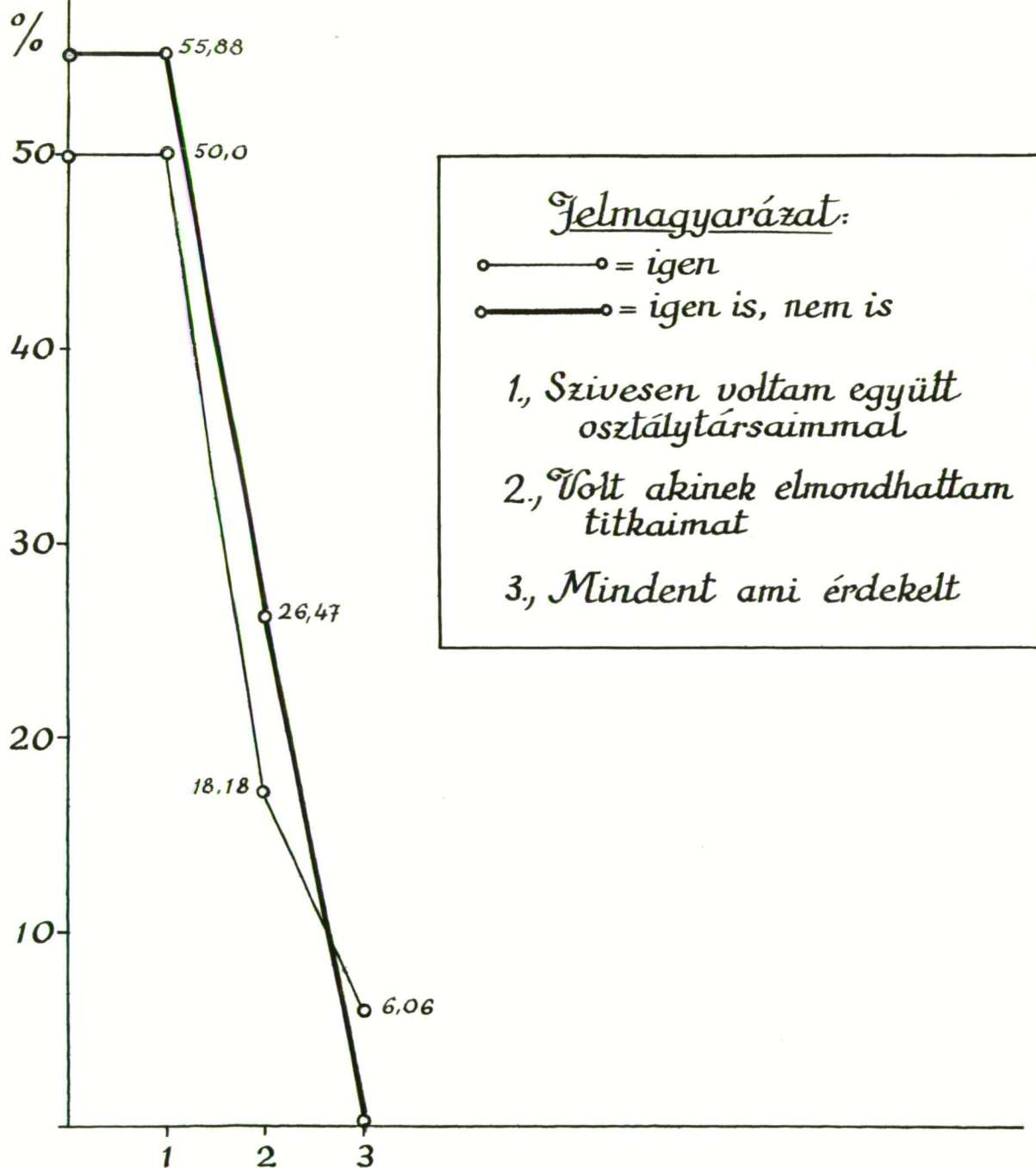
7. Öztályközösséghez való viszony

(igen, igen is meg nem is kérdésekből)

1. Szívesen volt együtt társaival
2. Volt akinek elmondhattam titkaimat
3. Mindazt ami érdekelt

⑧ Osztálytársakhoz –, közösséghez
való viszony motivációi

"Kellemes emlékekkel gondolok az osztályközösségünkre. Sokan bejárók voltunk, de a szakköri foglalkozásokon, kirándulásokon igen megszerettük egymást. Különösen a csehszlovákiai kirándulás nyújtott szép élményt. Örültem az eredményeinknek, mert a KISZ vezetőségben én voltam a gazdasági felelős." /42/

"Nagyon jó volt az osztályközösségünk. Sokat dolgoztunk együtt, jól ismertük egymást, őszinték voltunk egymáshoz, a felelősségrevonás is természetes volt az osztályon belül. Lelepleztük a csalásokat, akik rászorultak, azokon segítettünk." /67/

"Osztályunkban több volt a fiú, tanulásban sokat segítettük egymást. Közösségi rendezvényeink a fiúk határozottsága miatt jól sikerültek. A kollégisták matematikából segítették osztálytársaikat." /77/

"Közösen vélemény-eztük az osztály tagjait, ez igen pozitívan hatott ránk, senki sem sértődött meg." /21/

"I. osztályos korunkban több kicsapongó életű lány volt közöttünk, ezek uralták a vezetést, szerencsére lemorzsolódtak és így lényegesen javult osztálykollektívánk. Barátnőmmel együtt bejárók voltunk, sok feladatot megoldottunk osztályon belül, pl. egyik társunk szociális támogatását." /81/

Szülőkhöz való viszony

A 9. és 10.sz. ábrán feltűnően magas százaléokban szerepel, hogy "a tanulásal örömet akartam szerezni szüleimnek."

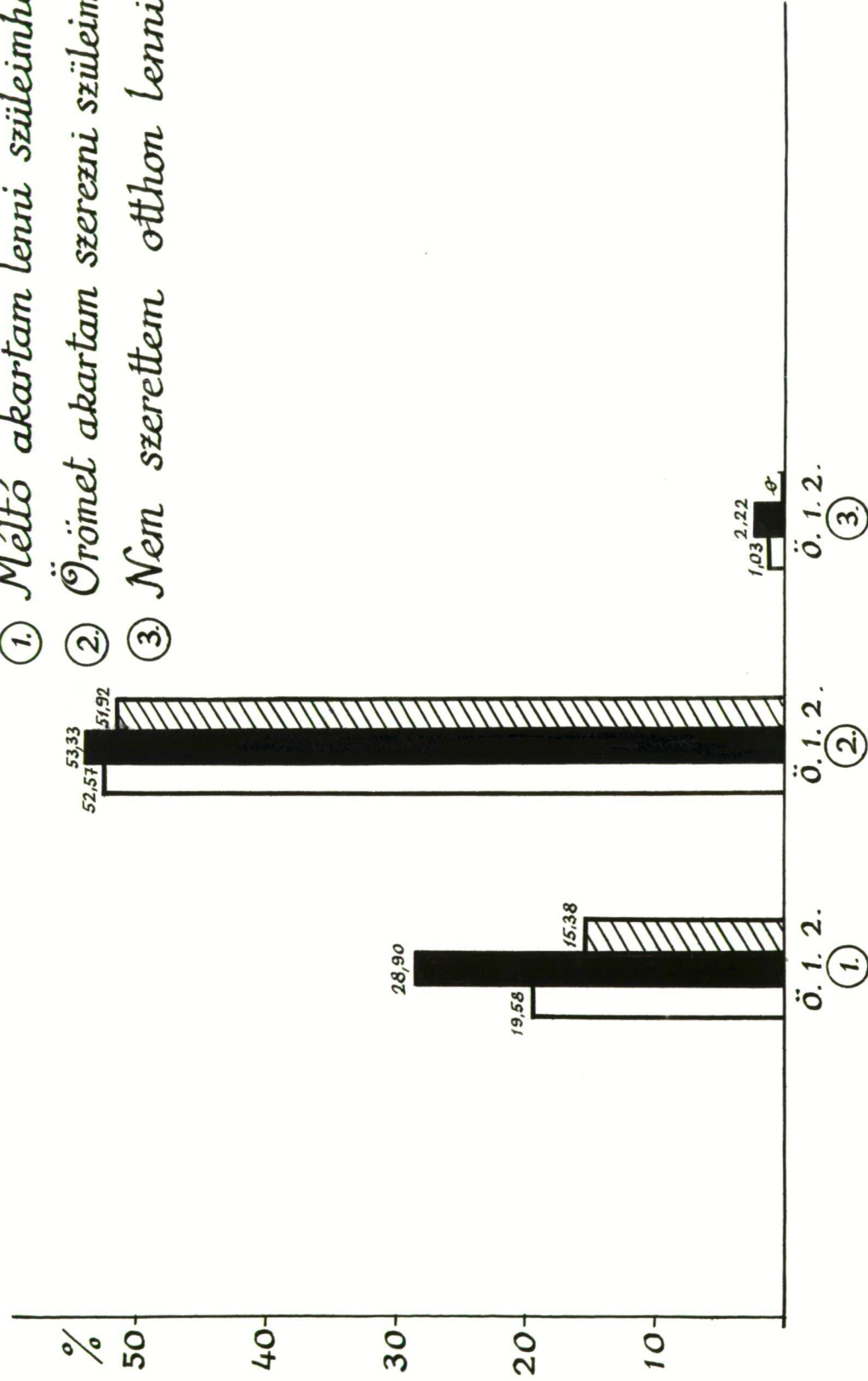
<u>1967. évi adatokból a 9.sz. ábrán:</u> összesen	52.57 %
1 éve végzetek	53.33 %
2 éve végzetek	51.92 %
<u>Az 1968-as adatokból a 10.sz. ábrán "igen" csoportból</u>	31.75 %
"igen is, nem is" "	55.75 %

Feltűnik az adott válaszokból, hogy a szülők nem sokat tudtak segíteni a tanulásban, számonkérés is alig szerepel. Ugyanakkor általában biztosít-

⑨ Szülőkhez való viszony

(igen, igen is meg nem is kérdésekből)

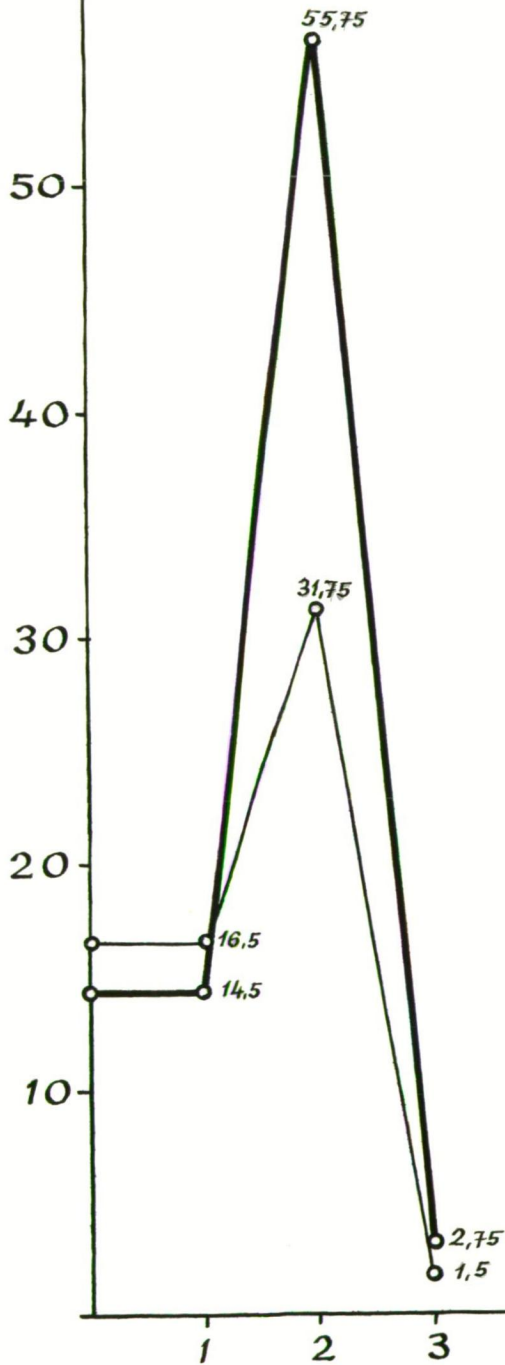
- ① Méltó akartam lenni szüleimhez
- ② Örömet akartam szerezni szüleimnek
- ③ Nem szerettem otthon lenni

10.

%

Szülőkhöz való viszony motivációi

Felmagyarázat:

○—○ = igen

○—○ = igen is, nem is

1, Méltó akartam lenni
szüleimhez

2, Örömet akartam szerezni
szüleimnek

3, Nem szerettem otthon lenni

ják a szülők az anyagi feltételeket, időt, helyet a tanuláshoz. Sokszor talán tulzottan is büszkék a szülők, hogy gyermekük magasabb iskolai tanulmányokat végez, ezért túl sok áldozatot is vállalnak.

"Egyedüli gyermek voltam, bár a tanulásban nem tudtak segíteni szüleim, de minden feltételt biztosítottak a tanuláshoz." /1/

"Szüleim vállalták az anyagi támogatást, követelményeikben nem voltak túl szigorúak." /77/

"Szüleimnek nem volt alkalmuk a tanuláshoz, ezért az én továbbtanulásom külön örömet jelentett számukra." /87/

"Bátyámmal együtt jártunk középiskolába, ezért szüleim egyedül nem bírták taníttatásunkat fizetni, keresztanyámék támogatásával sikerült leérettségiznem. Sokszor gondoltam arra, nekem többet kell felmutatni, mint másoknak, hisz értem komoly áldozatot hoznak. Érettségi után 1 évig dolgoztam, hogy anyagilag segítsen őket." /32/

"Édesapám meghalt, édesanyám beteges, nővérem vállalta taníttatásomat. Tudom, hogy nővérem milyen áldozatot vállalt értem, ezt szeretném meghálálni, ha tanulmányaimat befejezem." /37/

"A tanulásra mindig volt időm, alkalomszerűen kikérdezték az anyagot. A rossz eredmények miatt megszidtak, de hamarosan biztattak a tanulásra, nem akartak tulságosan elkeseríteni." /69/

"Nagyon szeretem édesapámat, mert érdeklődésemet tiszteletben tartotta, külön szaklapokat, folyóiratokat járatott nekem, felhívta figyelmemet a jó műsorokra. Nem voltak szigorúak szüleim, nem féltém Tőlük." /68/

Az iskolára való emlékezés legkellemesebb motivumai.

A serdülőkorban már igen fejlett az önértékelés, de ugyanakkor nagy jelentősége van a sikerélménynek. A sikertelenségek bátortalanná tesznek és teljesítménybeli stagnálást, vagy teljesítmény visszafejlődést eredményeznek. A sikerélmény azonban új tevékenységre biztat, és ezáltal többnyire

teljesítménynövekedés jön létre.

Figyelnünk kell arra, hogy a tanulót időről-időre emlékeztessük előrehaladására. Világossá kell tennünk előtte, hogy eddigi fáradozásai milyen sikeresek voltak. - A sikerélményeket mindig pozitíve hangsúlyozott érzések kísérik. /Clauss - Hiebsch 1964./

Nagy jelentőségük van a versenyeknek, az önálló munkáknak, ahol egyéni képességeik is kibontakozhatnak.

Ezek pozitív hatását teljesen igazolva láttam, amikor így tettem fel a kérdést: "Azokat az élményeit mondja el, amelyek a legnagyobb örömet jelentették, amikor a legboldogabb volt középiskolás korában."

A válasz teljesen spontán, pillanatok alatt hangzott el. Ezekből a következőket ismertetném:

"Matematikából és a nyelvekből többször dicséretet kaptam, ez különösen ösztönzött a tanulásra. Magyar dolgozatomat is felolvasták több alkalommal." /58./

"Történelemből versenydolgozatot irtam, az 1848-as eseményekről, iskolai díjat nyertem. Azután is sokat foglalkoztam történelemmel." /60./

"Szerettem a nyelvtant, egyik dolgozatomat külön ismertette a tanár, dicséretet kaptam." /90./

"Tanulmányi felelős voltam, feladataimat ellátva dicséretet kaptam. Az osztályszavazás alkalmával a legtöbb szavazatot én kaptam, pedig csak 4-es rendű voltam. Megbízatásom 4 évig tartott, ez igen jó érzés volt. Karénékünk többször szerepelt nagy sikerrel." /92./

"II. gimnazistakörömbe a kitűnő eredményért könyvjutalmat kaptam. Akkor már 10 éve voltam kitűnőrendű és sohasem jutalmaztak, ezért voltam olyan boldog."

"Atlétikából a megyei versenyen IV. helyezést értem el, nagyon boldog voltam." /26./

Gyakran szerepelnek a kellemes élmények között a közös kirándulások, közösségi rendezvények, közös feladatmegoldások.

"A két kirándulásra gondolok szívesen, amit én segitettem szervezni, és nagyon jól sikerültek." /7./

"A közös kirándulásokon, ahol a tanár nem mint tanár volt közöttünk, hanem mint idősebb barát, igen jól megértettük egymást." /69./

"Az iskolánkban hagyományosan minden évben volt egy nagy osztálykirándulás, a 4 év alatt az ország legszebb tájait megismerhettük." /27./

"Rendezvényeinkre, a "szecskaavatóra" /elsősök fogadása/, ballagási ünnepélyre, ezek mindig ünnepélyesek voltak." /49./

"Az érettségi vizsgára, ahol a tanárok kedvesek, jóindulatuak és segítőkészek voltak." /83./

"Tornaversenyre, ahol csoportunk jó eredményt ért el. Szívesen gondolok a kitűnő érettségi vizsgámra és a ballagásunkra." /80./

"III. osztályos koromban engem biztak meg a ballagás szervezésével, nagy lelkesedéssel dolgoztam." /78./

A tanulók öntevékenységi igénye a serdülő és ifjukorban kísérletező, kutató, felfedező formában jelentkezik. Ezért jelent számukra nagy élményt, ha órákon ők is szerepelhetnek, kísérletezésekben segíthetnek, esetleg úgy tartja tanáruk az órákat, hogy az érdeklődésüket külön felkeltse.

"A IV. osztályos magyar órákra és szakköri foglalkozásokra gondolok szívesen, ahol önállóan foglalkozhattunk az anyaggal, és sok feladatot kaptunk." /40./

"Az I. és II. osztályos magyar órákra, a tanárnőnk nagyon kedves volt. Hangulatos és érdekes órákat tartott." /85./

"Csillagvizsgálatokra, a fizikai gyakorló órán a matematikai példamegoldásokra, kémiai kísérletekre." /87./

"Biológia órákra, a filmvetítésekre, a biológia tanárnőnk által szervezett kirándulásokra, mindig megcsodáltuk kiváló szervezőkészségét. Az osz-

tályból sohasem maradt otthon senki." /50./

"A francia órákra, ilyenkor lemezeket hallgathattunk, eredetiből fordítottunk, játékos, nyugodt légkörben teltek az órák. Ugy hatott a többi óra után, mintha üdülés következne. Sohasem féltünk, nem volt unalmas az óra, a nyelvek közül legjobban tudtuk a franciát." /45./

"Nagyon szerettem és legkedvesebb élményeim közé tartoztak a politechnikai órák. Kellemes emlékem az új iskolánk tatarozása, parkosítása, amit az osztályunk vállalt el." /42./

"Saját tenispályánk építésére gondolok szívesen, amit társadalmi munkával mi vállaltunk." /32./

Középiskolás lányoknál az érzelmi motivumok igen mély nyomot hagytak.

"Az esztergomi kiránduláson osztályfőnökünk eltört egy nyársbotot, mindenki kapott belőle egy darabot, még most is őrzöm." /7./

"Ballagásunk alkalmával osztályfőnökünk egy kis néfelejcs csokrot adott mindenkinek, ez nagyon meghatott bennünket." /1./

Az iskolára való emlékezésnél legmagasabb %-ban szerepel: "Jobban szerettem volna tanulni." /Ez valamilyen ok miatt nem sikerült./

Az 1967. évi adatok közül összesen	30 %
------------------------------------	------

1 éve végzett	35.55 %
---------------	---------

2 éve végzett	25.45 %
---------------	---------

Az 1968-as felmérésben: igen csoportból	18 %
---	------

igen is, nem is	"	14.70 %
-----------------	---	---------

"Szorgalmasabbnak kellett volna lennem."

Az 1967. évi adatok közül összesen	49 %
------------------------------------	------

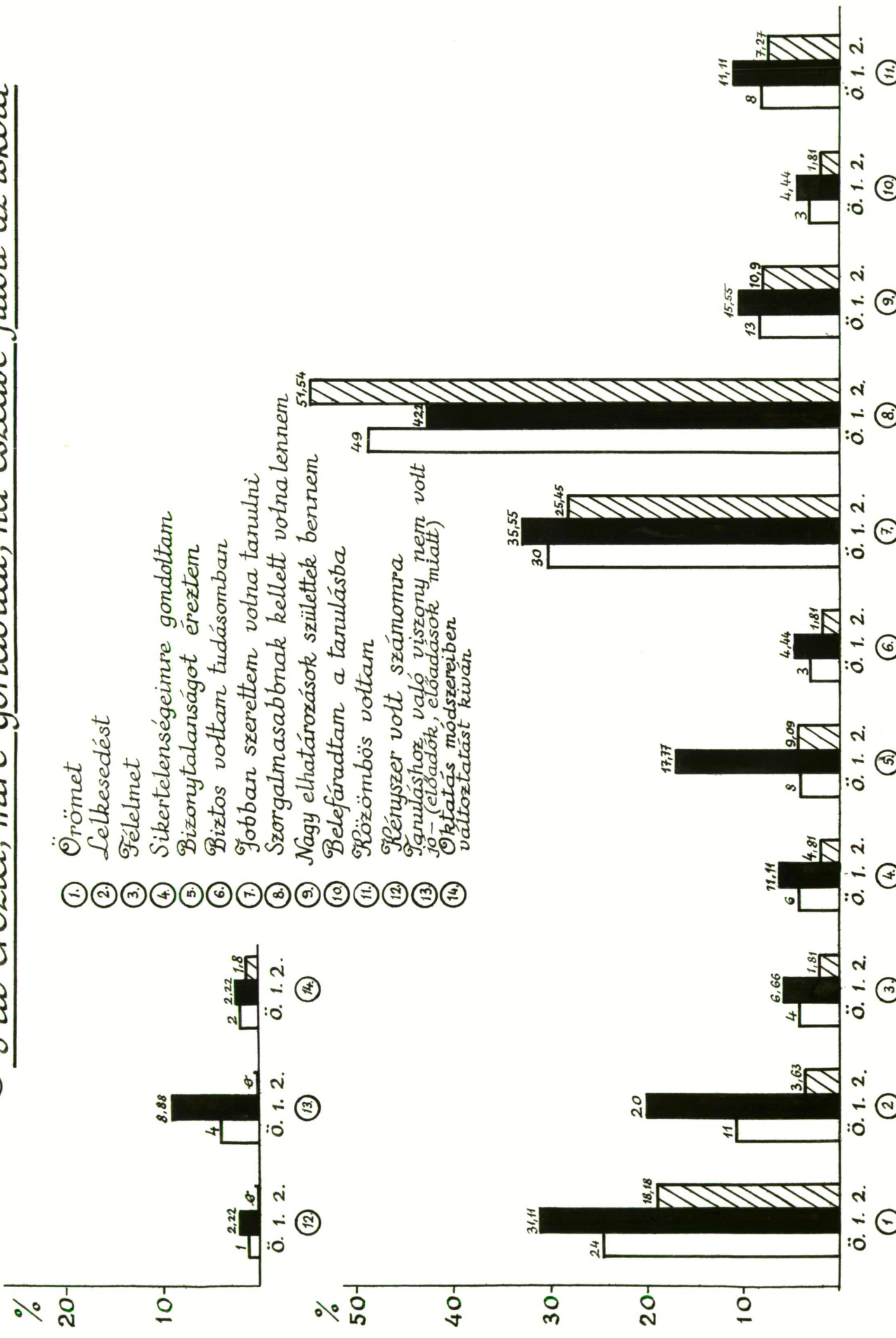
1 éve végzettek	42.2 %
-----------------	--------

2 éve végzettek	51.54 %
-----------------	---------

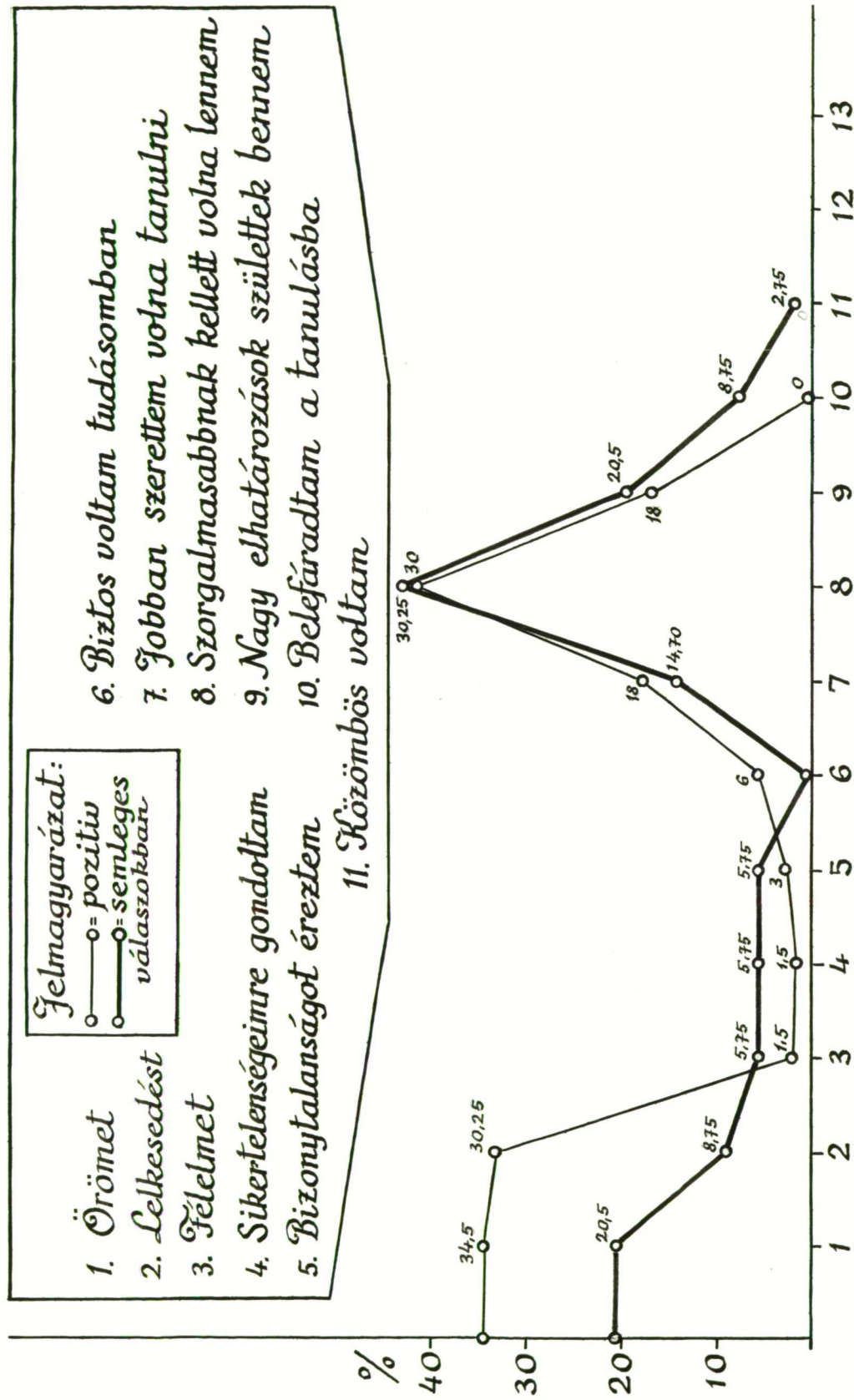
Az 1968-as felmérések közül az igen csoportból	30.25 %
--	---------

igen is, nem is	"	30 %
-----------------	---	------

11. Mit éreztél, mire gondoltál, ha eszedbe jutott az iskola

⑫ Az iskolára való emlékezés motivációi

B./ Az iskolához fűződő negatív motívumok.

13, 14.sz. ábra.

A tanulás negatív motívumai közül még középiskolás korban is gyakran szerepel a félelem, a feleléseknél fellépő bizonytalansági érzés, a tanár cinikus megjegyzései utáni szégyenérzet. Lányoknál különösen fájó emlékként szerepelt a durva bánásmód, a bizalmatlanság, a nem teljesíthető tulzott követelmények, a tanárok maximalizmusa.

"Mindig féltem a feleléstől, sohasem tudtam úgy elmondani az anyagot, ahogyan otthon elmondtam. A sikertelenségek annyira letörtek, hogy örökké rettegésben éltem." /71./

"A matematika miatt sok keserves éjszakám volt, a tanárunkat becsültem, ezért szerettem volna jobb eredményeket elérni." /79./

"A földrajz tanár óráitól féltünk, mert aki nem tudott, azt meg is pofozta. Nagyon szégyelltük, hiszen otthon sem vertek már bennünket." /40./

"A metamatikát, fizikát, kémiát nem értettem a magyarázatokból, féltem a tanártól, a feleléstől, mert tanárunk nagyon türelmetlen volt. Órák előtt szinte remegtem." /92./

"Egyszer II. osztályos koromban sugás miatt elégtelent kaptam, ettől kezdve tanárom szigorubban bíralt, féltem Tőle. Ez sajnos eredményeimre is kihatótt." /64./

"Nem szerettem a testnevelési órákat, mert ügyetlen voltam. A tanárunk sokszor lehülyézett, ezért féltem." /40./

"Az ének, rajz és testnevelési óráktól nagyon féltem, mert ezekből gyengébb eredményt értem el, csak IV.-es koromban tudtam kötélre mászni." /38./

"Vonattal jártunk be iskolába, a késés miatt igazoltattak bennünket. Nagyon bántotta önérzetünket, hogy nem biznak bennünk." /78./

"Kellemtelen élményeim a történelem órai felelésből maradtak. Egy alkalommal elkértem magam az óráról családi okok miatt. A következő órán felszó-

litott a tanár, rosszul feleltem. A sikertelenség kihatott későbbi önbizalmamra is. Féltem a tanártól, s közepesnél jobban már sohasem tudtam felelni." /54./

Sok negatív élményt okozott a meg nem értett órák anyaga, a helytelen didaktikai módszerek alkalmazása.

Ruszinyák Márta: "Az audio-vizuális eszközök pedagógiai alkalmazásának egyes elméleti kérdései" c. cikkében a régi didaktikai módszerek gyengeségei közül a következőket említi:

- 1/ Az oktatás nagyfoku szóbelisége, memoratív és verbális jellege
- 2/ A tanulók passzív szerepe az oktatásban
- 3/ A kapott ismeretek atomizálódása, az alapösszefüggések és a fogalomrendszer egészének hiányos ismerete és feldolgozása

Ezek motiválják az alábbi eseteket is:

"Művészettörténet tanárunk nem nagyon szerethette ezt a tárgyat, mert csak feladta a leckét, nem magyarázott, sohasem használt szemléltető eszközöket, egész súlyos hiányosságok lettek a következményei." /49./

"Fizikából alig volt kísérlet, dolgozatírás nem volt, csak feleltetésből és az új anyag feladásából állt az óra." /31./

"Matematika tanárunk idős nő volt, aki csak a saját, a diákok által gyűlölt "kis sárga jegyzetből" oktatta őket. Régi módszereitől, példagyakorlásaitól soha nem tért el, sőt más feladatmegoldást sem fogadott el. Nagyon sajnáltuk volna azt a társunkat, aki matematika szakra szeretett volna menni, szerencsére ilyen nem akadt." /99./

"Olasz tanárnőnk, aki igen fiatal volt, 3 éven keresztül úgy feleltetett, hogy fél óráig lapozott piros noteszéban, mire már egészen kikészülve tanakodtunk, vajon ki fog felelni. Szerintünk élvezte a diákok idegeskedését. IV.-re más módszert alkalmazott, volt már magnetofon, társalgás, stb. Kár, hogy csak a 4. évre változott meg." /79./

"A pszichológiát nem értettük, tornatanárunk adta le az anyagot. Sokszor

készületlenül jött az órára, zavarosan magyarázott, és kivételezett a tanulókkal." /60./

"Falusi iskolából kerültem fel gimnáziumba, ahol a nyelvek oktatását helyettesítéssel oldották meg. Sokszor senki sem jött órát tartani. A középiskolában nehezen tudtam a követelményeknek megfelelni." /71./

"Szombaton egész délelőtt a magyar tanárunk tartott órákat, először magyarból, azután művészettörténetből. Nagyon unalmas volt, hogy végig Őt kellett hallgatnunk. Senki sem figyelt már az utolsó órákon." /89./

"Néha tulzott követelményeket támasztottak tanáraink. Volt olyan tanárunk, aki a legnagyobb tanulási időszakban egy regényből beszámoló dolgozatot íratott, holott senki sem tudta elolvasni, így mindenki elégtelen dolgozatot írt." /26./

A diákok önérzetét sérti, ha gyermekként kezelik őket, nem veszik figyelembe emberi méltóságukat, a szégyen és megalázás a legelviselhetetlenebb számukra.

"A nyelvek közül különösen a némettel volt problémám. A feleltetés úgy történt, hogy libasorba álltunk, verseket kellett felmondanunk. Aki 3 szót nem tudott, az elégtelent kapott és helyre mehetett. Csak azoknak magyarázott, akik jól értették és szerették a németet." /50./

"Magyar irodalom órákon tanárunk a nagy irodalmi lexikonból magas színvonalu előadásokat tartott, csak azok élvezték, akik szerették az irodalmat. Órákon vázlatot nem készítettünk, nem volt számonkérés, a vége botrány volt, az osztály alig tudott valamit irodalomból."

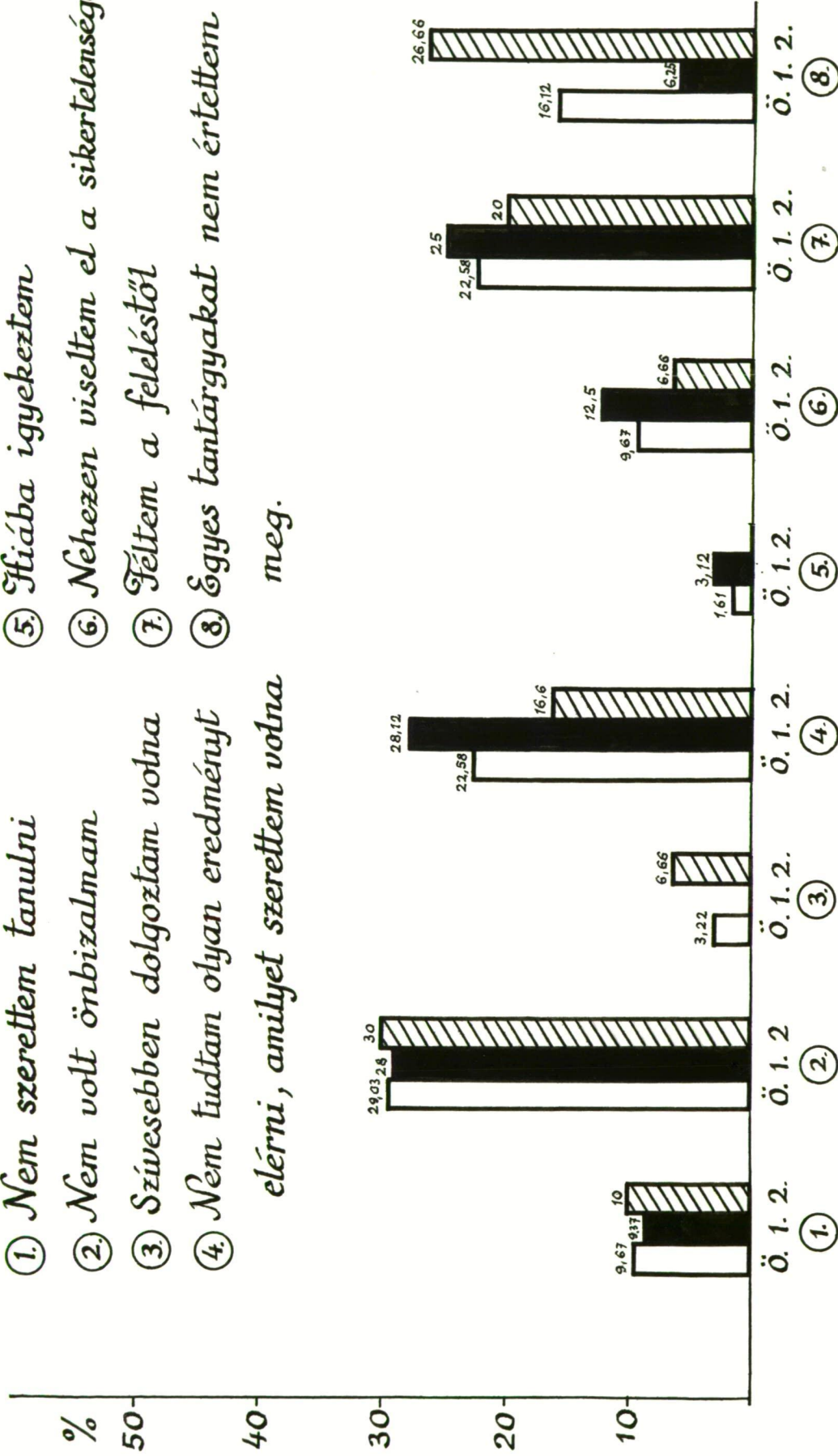
"Matematika tanárunk csak az erősekkel foglalkozott, magas színvonalu kérdéseire senki sem tudott választ adni, az osztály nagy része ezért nem tudta a matematikát. Biológia-kémia-földrajz szakos tanárunk rengeteget adott fel, órán külön jegyzeteket is készített velünk. Sok külön feladatot kaptunk, de tudtuk, hogy jó jegyet csak akkor kapunk, ha ezeket vállaljuk, ezért végül már számításból is vállaltuk a megbízásokat." /7./

13. Miért nem szerettem tanulni?

(igen is, meg nem is és a csak „nem” kérdésekből)

Össz. 1 és 2 éve végeztek: 62 1 éve végeztek 32,
2 éve végeztek 30

1. Nem szerettem tanulni	5. Ffiába igyekeztem
2. Nem volt önbizalmam	6. Nehezen viseltem el a sikertelenséget
3. Szívesebben dolgoztam volna	7. Féltem a feleléstől
4. Nem tudtam olyan eredményt elérni, amelyet szerettem volna	8. Egyes tantárgyakat nem értettem meg.

14. A tanuláshoz való negatív motivációk

1. Nem szerettem tanulni

2. Nem volt önbizalmam

3. Szívesebben dolgoztam volna

4. Nem tudtam olyan eredményt elérni
amilyet szerettem volna

5. Ffiába igyekeztem

6. Nehezen viseltem el a sikertelenséget

13. A tanulás minden időmet lefoglalt, nem volt szabadidőm

7. Féltem a feleléstől

8. Egyes tantárgyakat nem értettem

9. Tanáraim részéről kevés megértést tapasztaltam

10. Nem szerettek társaim

11. Nem volt jó az osztályközösség

12. Szüleim túl szigorúak, elégedetlenek voltak

%

30

20

10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

20,5

14,5

5,75

5,75

12

12

6

38

9,75

9,75

2,75

2,75

A helytelen tanári bánásmód is kellemetlen élményt válthat ki a tanulókból.

"Általános iskolában még szerettem az orosz, de gimnáziumi tanárunk állandóan azt hangoztatta, hogy milyen fontos az orosz nyelv tanulása, ujságot olvastatott velünk, a rádióra, TV-re hívta fel figyelmünket, a végére már szinte gyűlölni kezdtem ezt a tárgyat." /45./

"A nyelvekkel - gyenge általános iskolai alapom miatt - nehezen boldogultam. Tanárunknál sirással is javíthattunk a jegyeken, ezt ki is használtuk. IV.-re új tanárt kaptunk, s itt már nem tudtuk pótolni az előző évek lemaradását." /77./

"Nem szerettem a "szellemi totót", amit váratlanul jelentett be történelem tanárunk. /Név, évszám, és egyéb feleletekre kellett válaszolni./ Hat eredménytelen felelet alatt már elégtelent kaptunk. Megutáltam még a "totó" szót is." /30./

"Az orosz nyelvet nem szerettem, ennek fő oka tanárunk magatartása volt. Többször alkoholos állapotban jött be az osztályba, gyakran kísérő tanárral. Ilyenkor nyitott ablak mellett tartotta az órát, mi pedig fáztunk és nem figyeltünk." /78./

A tanárokhoz való negatív viszony.

A serdülő nagyon szigorú követelményeket támaszt szüleivel, tanáraival, barátaival szemben. Az igazság, a példakép keresése jellemzi ezt a kort. Befelé fordulása miatt sokat vívódik önmagával, a serdülő-felnőtt ellentmondásánál sokkal mélyebb ellentmondás, amely saját magában, belső ellentmondásként jelentkezik.

Tanárai magatartását, viselkedését állandóan figyelemmel kíséri, a csalódások sokszor kiábrándulttá, boldogtalanná teszik. 14. ábra 9. pontja, 15. ábra.

"Nem volt jó a kapcsolatom a tanárokkal. Mindig féltem és a legkisebb kellemetlenség is rossz hatással volt rám. Osztályfőnököm cinikus megjegyzése mi-

att hosszú ideig nem tudtam matematikából jó dolgozatot írni, még most is sirás fojtogat, ha ezekre a kellemetlen élményeimre gondolok." /71./

"Osztályfőnökünk nem nézte jó szemmel, a fiuk lányok barátságát. Különösen a lányokat nem értette meg. Édesanyám súlyos betegsége, majd veseműtétje miatt hónapokig én vezettem a háztartást, egy ideig visszaestem a tanulásban, a KISZ munkákban sem tudtam úgy részt venni, mint előbb. Osztályfőnököm ezeket nem vette tudomásul, magatartásból 5, szorgalomból 4 jegyet kaptam. Ez az igazságtalanság nagyon elszomorított, úgy éreztem, hogy semmi emberség nincs osztályfőnökömben. Csak a jeles érettségi eredményem után vigasztalódtam meg egy kicsit." /95./

"Nem szerettük történelem tanárunkat /aki református papnak készült fiatal korában./ Mindenkit kigunyolt, csufneveket adott. Blabla, ez volt a szavajárása, ha nem értett egyet a felelővel. Ha mérges volt, mindenkinek elégséges, vagy elégtelen osztályzatot adott." /77./

"Osztályfőnökünk általános iskolából került át hozzánk, nem boldogult velünk. A KISZ tanácsadóval is rossz volt a kapcsolata, s ez persze az egész osztályközösségünkre is kihatott. Matematika tanárunk gyakran kiabált, túl nagyok voltak a követelményei." /58./

"Osztályfőnökünk magyar-művészettörténet szakos cigány tanárnő volt, akit igen műveltnek és sokoldalúnak ismertünk, de származását beszédén és modorán mindig észrevettük. Különös természete, zárkózottsága miatt nem tudtunk közelebb kerülni hozzá, pedig sokat vitt Budapestre bennünket színházba, hangversenyre, kirándulásokra. Ezek az ellentétek sokat foglalkoztattak bennünket." /32./

"Ugy éreztem, én a tanároknak nagyon közömbös vagyok, nem is ismertek. Osztályfőnököm csak IV.-ben ismert meg. Azután már jó volt, mert őszintén beszélhettem Vele. Talán túl fiatal volt, azért nem tudott bánni velünk, nem ismerte képességeinket. Jó lett volna már I. osztályos koromban megszabadulni a félelemtől, amit tanáraimmal szemben éreztem." /40./

"Osztályfőnökünk elég konzervatív volt. Mindig félt, hogy valami rosszat követünk el, pl. fotóárusítást is feltételezett a leányosztályunkról, mert keresztfia ezt csinálta. "Koloncfelszedés" miatt nem vitt bennünket kirándulni, nem törekedett arra, hogy önállóbbak legyünk." /99./

"Matematika-fizika szakos osztályfőnökünk tantárgyát nem szerettük. Nem értettük meg magyarázatát, a házi feladatokat sohasem tudtuk megoldani. Félünk Tőle, bizalmas dolgainkat nem mertük Vele megbeszélni. A politechnikai gyakorlaton árgus szemmel figyelt bennünket. Baráti, diákszerelmi ügyeinket rossz szemmel nézte, ezekről sohasem beszélt nekünk osztályfőnöki órán." /82./

"Nem szerettem a németet, mert német tanárunk volt az osztályfőnökünk, aki mindig erkölcsi prédikációt tartott nekünk, ugyanakkor a saját élete sem volt feddhetetlen, nem értett meg bennünket." /95./

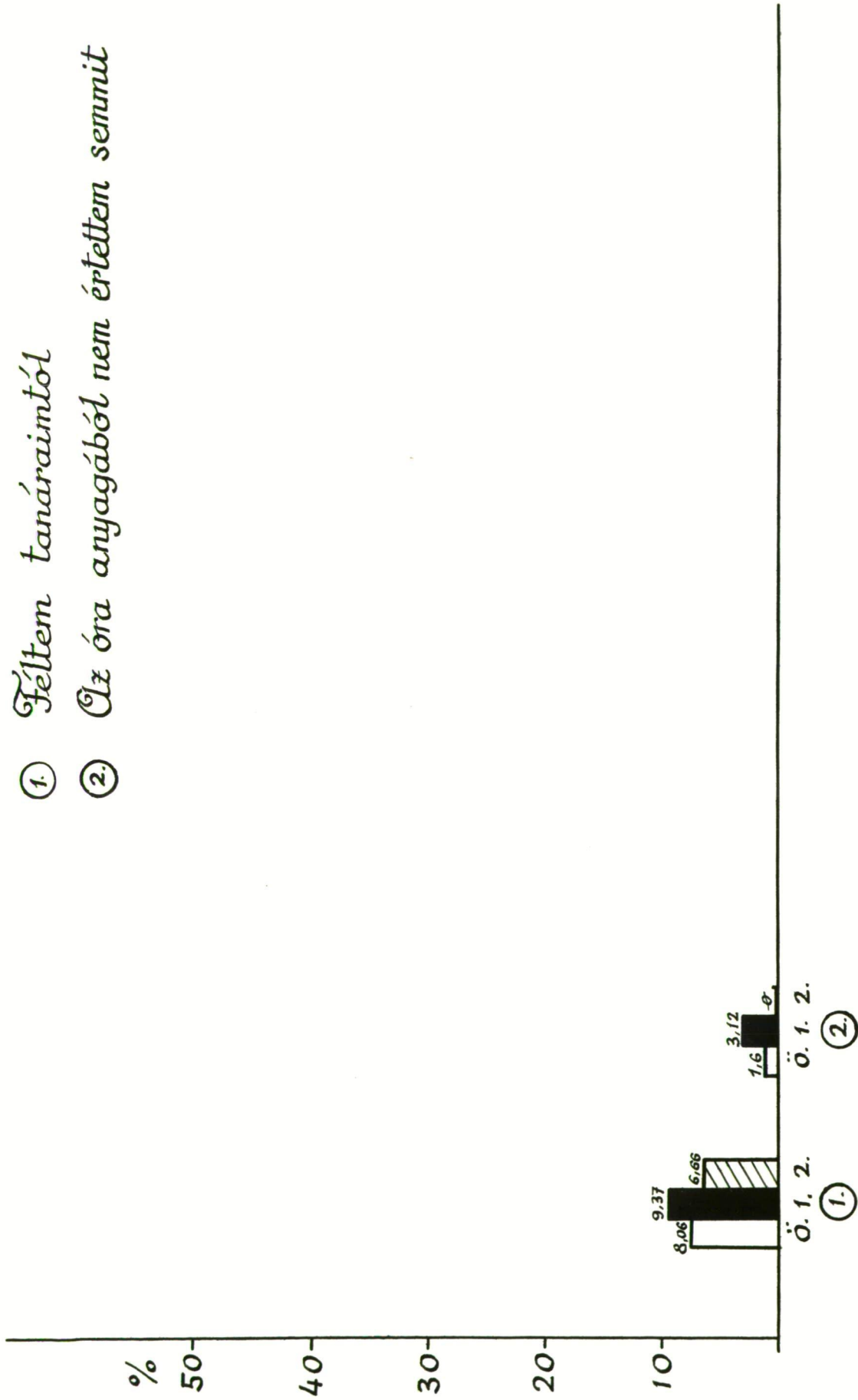
"Oroszból 4 év alatt 8 tanárunk volt. Mindegyik csak ugródeszkának használta iskolánkat. Volt, amikor III. éves egyetemista volt a tanárunk, aki azt sem tudta, mit kezdjen velünk. Kicsit vissza is éltünk tapasztalatlanságával." /79./

Több iskolában előfordult, hogy a tanárok nézeteltérését a diákok is észrevették, emiatt a tekintélyük még nagyobb veszélyben volt.

"Nagyon rossz volt a tanári kollektiva. Veszekedések voltak, sokszor hallottuk, hogy az irodában verték az asztalt. Az igazgatót sem szerették. Sok fiatal tanár került iskolánkba, akik a III.-IV. osztályos tanulókkal alig tudtak bánni." /64./

"Tanári karunk igen vegyes volt, állandóan jöttek-mentek a tanárok, a legtöbben csak ugródeszkának használták iskolánkat. Első osztályfőnökünket, akit igen szerettünk, egy intrika miatt elhelyezték, pedig nagyon élveztük irodalom és művészettörténet óráit. Nagy sportkultúra volt az iskolánkban, aki nem hódolt ennek, azt rossz szemmel nézték, még a tanárok is emiatt veszték össze egymással." /70./

15. Tanárokhöz való viszony (igen is, meg nem is és a csak „nem” kérdésekből)

Osztályközösségek-társak miatti negatív motívumok

16.sz. ábra.

A jó osztályközösség kialakításának feltételeihez tartozik az a felismerés, hogy a tanulók egymásra vannak utalva. Csak többek összefogásával oldható meg feladatok, amelyekre valaki egymagában nem képes. Fontos annak a ténynek a tudatosítása is, hogy a közösségért áldozatot is kell vállalni, törődni kell egymással. Minden kis közösség csak a saját feladatai elvégzésével tud egy nagyobb közösség számára eredményt produkálni.

A jó osztályközösség kialakulásában a pedagógusoknak, különösen az osztályfőnököknek van nagy szerepe. Ismernie kell tanulóit, ezeknek egymáshoz való viszonyát, társas kapcsolataikat, érdeklődésüket, a vezetésre és irányításra alkalmas egyéneket. Ezek segítségével, feladatok adásával, közös rendezvényekkel, kirándulásokkal stb. lehet az osztályközösséget jó irányban fejleszteni. - Hallgatóink nyilatkozataiból kitűnik, hogy ez a közösségformáló erő sokszor hiányzott középiskolai tanulmányaik elvégzése során. Az iskolai órákon kívül alig találkoztak tanáraikkal, mert rendezvényeikre, klubdélutánjaikra sohasem jöttek el. Ezek a negatív hatású emlékek későbbi életükre is kihatnak.

"Rossz volt az osztályközösségünk. Sok jeles és kitűnő tanuló volt az osztályban, "elit" osztálynak nevezték, mégis a féltékenység, irigység dominált, szinte örültünk, ha egy-egy társunk rosszul felelt. Végig ilyen volt a viszony közöttünk." /58./

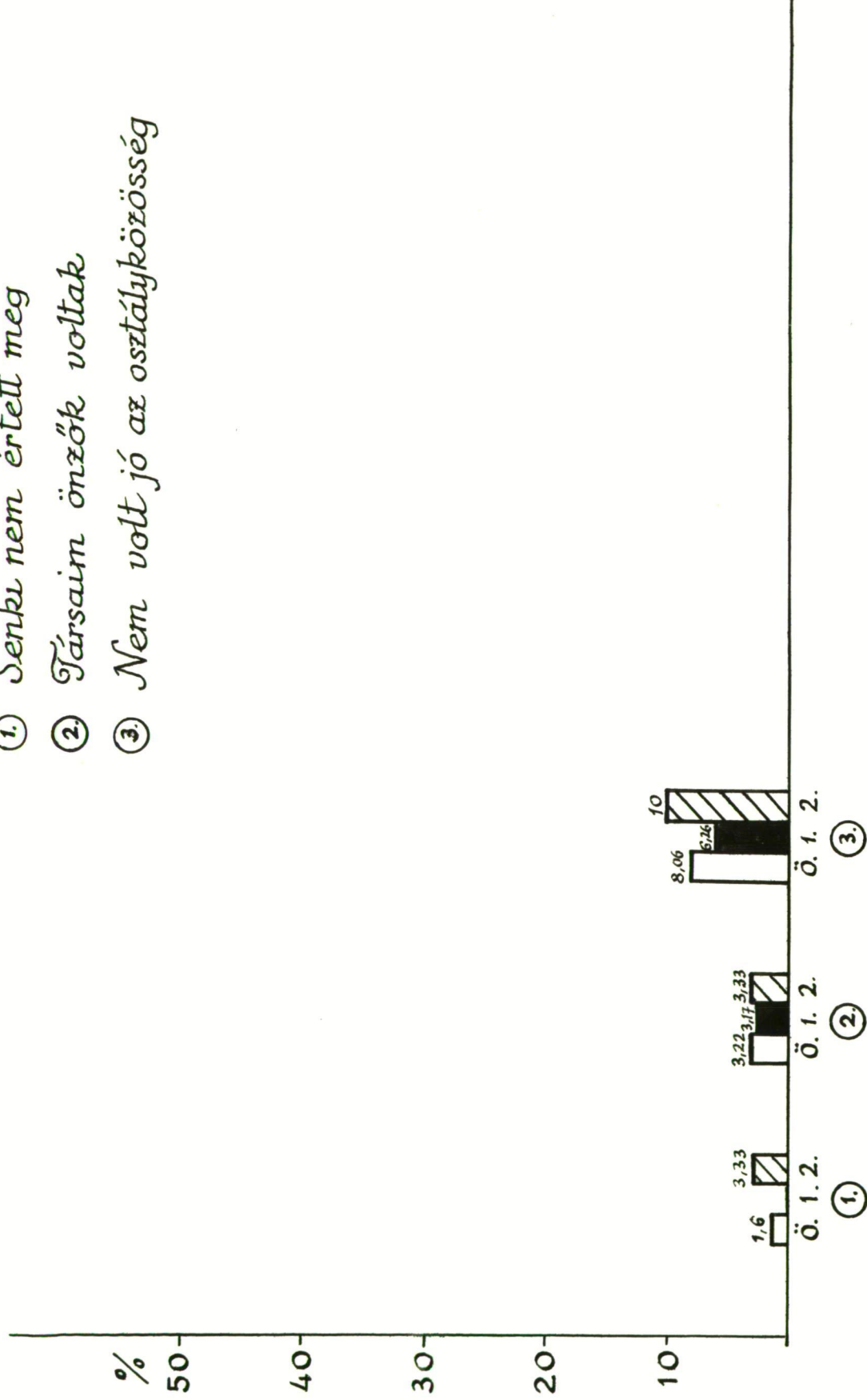
"Nagyon rossz volt az osztályközösségünk. "F" osztályba csak azok kerültek, akiket sehova sem vettek fel. Négy év alatt 3 osztályfőnökünk volt. 42-ből 20-an jutottunk el az írásbeliig és 16-an érettségiztünk. Több klikrendszer alakult ki, terület szerint. Társaim közül sokan cinikusak, kiábrándultak voltak. Nem sok szép emlékem maradt középiskolás koromból." /79./

"Sehogysen tudtunk megfigyezni osztályon belül. Csak II. osztályos korunkban volt egy kirándulásunk, semmi más kellemes emlékem nem maradt a közösségi

16. Osztálytársakhoz való viszony

(igen is, meg nem is és a csak „nem” kérdésekből)

- 1. Senki nem értett meg
- 2. Társaim önzők voltak
- 3. Nem volt jó az osztályközösség

életünkben." /89./

"Több csoportra bomlott szét osztályunk, volt egy 9 főből álló vezető csoport, egy "cigaretta" csoport, a leányosztályunkat ezek teljesen szétbomlasztották." /78./

"I-II. osztályban még jó volt az osztályközösségünk, rendes osztályfőnökünk volt. IV.-ben már széthuzott az osztály, különösen a bejárók és bentlakók között volt sok nézeteltérés. Már az érettségi bankettet sem tudtuk megrendezni. Én is KISZ vezető voltam, ezért maradt ennyire keserű ez az emlék." /60./

"Osztályunk háromnegyed része bejáró volt, ezért KISZ-élet nem volt. A városiak aktívabbak voltak, a bejárók mindenből kimaradtak. Két jó tanuló köré csoportosultak az osztály tagjai, ezért nem volt sohasem megértés." /50./

"A kollégiumi életben a vasárnapi sajtót nem szerettem. Az iskolában én vezettem a sajtóankétot, a kollégiumban volt csoportonként "élőujtság" és az egész kollégiumnak is külön sajtófoglalkozás. Háromszor hallgattam ugyanazokat a sajtóeseményeket." /26./

A szülőkkel való negatív kapcsolat

Gegesi Kiss Pál - Libermann L. /1965/ "Az iskolai ártalmak jelentősége a gyermek és ifjúkori személyiségzavarokban" c. cikkében foglalkozik a családi nevelés és a családi környezet hatásával, mely komoly formában kihat az iskoláskorúak személyiségének fejlődésére. Sajnos a szülők egy része csak anyagiilag támogatja gyermekeit, lelkiileg nagyon távol állnak egymástól. Ennek hatását még a középiskolás korban túl is gyakran tapasztaljuk.

Felméréseimben a 17.sz. ábrán is látható, hogy a tanulók egy részénél szerepel még a szülőkkel való félelem. 1 pont 8.06, 1 éve végzettek 9.37, 2 éve végzettek 6.66 %, valamint a szülőknek erős a befolyása a pályára való irányításban is. Összesen: 6.43 %, 1 éve végzettek 3.12 %

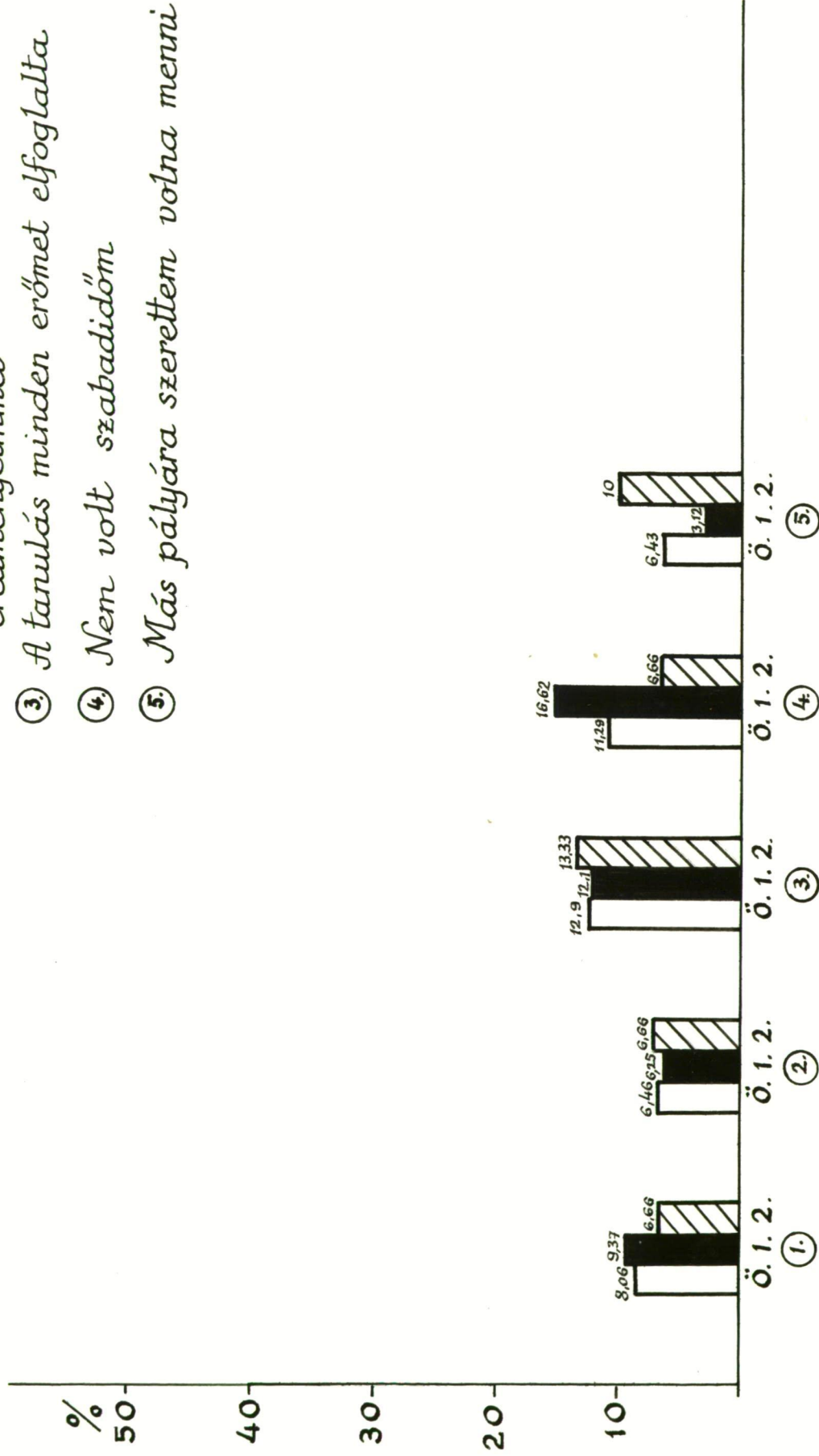
2 éve végzettek 10 %

"Kollégista voltam, a tanulás nem okozott nagy nehézséget, időm is volt

17. Szülőkhez való viszony

(igen is, meg nem is és a csak „nem” kérdésekből)

1. Szüleim túl szigorúak voltak
2. Szüleim elégedetlenek voltak iskolai eredményeimmel
3. A tanulás minden örömet elfoglalt
4. Nem volt szabadidőm
5. Más pályára szerettem volna menni

a tanulásra. Szüleim anyagilag rosszul álltak, de a legszükségesebbeket biztosították tanulásomhoz. Érettségi után nem vettek fel egyetemre, ezért sokat bántottak otthon, elkeseredésemben öngyilkossági kísérletet is tettem."

/26./

"Szüleim nem ismerték egyéniségemet, mindig szorongással és gátlásossággal küszködtem. Bármilyen problémám volt, bizalmatlanok voltak velem szemben, mindig a tanárnak adtak igazat. Sokat gyötrődtem emiatt." /71./

"Szüleim túl szigorúan neveltek. Átlagom 4.4-4.6 között volt, mégsem voltak megelégedve velem. Nagyon bántott, mert igazán igyekeztem, de sok időt vett el a KISZ munka, ezért néha gyengébben szerepeltem." /60./

"Egyedüli gyermeke vagyok szüleimnek, szigorúak voltak, szóvá tették, ha valami nem tetszett - szeretnék volna, ha továbbtanulok." /30./

"Általános iskolában még nagyon félttem szüleimtől, a rossz jegyeimet nem mertem bevallani. A gimnáziumi évek alatt már őszintébb lettem. Segíteni nem sokat tudtak, de édesapám sokat mesélt az újabb politikai eseményekről, a jövő feladatairól, ezért nagyobb lelkesedéssel tanultam." /99./

Utolsó kérdéscsoportom: "Mi volt a legfájóbb a középiskolás korban, ha lehetne, mit változtatna meg?"

Ezeket a válaszokat teljes meggyőződéssel, érzelmileg felindulva adták elő. Szerintük sok mindent meg kellene változtatni. - Első helyen szerepelt a tanár-diák viszony megváltoztatásának szükségessége:

"A legfájóbb a középiskolás korban az volt, hogy a tanárok nem ismertek bennünket, nem foglalkoztak problémáinkkal." /40./

"A tanárok és diákok közötti viszony változzék meg, a tanárok maradjanak lélekben fiatalok, értsék meg a diákokat." /95./

"A tanárok megértőbbek lehetnének." /4./

"A tanárok legyenek őszinték. A diákokat a reális életre oktassák, ne egy illuzórikus világot mutassanak be, hogy azután csalódások sorozata érjen ben-

nünket." /65./

"A tanárok ne kivételezzenek a diákokkal - jobb legyen a kapcsolatuk." /85./

"Jobb tanári kollektívát kívánnék és reális elbírálást a diákok ügyében."
/64./

"Órákon a tanárok ne csak a legjobb tanulókkal foglalkozzanak. Szűnjék meg a kivételezés a jó és gyengébb tanulók között." /71./

"Nem engedném meg, hogy a középiskolás tanár verje a lányok fejét, a fiukat még meg is billenthesse, ha úgy van kedve." /89./

"Egyes tanárok magánéletükben példamutatóbbak lehetnének, vagy legalább ne az osztályból válassza ki partnerét, amit mindenki tudni fog." /90./

"Igazságtalannak tartottam, hogy a jobbmodu szülők gyermekeit a tanárok jobban pártfogolták, jobb jegyet adtak dolgozataikra." /27./

A tulzott dolgozatírási követelmények miatt is többen szót emeltek:

"Nem iratnék annyi röpdolgozatot matematikából, történelemből és magyarból. Ha rosszkedvű vagy fáradt volt a tanár, akkor dolgozatot iratott, de ki sem javította, eredményt sem hirdetett." /58./

"Megszüntetném a szellemi totót." /30./

Az órák módszere, a feleltetés, számonkérés stb. miatt is sok kellemetlen emlék maradt.

"A feleltetés ne legyen olyan szigorú, egyhangú, monoton számonkérés." /78./

"Ne mondassák el háromszor-négyszer az anyagot egymásután a tanárok, jobb lenne, ha összefüggésében is látnánk az egészet." /82./

"Több szemléltetést, filmeket, stb. használjanak az órákon." /21./

"A tábla előtti feleltetést megszüntetném, ha komolyabban vennének bennünket, a sugár is megszűnnék." /65./

"Az ütemelőző óra 7 - 1/2 8-ig télen nagyon fárasztó volt. Tábla előtt sem szerettünk felelni." /54./

"Kevésnek tartottam a zenetörténetet, filmesztétikai oktatást mi még nem kaptunk. E téren - úgy érzem - hiányosságaim vannak." /43./

"Nem használhattuk ki a 10 perces szüneteket, még egy kiflit sem fogyaszthattunk el. Délutáni oktatás volt az iskolában, délelőtt sok programunk volt, így a délutáni órákra már fáradtak voltunk." /23./

Több olyan negatív motívum is szerepelt, amely főleg a középiskolások hiuságát bántotta.

"A diáksapka viselését megszüntetném." /2./

"Sapka helyett jelvényt viseltetnék a diákokkal." /92./

II. fejezet

A nevelő személyiségének motiváló szerepe

A nevelő személyiségének szerepe a nevelésben közismert. A tanulás, az iskolai foglalkozás, a tanulói munka eredményességének vizsgálata minden esetben felveti a pedagógus személyiségének kérdését is.

A pedagógia történetében többen megállapították és bebizonyították, hogy a legjobb módszerek, a legkorszerűbb nevelési elvek is csak annyit érnek, amennyit az ezeket megvalósító pedagógus személyisége.

Ennek ellenére még ma is vitatott kérdés, hogy tulajdonképpen mit értünk az ideális pedagógus személyiségén, melyek azok a konkrét személyiségjegyek, amelyek a nevelő rátermettségét, vagy alkalmatlanságát, oktató-nevelő munkája sikerét vagy sikertelenségét döntő módon meghatározzák.

A tanári magatartás problémáival foglalkozó szakirodalom vázlatos leírása.

A tanári magatartásformákkal, nevelői sajátosságokkal a nevelés történetében szinte korról-korra foglalkoztak.

Többé-kevésbé ugyan, de mindig érezték a nevelés gyakorlóit és elmélkedőit, hogy a nevelő élő személyiségének a nem módszeres hatása is fontos szerepet játszik. - Megéreztek személyiségének erejét, sajátos lelkületéből fakadó hatását. -

A legtöbb szerző különböző alapból indul ki, s így megállapításaik különböző eredményre vezettek.

Sneider összeállította és táblázatokban összefoglalta a nevelő jellemvonásait Quintilianustól a XX. századig.

Skálája igen széles, a kiemelt tulajdonságok változatos színűek.

Az ideális nevelővel szemben a következőkben jelöli meg kívánalmait:

a/ életkor

b/ külső tulajdonságok /pl. fellépés, magatartás/

c/ tudás

d/ etikai követelmények /pl. jellem, önuralom/

e/ tisztán pszichés tulajdonságok /pl. lélekjelenlét, hangulati állandóság/

f/ sajátos nevelő-oktatói jellegzetességek /gyermekszeretet, hivatásérzet/

E kívánalmaknak finomam árnyalt sorozata van nála, s e tulajdonságokat igen differenciált lélektani megfigyelés alapján mutatja be.

Az említett lényeges sajátosságok nem homogén jellegűek, tagjaik nem egyenlő fontosságaik, nincsen egységes szempont, középponti fogalom, melyből a feltüntetett kívánalmak szervesen következnének, melyből meg lehetne magyarázni, miért éppen ezek szükségesek.

Busemann elveit a nevelés fogalmából vezeti le. A nevelői hivatásból indul ki. A tendenciákat, az ösztönöket és az akarást vonja párhuzamba. Nála tehát párhuzamos tendencia teret találunk. Pl. a gyermek gyámoltalanságának /szülőkre-
utaltságának/ tehetetlenségének a nevelőben megfelel az ápoló, segítő ösztön, melynek meg is kell nyilvánulnia mindaddig, míg a serdülő önállóságának a kifejlődése ezt feleslegessé nem teszi. - Tendenciatana azonban még nem magyarázza meg kimerítően a nevelői személyiséget. -

Érdeme főként a nevelés ösztönalapjainak a feltárásában van.

Cohn a nevelés lényegsajátságát a következő három jegyben látja:

a/ önuralom

b/ a fejlődő egyén iránti szeretet

c/ magát közlő képesség

Kerschensteinernél alapvető a "pedagógiai beállítottság", a "nevelői érzület." Magában foglalja ez a kifejezés, hogy a nevelő hisz örök értékekben, s él benne hajlam, hogy a felismert értékekhez másokat is elvezessen.

Optimista világnézetet kölcsönöz ez, hitet a nevelhetőségben, a fejleszt-

hetőségben. - Másik fő gondolata a totalitás elve, vagyis a nevelés munkájába mindig az egész személyiség hat, osztatlanul, tudatos, vagy tudattalan /rejtett/ tulajdonságaival egyaránt.

/Buzás László: A nevelő személyiségének lélektani vizsgálata tából a bevezetés./

Buzás László a nevelőknek két csoportját különbözteti meg:

1/ érzelmi

2/ képesség típusokat

1/ Az érzelmi típusnak két csoportját különbözteti meg:

a/ a növendékektől távolabb álló, hűvös egyéniség

b/ a gyermeki lélekhez közelálló pedagógus

a./ A növendékektől távolabb álló nevelő lelkiállapota nem sok rokonságot mutat a növendékekkel. - Vannak olyan szülők is, akik nem tudják beleélni magukat gyermekeik érzés, gondolat és akaratvilágába. - A gyermeki lélek kissé idegen marad nekik. Sokszor nem is ismerik gyermekeiket, ezek a szülők más gyermekekkel szemben rendszerint hűvösek. -

A növendékektől távol álló nevelő komoly, nem ritkán hideg. A gyermeki derű nem talál benne visszhangra. Az osztályban megnyilvánuló humort hajlandó fegyelmezetlenségnek, szemtelenségnek minősíteni.

Távol áll a növendékektől, körükben nem is tud felmelegedni. Az ő szemében a felnőtt a minta, a tökéletesség eszményképe, ez az értékhordozó. A fejlődő ifjú ezzel szemben tökéletlennek tűnik fel előtte. Általános tapasztalat, hogy a komor hangulatu nevelővel szemben a gyermek úgy érzi, hogy eltaszítja őt magától. Az ilyen nevelők nem is tudnak mélyebb hatást kifejteni, s ezt maguk is érzik. Igyekezzenek visszafejteni ezt az életerőt, amitől - talán évek múlva - bensőleg kellene lassan-lassan kialakítaniuk ideáljukat "a komoly nagydiákot", aki felnőtt módra viselkedik.

b./ A nevelő oktatók másik tipikus csoportjában van valami örök gyermeki, s inkább képesek arra, hogy a növendék lelkiállapotát megértsék. Derűsebb hang-

latuak, a diákhumort könnyebben megértik, a játékos természet közelebb áll lelkükhöz. - Az ifju lélek kedélyhullámzásait könnyebben tudják követni. Szívesen van együtt a gyermekekkel. Mivel a gyermek sokáig játékos marad, érthető, hogy szívesen menekül felüdülésért vidám hangulatu nevelőhöz.

Az ilyen nevelők jobban tudnak a gyermekhez alkalmazkodni, nehezebb dolgokat is sikerül a gyermek nyelvén megértetni - észreveszik a gyermekek közötti egyéni különbségeket - van érzékük a csoportos foglalkozásokra - megértik a növendékek szociális bajait.

Az utóbbi típusba tartozó nevelőket az a veszély is fenyegeti, hogy a gyermekek rossz szokásait nem veszik észre, nem tulajdonítanak különösebb fontosságot, s ezek esetleg később jellemhibákká erősödhetnek. A kellő mérsékletre nagyon kell ügyelni, a közvetlenségnek, kellő megfontoltsággal, önuralommal, komolysággal és következetességgel kell párosulnia. Ha ez megvan, akkor valóban a legjobb eredményt érheti el a növendékekhez közelebb álló nevelő.

2/ Képességi típusok:

a/ empirikus, az anyag megtanítására törekvő

b/ tudományos vagy elméleti típus, inkább a formális képzés híve

a/ Az empirikus típusu a tények pontos megfigyelésében, megállapításában és mind teljesebb átadásában leli örömét. Pontos megfigyelők, analizáló-szintetizáló képességük fejlett. Szeretik a világot részekre, csoportokra, fajokra, stb. osztani, kiváló rendszerezők.

A tanulóktól rendszerint megkivánják a hivatalos tananyagot: "innen-től - eddig." Leggyakoribb panaszuk: "a tanulók lusták." A materiális képzést részesítik előnyben. A tanulók látszatra tudják is az anyagot, de a puhatolózó kérdések vizsgán váratlanul hatnak a tanárra, és megsemmisítőleg a diákra. A tanulók inkább felmondják az anyagot, mintsem gondolkodnának. /Az óra nagyobb részében feleltetnek./

Szélsőséges típusa a magoltató oktató.

b/ Tudós, kutató vagy elméleti típus

A tudományt értékes eredményekkel, új viszonylatok meglátásával is gazdagítják. Tanításukban igyekeznek a lényeglátásra, logikus gondolkodásra, világos okkeresésre, kritikára nevelni, ezeket a képességeket kívánják fejleszteni. - Szívesen alkalmazzák a kérdve-kifejtő módszert.

Igyekeznek önellenőrző munkára nevelni. A növendékek önállóságát lehetőség felhasználják. Finomabb érzékük van a növendékek között mutatkozó egyéni különbségek felismeréséhez.

A kauzális gondolkodó oktatók is ide tartoznak, akik a dolgok mélyére hatolnak, nem elégszenek megcsupán állítással, hanem megoldást kívánnak.

A filozófáló típus - gondolata magasan szárnyal, a tanulókat is magával ragadja - bár a gondolatok tartalma és jelentősége sokszor csak évek múlva tudatosul bennük.

A tudományos vagy elméleti típusu nevelő-oktatókat az a veszély fenyegeti, hogy nem számolnak kellő mértékben a növendékeik fejlettségi fokával, s nem alkalmazkodnak kellő fokban szellemi szükségleteikhez.

Legszerencsésebb az u.n. rátermett nevelő, oktató, aki az anyag kiválasztásában finom érzékkel tud a növendékek szellemi szükségleteihez alkalmazkodni, felfogó képességükhöz könnyen le tud ereszkedni, s a tanítási anyagot úgy tudja átadni, hogy az a növendékek szellemi fejlettségének és érdeklődésének megfelelően.

Az oktatásban a tanuló fejlettségi fokának megfelelően személyes képességeit igyekszik alapul venni, önálló gondolkodását az alkotó munkára való nevelés módszerével kívánja elvezetni a kulturértékekhez.

Kelemen László a legfontosabb nevelői személyiségjegyeket a következők szerint csoportosította:

1/ A pedagógus a társadalom megbízottja, akinek hivatása a társadalmi értékek átszármaztatása az ifju nemzedékre.

Mint ilyen akkor hat igazán, ha valóban korának és társadalmának igényét, haladó eszméit képviseli.

2/ Az eszmeiség, az erős meggyőződés és szilárd világnézet.

Csak eszmeiségtől áthatott ember tud nevelni. Az, aki hisz a saját elveiben, és meg van győződve ügye igazáról, képes arra, hogy másokat is megnyerjen eszméinek.

3/ A pedagógusnak fejlettebbnek, tökéletesebbnek kell lennie, mint a tanulók.

A pedagógus tekintély legyen a tanulók szemében, olyan valaki, akire felnéznek és akit sokra értékelnek. Az ilyen pedagógus hatása fokozott erejű.

4/ A pedagógusnak megfelelő közlőképességgel kell rendelkeznie. A társadalom eszméit és követeléseit közvetíti a tanulók számára. Ennek megfelelő személyiség nyílt, önátadásra kész típus.

5/ A pedagógus tulajdonsága még a tanulók iránti megértés és szeretet. A nevelőnek bele kell élnie magát a növendékek lelki állapotába, vágyaiba. A kor-különbség miatt ez nem mindig könnyű.

A gyermek megértése és szeretete más jellemvonásokat is magával hoz, pl. tiszteletet és bizalmat a fejlődő gyermek iránt, tehát jellemzi a pedagógust a nevelői optimizmus.

6/ Speciális pedagógiai képességek: Kuzmina 1963./ a pedagógiai megfigyelőképesség, a pedagógiai képzelet, az igényesség, a pedagógiai tapintat, a megosztott figyelem, a szervezőképesség.

Felmérések alapján különböző szerzők a nevelői személyiséget hallgatóik vizsgálatából rangsorolták.

Witty /1949./ a holt számok törvényére támaszkodó kutatásait statisztikai módszerekkel folytatta.

12.000 8-18 éves tanulótól kérdezte meg, milyen az igazán jó nevelő.

Sorrendben a következő tulajdonságokat sorolja fel:

megértő, együttműködő

demokratikus magatartás

jóság, kedvesség, türelem, széleskörű érdeklődés
kellemes megjelenés és nyájas modor
igazságosság, humorérzék, nyugalom és következetesség
érdeklődés a gyermekek problémái iránt
alkalmazkodó képesség, a dicséret helyes alkalmazása
a tanításban való ügyesség

Schuh /1962./ és Inhaf /1961./ munkalélektani aspektusban veti fel a problémát, figyelmen kívül hagyják a pedagógus személyiségének nevelőhatását.

Schuh a pedagógus kikérdezésével állapítja meg a tanítói pálya hivatásjegyeit.

A pálya körülményeit

követelményeit

a személyiség alakulására gyakorolt, sok esetben torzító hatását vizsgálja.

Inhaf szintén kérdőívet alkalmaz.

Vizsgálja a tanítói pálya választását befolyásoló tényezőket
a foglalkozás sajátosságait
a pálya visszahatását a tanító személyiségére
a tanító társadalmi helyzetét.

Kratz vizsgálata szerint a diákok olyan tanárt kedvelnek, aki kedves, barátságos, vidám, türelmes, segítőkész, igazságos, jó humorérzékű, megértő. Nem szeretik azokat, akik gunyolódnak, tulságosan szigorúak, kedvenceket tartanak.

Nowogrodzki felmérése szerint 17-20 éves ifjagnál a következő sorrendiség szerepel:

- 1/ magasfoku szakmai tudás /72 %/
- 2/ magas erkölcsi színvonal és elvszerűség /70 %/
- 3/ őszinteség, közvetlenség /61 %/
- 4/ határozottság, következetesség /54 %/
- 5/ igazságosság /44 %/
- 6/ önuralom, derű /35 %/

Faragó /1949./ a nevelők két fő típusát ismerteti:

a tárgyas és az alanyi típust

a/ Tárgyas típusok:

Oktató

Hivatalnok

Katonás merev típusok

Szervező

Pedáns

Kulturember

plasztikus típusok

Tudós és művész

b/ Alanyi típusok:

Szociális ember, az ifjúság barátja /pozitív változat/

az ifjúság kiszolgálója /negatív változat/

Karitatív nevelő puerilis típus

Művészlélek

Anderson a nevelőket két csoportba sorolja: uralkodó /dominative/

együttműködő /integrative/ típusok.

A változó kor, a társadalom új tanárideált is alakít, amely ugyanakkor tartalmazza a régiek pozitív vonásait is.

Feltűnő például, hogy a legtöbb nyugati polgári szerző mennyire figyelmen kívül hagyja ebben a kérdésben a pedagógus világnézetét. Az NDK-ban a Humboldt egyetem lélektani tanszékén pl. vizsgálatok folynak a pedagógus személyiségéről, a tanulók szemszögéből és a polgári pszichológiában feltárt sajátosságokkal ellentétben ez a vizsgálat megállapította, hogy a 14 éves 200 vizsgált gyermek közül 30 foglalkozott dolgozatában tanárai világnézetével.

A tanulók éles szemmel figyelik tanáraiknál a szó és tett egységét. /Dr. Salamon Jenő: Neveléslélektani kutatások a Német Demokratikus Köztársaságban. Magyar Pszichológiai Szemle 1961.sz. 62.old./

Tausch /1963./ tesztek segítségével a nevelői eljárások típusait, alkalmazásuk gyakoriságát, eredményességét vizsgálva és a személyiséglélektani és pedagógiai aspektus érdekes szintézisét nyújtja.

Meghatározott nevelési helyzetek képpel végzett bemutatása után felszólította a kísérleti személyeket a helyzet megoldási módjának ismertetésére.

Az így kapott válaszok alapján a megoldási módok négyféle jellegét állapította meg:

nagyon autokratikus

autokratikus

aktív szociálintegratív

passzív szociálintegratív

Vizsgálatát a nevelési szempontból leghatásosabb eljárások megállapítására is kiterjeszti, és ilyen szempontból számba veszi a nevelő hanghordozását és arckifejezését is.

U. Komoly Judit: "A tanuló személyiségvizsgálatának módszere és néhány eredménye" c. cikkében /Pszichológiai tanulmányok XI. kötet 1968. 241.old./ a fenti típusokat tovább csoportosította:

Nagyon autokratikus nevelő csak parancsol, megszegyenit, fenyegeti a szabálysértőt.

fenyegető

gunyolódó

megszégyenítő

gyanusító

Autokratikus büntető /Puskáztál, azonnal menj ki!/
kérdéses /Nincs tanulnivalótok?/
sablonos /Add ide az ellenőrzőt!/
javíttató /Ird le újra!/
oktató /Ha csengetnek, a tanteremben kell lenned!/
Aktívan szociálintegratívnak akkor nevezi, ha a nevelő a gyermek szükségleteit,

fejlettségi szintjét figyelembe véve, a helytelen cselekvés indokait feltárva igyekszik a gyermeket rávenni hibája kijavítására, és bizik abban, hogy ezt meg is teszi. -

Tipusai: javíttató /Tudom, te szebben is tudsz írni stb./

erkölcsi normára hivatkozó /Elfeledkeztél kötelességedről.../

oktató /Semmi értelme az ilyesminek/

kérdező /Miért tetted?/

büntető /Ezentul Te felelsz, hogy mindenki időben feljöjjön az udvarról./

Passzívan szociálintegratívnak tartja az

elnéző /Biztosan véletlenül maradtak nálad a játékok!/

jóságos /Látod milyen vagy?/

panaszkodó /Mihez is kezdjek veled?/ tipust

Ballér Endre a mi viszonyainkra alkalmazva a pedagógus három legfontosabb alapvonásának tartja: /A szocialista tanár-diákviszony néhány kérdése a pedagógus és a középiskolai osztályközösségek kapcsolatában. Pedagógiai Szemle 1963. 5.sz./

1/ a dialektikus materialista világnézetet

2/ a pedagógiai, mesterségbeli tudást,

3/ a tiszteletet a gyermek iránt, a hitet, az optimizmust elsősorban a közösség erejében.

.... "azért is fontos a pedagógus világnézeti szilárdságán alapuló hozzáértés, mert a nevelői tevékenység mindennapi gyakorlata nagyon sokszor megköveteli a tevékenység bármelyik szakaszában az azonnali állásfoglalást, cselekvést.

Mindehhez tudatos, vagy ösztönös fokon a nevelési folyamat során szükség-szerűen fellépő tanulói imitáció járul, mivel nem szabad elfelejteni, hogy a gyermek nemcsak aktív, hanem ugyanakkor utánzó, receptív lény is /Kelemen L. Neveléslélektan. Tankönyvkiadó 1961./ Ez is lényeges szempont akkor, amikor a pedagógus személyiségének fő vonásait elemezzük a tanulók gondolkodásának és

tevékenységének formálása szempontjából.

A társadalom által kitűzött nevelési célok és eszmények a nevelőkön át jutnak el a tanulókhoz. A tanulók a hatásoktól vezérelve, tanulásban és munkában saját tevékenységük révén szerzik meg az emberiség társadalomtörténelmi tapasztalatait.

A tanulók fejlődésében így a társadalmi hatások és viszonyulások /a társadalom egészéhez, a nevelési célokhoz és eszményekhez, a nevelőkhöz és a felnőtt világhoz, más tanulókhoz és a tanulóközösségekhez, önmagához, a tanuláshoz, a munkához, a kulturához stb./ sajátos hatóerőkké válnak. /Clauss Hiebsch 1960./

A nevelés folyamata három mozzanatra tagolódik:

- 1/ kiinduló tevékenység
- 2/ tudatosítás
- 3/ tudatosult és begyakorolt tevékenység .

Mindhárom mozzanatban megkülönböztetjük a nevelők, a tanulóközösségek és az egyes tanulók tevékenységét úgy, ahogy a társadalmi nevelő hatás eljut a nevelőtől a tanulóközösség közvetett hatásain át a tanulóhoz. -

Ha nyomon követjük e mozzanatban a nevelő hatások útját, ismét a személyiséghez jutunk el. A kiinduló tapasztalati szinten a nevelő cselekvésre alapuló és arra irányuló követelése a tanulók közös tevékenységében az egyes tanulók cselekvő, megismerő és figyelő tevékenységét hozzák mozgásba. Ez utóbbiak eredményeként a tanulók személyiségében készségek, ismeretek és bizonyos irányú érdeklődések alakulnak ki. -

A tudatosítás szintjén részben az értelmi, részben az érzelmi ráhatásokat közvetítik a nevelők a tanulóközösségeken keresztül a tanulók felé. A tanulók ezek segítségével tesznek szert tudományos szintű tudásra, meggyőződésre, motivációs bázisra és érzületre. Ezek ismét alapját képezik olyan alapvető személyiségjegyek fejlődésének, mint az értelmesség /intelligencia/ világnézet, a kedély /vérmérséklet/.

A tevékenység már tudatos gyakorlási szintjén a nevelők a beidegző és az alkotó munka formáit gyakoroltatják a tanulóközösségekben. E tevékenység során kifejlődik a közösség sajátos munka- és életstílusa, az egyes tanulóknál pedig a megfelelő szokások és akarati tulajdonságok rendszere, amely a jellem alapját szolgáltatja. -

Az így kibontakozó tartalmak /ismeretek, készségek/ irányulások /érdeklődés, világnézet/ és képességek /értelmesség, vérmérséklet, jellem/ alkotják a személyiség pszichológiai szerkezetét. -

A nevelés folyamatának eredményeként ez a személyiség mint pszichikus egység fejlődik és gazdagodik mind egyes jegyeiben, mind egész szerkezetében. -

A személyiség szerkezetéről alkotott nézetek ugyanis meghatározzák azt, hogy a nevelés folyamatában milyen pszichikus folyamatokat kell aktivizálni és milyen képességeket fejleszteni.

/Dr. Kelemen László: A pedagógiai pszichológia alapkérdése 1968./

A pedagógus személyisége, magatartása a tanulóknál igen sok pozitív vagy negatív hatást fejleszthet, sokszor a személyiség fejlődését is döntően befolyásolhatja. - Vizsgálatom célja volt, hogyan emlékeznek hallgatóink volt középiskolás tanáraikra, munkájukra, hogyan hatottak tanulásukra, esetleg további érdeklődésüket mennyiben irányították. -

A tanulmányi tevékenység folyamán tanúsított pozitív tanári magatartásformák

Az egyes oktatási módszerek pszichológiai elemzése során igen fontos szerepet tulajdonítunk a magyarázatnak, mely a logikai összefüggéseket, törvényszerűségeket világítja meg. Az oktatásban el kell jutni a fogalomig, a logikai tapasztalatok szintéziséig. A jó magyarázat nemcsak kíváncsiságot és érdeklődést elégít ki, hanem a jó pedagógus magyarázatával eljuttatja tanulóit a gondolkodáshoz, s ezen belül is főleg^a megértést szolgálja. A lényeg megértése megkönnyíti a tanulást, nem fárasztja ki úgy a tanulókat, mint a bő lére

eresztett elbeszélő vagy szemléltető jellegű anyag. -

A magyarázattal elő kell készíteni a következő, erre épülő ismeretek megértését is, vagy ismeretrendszereket kívánnak elsajátíttatni a tanulókkal. /Kelemen L.: A pszichológia alapjai./

A középiskolai tanár akkor tud eleget tenni feladatának, ha szaktárgyában tudományos szinten otthonos, a közlendő ismereteket didaktikai szempontból is kifogástalanul adja tovább, és erkölcsi, emberi hatást is gyakorol tanítványaira. Bármilyen jól bevált, kikristályosodott módszerei legyenek is egy tanárnak, ha saját tudománya fejlődésével nem tart lépést, órái avultak, porosak lesznek és hivatásának éppugy nem tesz eleget, mint a pedagógiai igény nélküli tudós, akiről diákjai azt mondják, hogy "mindent tud, csak tanítani nem." A jó tanár munkája tehát egyszerre tesz eleget tudományos és didaktikai követelményeknek /Kériné Sós Julia: Tanárok élete és munkája./

Talán ezért szerepel igen magas arányban a tanulmányi tevékenység értékelésénél magasabb százalékban a jó és érdekes magyarázat pozitív értékelése hallgatóinknál.

	I.	II.	III.	IV.
1/ Érthetően magyaráz	23.8 % /50/	20 % /42/	1.42 % /3/	-
2/ Érdekesen magyaráz	35.71% /75/	8.57% /18/	4.76 % /10/	-

M.M. I.a. "Biológia-földrajz szakos tanárunk volt az osztályfőnökünk. Igen nagy tudású tanár volt, aki a diákoktól is megkövetelte az anyagot. Jól magyarázott, minden osztály szerette. Más tantárgyat is tanított, pl. a pszichológiát. - Bevallotta, hogy ehhez nem ért annyira, mégis rendszeresen felkészült óráira, a nehezen érthető dolgokra több időt szentelt és így mégis megértettük az anyagot. Ebből a tantárgyból lényegesen enyhébben osztályozott."

N.M. I.b. "Matematika tanárom már az általános iskolában is tanított bennünket. Mikor megnyílt az új gimnázium, ott is ő folytatta nálunk a matema-

tika tanítását. Igen jól magya rázott, nem volt nehéz a matematika. Ha valaki nem értette, többször is elmagyarázta. Ha rosszul feleltünk, biztatott bennünket: "Fog ez még jobban is menni!" Egyetemi felvételi-re készülő diákjaival külön is foglalkozott. Nemcsak a matematikát, de a fizikát is sokan szerették az osztályból, különösen a fiuk."

A serdülőkoru ifjakat a széleskörű érdeklődés jellemzi. Szívesen veszik, ha órán a tanár nem ragaszkodik a tankönyv anyagához, elbeszéléseivel tartja ébren az érdeklődést, a beszélgetés módszerét úgy alkalmazza, hogy a tanuló is kérdezhet, felelhet óra közben. Több hallgató említette beszélgetés közben, hogy az önálló feladatok - pl. kiselőadásokra való felkészülés megadott irodalom alapján - milyen lelkesítőleg hatottak, és a sikerélmények mennyi kedvet adtak később is tanulásuk során. Ebből a munkában nem lehet teljesen a tanulóra hagyatkozni, amennyire büszkék az önálló munkára, ugyanolyan jól esik a tanár segítő irányítása is.

"A szervező tanár, aki diákjainak szellemi és lelki fejlődésére is hatást gyakorol, nemcsak mindennapi életüket, hétköznapijaikat, de ünnepnapjaikat is formálni tudja. - Nemcsak az iskolai, hanem iskolán kívüli életét is irányítja közvetlen vagy közvetett módon. Összefogja őket, a közösség számára színvonalas programot ad és azt meg is valósítja. Hatással van a diákok többségére, hogy képességeiket jól felhasználják." /Kériné Sós Judit: Tanárok élete és munkája./

Az alábbi értékelésem is ezt igazolja:

	I.	II.	III.	IV.
3/ Segit a tanulásban	17.61 /77/	1.90 /4/	2.38 /5/	0.95 /2/
4/ Segit a problémák megoldásában	21.42 /45/	2.38 /5/	3.80 /8/	3.80 /8/
5/ Szívesen tanít	25.23 /53/	6.66 /14/	1.42 /3/	3.33 /7/
6/ Többet magyaráz, mint a tankönyvben van	35.71 /75/	2.88 /6/	3.33 /7/	4.76 /10/

7/ Osztályon kívül is foglalkozik 31.90 /67/ 1.42 /3/ 4.28 /3/ 4.28 /3/
tanítványaival

K.I. I.a. "Matematika tanárom igazságosan osztályozott. A tankönyvi példák-
kon kívül is adott feladatokat, ezekért külön lehetett egy-egy jó jegyet sze-
rezni. - Külön feladatot is kaptam, a gyengébb tanulókkal kellett foglalkoz-
nom. Ha sikerült jól felkészítenem őket, akkor külön dicséretet kaptam, ez
nagyon jó érzés volt.

Tanárunk osztályon kívül is foglalkozott velünk, magánügyeinkben is segített
bennünket. Volt az osztályban egy cigánylány, aki érzelmi zavarokkal küzdött.
Tanárnőnk - mivel tudta - hogy szegény, névtelenül pénzt küldött neki, elhiv-
ta magához, bátorította, biztatta, végül sikeresen leérettségizett, azóta
SzTK-ban dolgozik. Akiket elhívott magához, azokkal külön foglalkozott, így
mindenki értette annyira a matematikát, hogy az osztályból senki sem bukott
meg érettségien."

K.V. I.a. "Osztályfőnökünk matematika-szakos tanár volt, s igazgatóhelyet-
tes is egyben. Nagyon szerette a matematikát. Azon igyekezett, hogy megked-
veltesse velünk ezt a tárgyat. Korrepetált bennünket, tanulópárokat szerve-
zett, dolgozatírás előtt külön foglalkozott velünk. Az őszi társadalmi munkák
alatt ebédszünetben is hajlandó volt megmagyarázni egy-egy példát, amit nem
értettünk. Ez még azoknak az érdeklődését is felkeltette, akik nem szerették
a matematikát."

N.E. I.c. "A középiskola I-II. osztályában a magyar tanáromat szerettem
legjobban. A humán tárgyak érdekeltek, tanárom egyénisége is hatott rám, szin-
te teljesen a hatása alá kerültem. A szép és érdekes magyarázatok mellett
szerettem igazságosságát, mindig reálisan osztályozott, jót-rosszat egyfor-
mán feltárt előttünk. -

IV.-es koromban a történelemtanárunk úgy tanított bennünket, hogy már az ó-
rán jól megértettem az anyagot. Egymásután többször is feleltünk. Alig volt

olyan tanuló, aki nem tudott volna nála. Jó vázlatokat készítettünk, s így a tanulás is könnyebben ment." -

Sokat emlegetett megállapítás az, hogy az észlelés és a megfigyelés annál szilárdabb és gazdagabb, minél több érzékszerv vesz részt benne. Ezt a tételt egy pedagógiai-pszichológiai kísérlet egzakt módon bizonyította:

Csak vizuális észleléssel egy meghatározott anyagot átlag 10 hibával jegyeztek meg a kísérleti személyek. Az akusztikai észleléssel ugyanazt 14 átlaghibával. Végül, mikor mindkét módszer részt vett az észlelésben, csak 4 hiba mutatkozott átlagosan. - /Sardakov 1951./

N.E. I.b. "Biológia szakos osztályfőnökünk igen színvonalas, szép órákat tartott. Jól felszerelt szertárunkból a szemléltetést minden órára biztosította. Minden növényt ismert, mindent megmutatott, ami érdekelt bennünket. Engem is segített, amikor a felvételi vizsgára készültem. Egyik osztálytársam biológia pályázata díjat nyert, őt is osztályfőnökünk készítette fel, irányította a tanulásban.

K.A. I.b. "Nagyon szerettük, s szinte csak osztályfőnökünket szerettük, mert órái, a magyar és történelem órák sohasem voltak unalmasak.

Hogy az órákat színesebbé tegye, képeket, könyveket szemléltetett, igyekezett érdekesen magyarázni, hogy felkeltse érdeklődésünket. Követelményei reálisak voltak, csak a tankönyvben szereplő anyagot követelte, de a legtöbben többet is tudtunk. - Felejthetetlenek a lemeztől hallgatott verses órák, a magnetonról hallgatott felvételek. -

Érdeklődésünket és ambícióinkat fokozta, hogy egy-egy témából önálló előadást tarthattunk, s ha jól sikerült, úgy egy ötöst kaptunk. - Nagyon közel kerülünk hozzá. A KISZ munkában is segített, átnézte munkatervünket, ha hibát követtünk el, kijavította." -

A serdülőkoru ifjak tanárideáljai között sorrendiségben első helyen áll

a magas szakmai tudásu, széleskörű műveltségű tanár. Ez esetben más, negatív emberi tulajdonságot is szívesen megbocsátanak. -

K.M. I.b. "Történelem-német szakos tanárunk idősebb férfi volt, aki rendkívül-i műveltséggel rendelkezett. Lelkesen magyarázott, sokat hivatkozott irodalomra, történelmi társaságok munkáira. Több nyelven beszélt, ha idegen vendég jött az iskolába, mindig Ő fogadta. Egyetemre is hívták, a történelmi tanszékra fiatalabb korában, de nem fogadta el a meghívást. Igen szerény ember volt. Városunk néprajzának feldolgozása is az Ő nevéhez fűződik. Ezek a munkák a mi érdeklődésünket is felkeltették." -

K.M. I.c. "Osztályfőnökünk magyart, történelmet és művészettörténetet tanított, ezenkívül jól értett a zenéhez. Szinvonalas, érdekes órákat tartott. A tankönyvet csak hozzáolvastuk a vázlatunkhoz. - Dokumentumokat mutatott be órán, filmeket használt, lemezeiről verseket hallgattunk. Más dologról is beszélt órák közben, de ez sohasem ment a tanítás rovására. - Hetenként 2-szer tartott korrepetálást, még a matematikában is segített, pedig ez nem is volt tárgya. Nagyon szerettük Őt, s ha megtudtuk, hogy más osztályban nem szeretik ennyire, már-már összeesküvést terveztünk, hogy megverjük őket. /Ez még az első években volt, később már komolyabban gondolkoztunk./"

K.V. I.a. "Biológia tanárunk fiatal férfi volt /egyik osztálytársunk védőnő nővérét vette el feleségül./ Igen jó tanár volt, szigorúan követelt, érthetően magyarázott, sohasem kivételezett és a megérdemelt jegyet kapta mindenki.

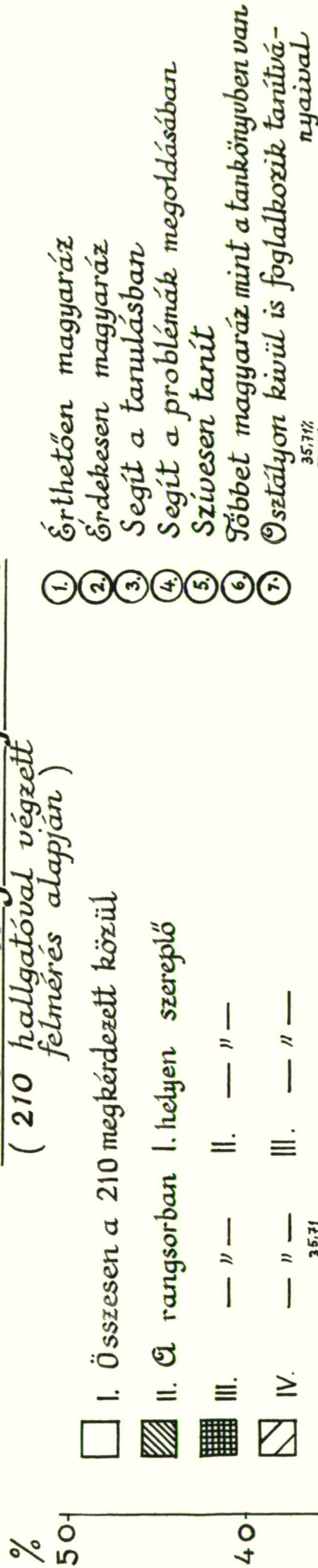
Sokat szemléltetett az órákon, érettségire az összes kísérletet végiggyakoroltatta velünk. Az egész osztály nagyon szerette a biológiát. A legszebb emlékem is a biológiához fűz. Olyan szépen feleltem érettségim, hogy az elnök külön megdicsért."

A felsőfoku oktatás megkezdésekor nagy problémát jelent, hogy a közép-

1. El tanulmányi tevékenység folyamán tanúsított pozitív

tanári magatartásformák.

(210 hallgatóval végzett felmérés alapján)

iskolából kikerült hallgatók nagy része nem tud jól jegyzetelni, azért néhány hónap is szükséges ahhoz, hogy rájöjjön a jegyzetelés helyes módjára, az előadásokból a lényeges szempontokat emelje ki, vázlata áttekinthető és használható legyen. - Hallgatóink közül többen ezért külön hálával gondolnak tanáraikra, akik magas követelményeikkel őket átsegítették ezeken a nehézségeken. -

K.E. I.a. "A történelmet tanárom szeretettette meg velem. Jó és logikusan felépített magyarázataiból, az órán készített vázlatából igen könnyen tanultuk meg a történelmet. -

Az oktatást is igen változatos módszerekkel tette érdekessé. A kártyarendszer bevezetése segített bennünket abban, hogy egy-egy század nevezetesebb eseményeit átfogóbban tudjuk. /Helységek kirakása, események szerint, időbeli sorrendbe állítani, stb./

Külön előadásokat tartottunk, ezekhez igen sok anyagot gyűjtöttünk, olvastunk, mindenkire sor került, s ez igen jó érzés volt. -

Először igen féltünk ettől a tanárunktól, később megszoktuk magas követelményeit, óráról-órára rendszeresen készültünk. A IV. évre a mi osztályunk lett a legerősebb, sok szakfelügyelő látogatott bennünket. -

A gimnáziumi évek alatt még nem, de most igen tudom értékelni tanárom követelményét, mert a marxizmus órákon nemcsak a jegyzetelést tanultam meg, de az összes alapfogalmakkal tisztában voltam."

A tanulmányi munka értékelésével kapcsolatos pozitív tanári magatartásformák.

Az osztályozás körül nagy viták folynak, sokan kétségbevonják annak objektivitását, sőt a szükségességét is. Igaz, hogy az osztályozásnál gyakran szerepel a szubjektivitás, mégis a felmérések azt bizonyítják, hogy az osztályozás és a tanulók tényleges teljesítménye között azért pozitív kapcsolat is van.

Igen jó ötleteket ajánlott Radnai Béla /1965./ az osztályozás objektívabbá tételére. Ilyen pl. a többirányú viszonyítás.

Tanulóink igen érzékenyen reagálnak az "igazságos" és "igazaágtalan" osztályzásra. Sokszor egy tantárgy megkedveltetését vagy megutáltatását egyes tanárok éppen az értékeléssel, osztályzással érik el.

Felméréseim alapján a tanulmányi munka értékelésével kapcsolatos pozitív eredmények a következők:

	I.	II.	III.	IV.
1/ Enyhén osztályoz	12.17 /26/	0.95 /2/	1.42 /3/	0.95 /2/
2/ Igazságosan osztályoz	39.52 /83/	7.61 /16/	11.42 /24/	7.61 /16/
3/ Igényes	15.71 /33/	2.38 /5/	0.95 /2/	3.33 /7/
4/ Követel	25.71 /54/	3.33 /7/	4.76 /10/	3.80 /8/
5/ Szigoruan osztályoz	25.71 /54/	1.42 /3/	4.28 /9/	3.80 /8/

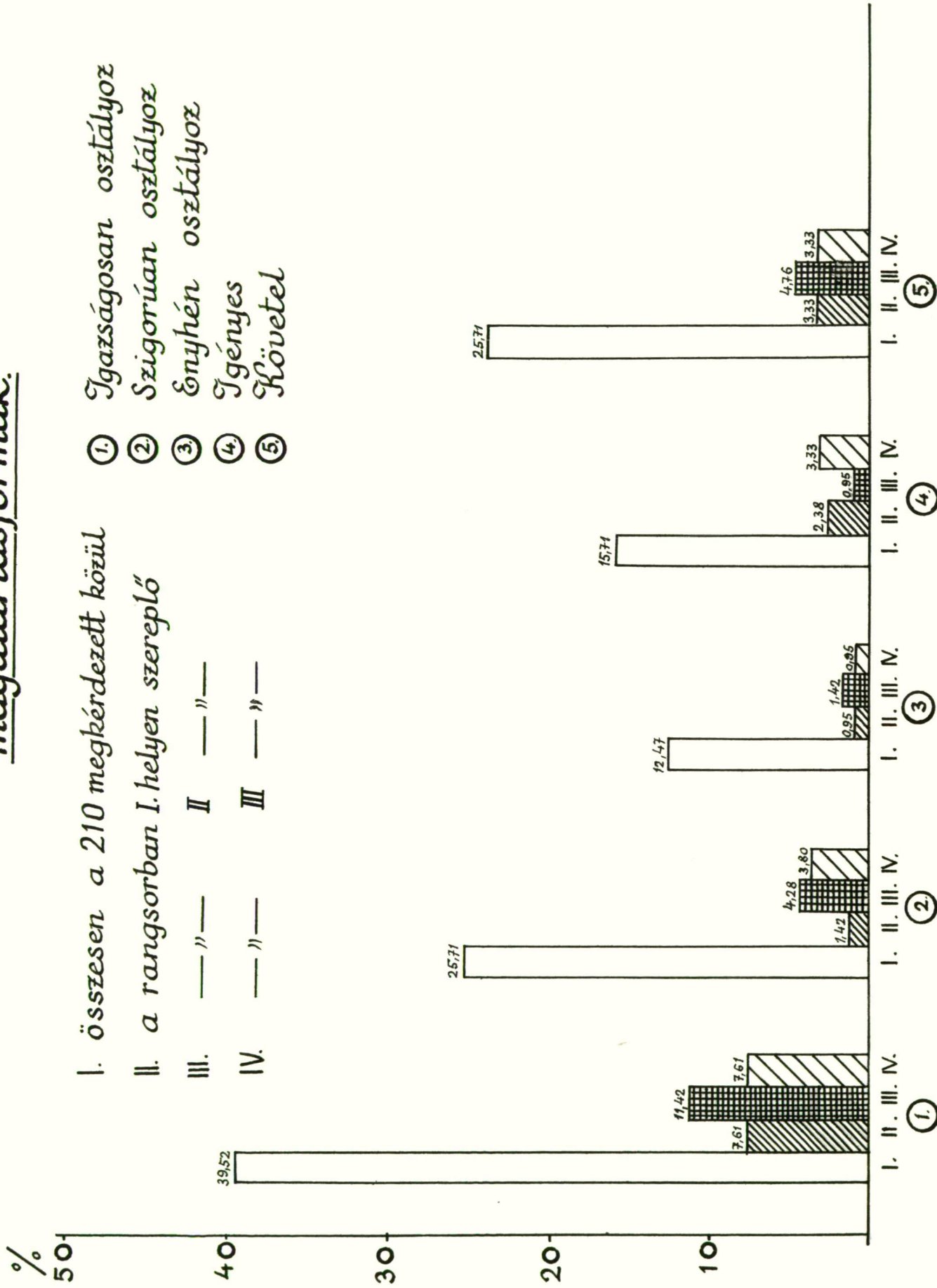
K.V. I.a. "Osztályfőnököm /magyar-történelem szakos tanár/ nagyon jól ismert bennünket, úgy értékelte a feleletet, hogy azt mindig reálisnak találtuk. Ha látta, hogy valaki érti az anyag lényegét, úgy sohasem adott elégtelent. Hogy az irodalom iránt jobban felkeltse az érdeklődésünket, szaklapjait is közreadta és mi is olvashattuk."

K.M. I.b. "Biológia-földrajz szakos tanárom volt az osztályfőnököm. Igen szigorú volt, de igazságosan osztályozott, nem vette figyelembe az előttevaló jegyet, ha jól felelt, úgy megkapta a megérdemelt jegyet. - Német tanárunkban voltak kedvencei is, de ezektől még többet követelt. Az eminens tanulók néha biztatásul is megkapták a jó érdemjegyet."

M.P. I.a. "Osztályfőnökünk hangulata igen változó volt, mégis becsültük Őt, mert, ha rossz hangulata volt, sohasem feleltetett bennünket, nehogy a hangulata befolyásolja jegyünket."

Igen sokat segíthet az osztályzásnál, ha a tanárok jól ismerik tanulóit.

② A tanulmányi munka értékelésével kapcsolatos tanári magatartásformák.

- I. összesen a 210 megkérdezett közül
 II. a rangsorban I. helyen szereplő
 III. — „ — II — „ —
 IV. — „ — III — „ —
- ① Igazságosan osztályoz
 ② Szigorúan osztályoz
 ③ Enyhén osztályoz
 ④ Igényes
 ⑤ Követel

kat, képességeiket, egyéniségüket, így a felelet értékelésénél árnyalati javulást vagy visszaesést is jól észrevehetnek.

K.Á. I.c. "Osztályfőnökünk földrajz-testnevelés szakos tanár volt. Szigorúan és nagyon alaposan követelte a leadott anyagot. Jól ismert bennünket, tudta, hogy kitől mit lehet várni, milyen követelményeket támaszthat velünk szemben.

Ugy megszerettem a földrajzot, hogy érettségi után, amikor képesítés nélküli pedagógusként dolgoztam, szintén földrajzot tanítottam. Osztályunk a 35 osztályból az utolsók között állt I.-ben, érettségire az elsők közé került."

Az igazságosságot a tanulók nagyra értékelik.

N.J. I.a. "Történelem tanárunk sokat foglalkozott velünk, beszélgettünk Vele, sohasem haragudott ránk.

Idős bácsi volt, amikor először lépett a tanterembe, elkezdett ordítani, szaladgálni, igen humoros volt, a fehér köpenye csak úgy libegett jobbra-balra. Később mégis megszerettük, mert igazságos volt. Ha sokan nem tudtak az órán, akkor nem írta be az ellenőrzőbe, hanem újra foglalkozott az anyaggal."

A tanári magatartásformákból a nevelés pozitív módszerei

	I.	II.	III.	IV.
1/ Határozott	11.94 /25/	-	-	-
2/ Mesél magáról	18.54 /39/	-	-	0.47
3/ Törődik tanítványaival	22.38 /47/	-	1.90 /4/	2.38 /5/
4/ Biztat	19.04 /40/	0.95 /2/	0.47 /1/	0.95 /2/
5/ Dicsér	17.61 /36/	0.95 /2/	-	0.47 /1/
6/ Bátorít	28.57 /60/	1.42 /3/	0.47 /1/	0.95 /2/
7/ Vigasztal	10.47 /34/	0.47 /1/	0.47 /1/	0.47 /1/
8/ Külön megbizásokat ad	16.19 /34/	0.47 /1/	0.47 /1/	0.95 /2/

A nevelés módszereivel, a tanítási órán tanusított magatartásformákkal

a pedagógusok igen sok eredményt érhetnek el. - A közvetlen, őszinte légkör, a derűs komolyságot árasztó órák a nevelő és a tanuló számára is a közös munka örömét jelenthetik. -

K.V. I.b. "Osztályfőnökünk az osztályfőnöki órán arról beszélt, amiről mi is szerettünk volna részletesebben hallani, ami a középiskolás élettel kapcsolatos, pl. fiuk-lányok barátsága, szerelem

őszinteség

barátság

illemtudás

politikai élet

Együttlétünk alatt néha mesélt magáról, kisfiáról. Feleségével együtt gyakran meghívtak bennünket /felesége is tanárunk volt/ s otthonukban mint magánember is foglalkozott velünk. Nemcsak mi lányok, rajongtunk érte, de a felsős fiuk is példaképüknek tekintették. A kirándulásokra feleségét is magával hozta, így nekünk lányoknak is volt kivel problémáinkat megbeszéljük. - Amikor az osztályunk nyárom építőtáborban volt, meglátogatott bennünket /Kecskeméten, Kiskunfélegyházán./ Ha egy vidéki városba utazott, és ideje engedte, úgy továbbtanuló diákjait is meglátogatta."

M.M. I.a. "Az igazgatói látogatások nagyon hangulatosak voltak. Vigkedélyű ember volt, előtte nyugodtan mertünk felelni. Gyakran tett fel általános kérdéseket politikával, barátsággal kapcsolatban.

Mindig volt ideje arra is, hogy a diákokkal beszélgessen. 7 osztály érettségizett egyszerre, de a legtöbb diákot név szerint ismerte."

A tanulókkal való egyéni törődés, problémáikon való segítség igénye igen magas százalékban szerepelt. Többen említették, hogy az ideális tanár-típustól azt is kívánnák, hogy mint magánember is törődjék tanulóival. - Természetesen nem kívánható, hogy minden diák minden tanárával személyes ba-

ráti viszonyba kerüljön. De igenis cél, hogy egyetlen diákunk se érezné azt, hogy tanárai megértésére és tanácsára nem számíthat. - Cél az is, hogy az iskolában olyan légkör alakuljon ki, hogy a diákoknak fontos legyen tanáraik véleménye az élet különböző kérdéseiről. -

K.A. I.b. "Osztályfőnökünk sokat foglalkozott velünk, mindig úgy éreztük, hogy emberileg is megért bennünket. Fiatal tanárnő volt, férjével együtt tanítottak bennünket. Még a lakásukon is foglalkoztak velünk, ha valamit az órán nem értettünk meg."

N.J. I.a. "Történelem tanárunk sokat törődött tavitványaival. Felfigyelt az izléstelenül rövid ruhákra, a begombolatlan kabátokra. Nem volt osztályfőnökünk, mégis Ő szervezte a kirándulásokat az egész iskolában. Így jártuk be az Északi-Középhegységet, Baranya megyét is jól megismertük. Kirándulás közben egészen közvetlen, jó hangulatot tudott teremteni."

K.E. I.b. "Amikor az általános iskolát befejeztem, nyílt meg nálunk az új gimnázium. Sok új tanár került hozzánk, nagy részük fiatal volt. I. osztálytól osztályfőnökünk egy fiatal, latin-magyar szakos tanárnő volt, férje pedig történelmet és németet tanított.

Első évben nem ismert még bennünket eléggé, éreztük, hogy új tanár, még alig tudott velünk bánni. II.-től kezdve kezdett figyelni bennünket. Én is feltűntem neki nagyfokú zárkózottságommal, kiegyensúlyozatlanságommal. Nem tudott rólam sokat, ezért egy alkalommal elhivatott a lakására. Igen szép, barátságos lakásuk volt /a mi egy szoba-konyhás lakásunk jutott eszembe./ Leültetett, kérdezte hol lakom, kik a szüleim, stb... Olyan jól esett, hogy végre valaki érdeklődik sorsom iránt, s elmondtam egész addigi életemet, nehéz körülményeimet, hogy általános iskolás tanáraink biztatására taníttattak szüleim tovább. /4.8 átlaggal végeztem/ A szüleim számára ez olyan nagy áldozatot jelentett, hogy nem is mertem arra gondolni, hogy az érettségiig eljutok-e?

Édesapám beteges, legtöbbször táppénzen van. 480.- Ft táppénzből és a két kisebb ikertestvérem után járó családi pótlékból éltünk öten. Szabadidőmben nem a tanulással foglalkoztam, hanem a háztáji megművelésében segitettem. Minden szombat délutánt, vasárnapot a mezőn töltöttem, csak éjjel tanulhattam. Láttam tanárnőm arcán a megdöbbenést, azonnal intézkedett. Ingyen kaptam a kollégiumban ellátást, minden kötelező pénzbefizetés alól felmentést kaptam. Hogy meg ne alázzon az ajándékozással vagy pénzbeli támogatással, igyekezett olyan munkát biztosítani számomra, amit szívesen és könnyen el tudtam a tanulás mellett végezni. Pl. kislányára vigyáztam, ha elmentek otthonról, házimunkákban segitettem, ezért havonta 100-200 Ft-ot kaptam. Talán azért is becsültem annyira, mert igen szigorú és következetes volt hozzám, egyforma szigorúsággal bírált engem is. - Segítséget csak akkor kért, amikor már a tanulással nem voltam elfoglalva.

Anyukámnak időszakos munkát biztosítottak /később már több tanárnőm is támogatott bennünket/ ovodában, iskolában. Többször kaptam ajándékot, ők is biztattak a tanulásra. Mivel a beiskolázáshoz szükséges felszerelések beszerzése egyszerre nagyobb kiadást jelentett volna szüleimnek, ezért ebben is segitettek, s azóta is többször küldenek pénzt, karácsonyra ajándékot is kaptam. Ugy tiszteltem őket, mint a szüleimet.

Osztályfőnököm mint tanár is igen közkedvelt volt. Ha nem értettük az anyagot, pl. verselenzéssel néha fél órákat is magyarázott, amíg meg nem értettük.

Magánéletében is példamutató volt, szerették egymást férjével, szép családi életet éltek. Saját gyermekük szeretete mellett mindig jutott idejük diákjaikkal való foglalkozásra is."

Jó hatású a tanulóra, ha a tanár felelés közben kérdéseket tesz fel, és ő válaszolhat a feltett kérdésekre. Egy-egy elsimerő szó vagy megjegyzés, helyeslő mozdulat jó érzést vált ki belőle, további aktivitásra serkenti.

Gondoskodni kell, hogy sikerélményei is legyenek a tanulóknak, mert a sikertelenség érzése csökkenti a teljesítményt. A sikerélmény új tevékenységre biztat, s legtöbbször az elért eredmény is jobb lesz. A teljesítmények értékelése időnként emlékezteti az előrehaladásra, ezáltal is érzi, hogy fáradozásai eredménnyel jártak. -

A centrumba kerülés vágya a serdülőnél is megtalálható. /Radnai Béla: Az ifjúkor pszichológiája/ Az önmagára való figyelem felkeltésének vágya a legtöbb fiatalban benne él. Helyes ezt úgy érvényre juttatni, hogy komolyabb feladattal bizzuk meg, s az ilyen megbízatások - irodalmi pályázat, előadás, önálló műsor, stb. - igen eredményesek lehetnek a további érdeklődés felkeltésében, igényszint emelésében.

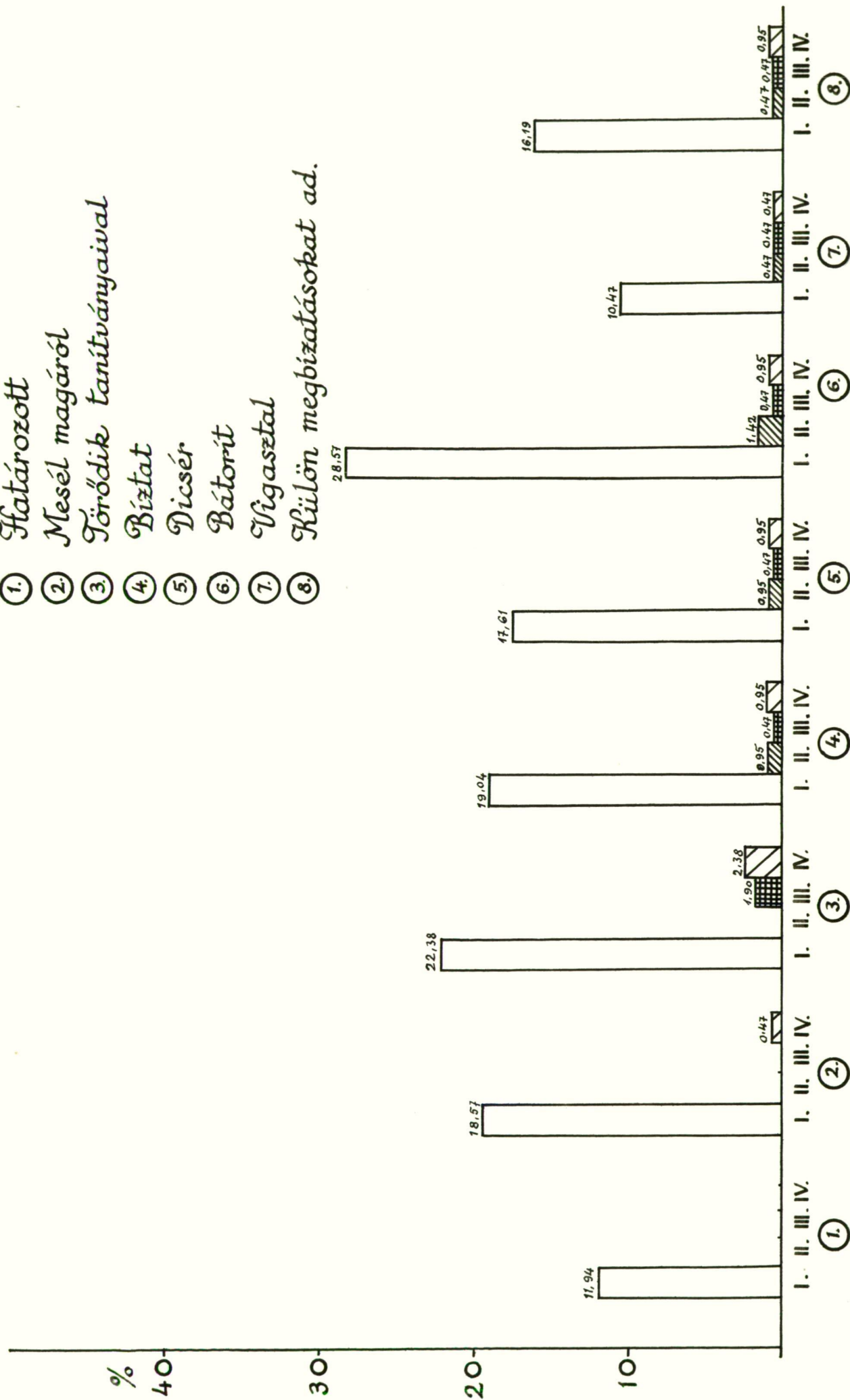
K.M. I.c. "Körzeti gimnáziumba jártam, ahol évenként csak egy osztályt indítottak. Tantárgyaim közül nagyon szerettem a biológiát, mert tanárunk állandóan ösztönzött bennünket a tanulásra. Biológiából jelesre álltam, de nem volt elég önbizalmam, visszahuzódó tanuló voltam. Egyszer én is kaptam egy megbízatást, a sejtről és a protoplazmáról kellett egy kiselőadást tartanom. Egyetemi jegyzetet és szakirodalmat kaptam hozzá, alaposan felkészültem.

Izgalommal vártam szereplésemet, s állítólag olyan jól sikerült, hogy elismerésül két 5-öst kaptam. Még most is olyannak tűnik az egész, mintha álom lett volna. Fokozta a jóérzést, hogy tanárom később még többször emlegette szép előadásomat, s ez nekem igen jól esett. Ezután bárkinek kellett segíteni biológiából, mindig szívesen vállalkoztam."

M.K. I.a. "Vidékről jártam be gimnáziumba. Az általános iskolát 5 helyen végeztem, ezért az első évben voltak nehézségeim. Osztályfőnököm történelmet és magyart tanított. A történelemmel sohasem volt problémám, mert előadásai, magyarázata alapján mindig megértettem. A marxizmust is azért értem, mert tanárunk a történelem órákon a világnézet alapjaira is megtanított.

3. El tanári magatartásformákból — El nevelés pozitív módszerei.

1. Határozott
2. Mesél magáról
3. Törődik tanítványaival
4. Biztat
5. Dicsér
6. Bátorít
7. Vigasztal
8. Külön megbízatásokat ad.

Magyarból nem álltam ilyen jól, mégis a legnagyobb sikerélményem az irodalmi pályázathoz fűződik, amit III.-os koromban irtam az Alföldről. Nem is tudom, mi ihletett így meg, talán az, hogy én is jól ismertem az alföldi telet.

/"Az Alföld télen" volt a pályázat címe./

Ez a siker igen biztatólag hatott rám, rájöttem, ha több energiát fektettem volna az irodalom tanulásba, talán magyarból is jeles lehettem volna."

K.M. I.c. "Fizikából egyszer elégtelenre feleltem. Ugy éreztem, sohasem tudok ebből a tárgyból jól felkészülni és nagyon elkeseredtem. - Osztályfőnököm - aki jól ismert - behivatott, hogy ne csüggedjek el, ha ezután sem dickerül a fizika feleletem, úgy szóljak, majd Ő segít. Ez a vigasztalás olyan jól esett, talán a biztató szavak nélkül nem is tudtam volna visszaszerelni önbizalmamat."

K.M. I.c. "Tanáraink mind szerzetes tanárok voltak, külföldön végezték az egyetemet, igen nagy szaktudással rendelkeztek, s szerettek bennünket. Mégis osztályfőnököm, aki egyben az internátusban is velünk volt, állt legközelebb hozzám. Közepes tanuló voltam, igen gátlásos, kevés önbizalommal rendelkezttem. Osztályfőnököm állandóan biztatott, esténként korrepetált, kikérdezett, ezért mindig hálával gondolok Rá."

A nevelői magatartásformákból a pozitív etikai vonatkozásuk

A nevelőben a szeretetnek egy sajátos faja él, melyet el kell választanunk a szülői szeretettől. Nem jellemezheti a majomszeretet, sem a puszta szimpátia.

Lényeges jegye a nevelői szeretetnek:

- 1/ Igazságosság, pártatlanság
- 2/ Jóakarát, mely altruista érzülettel kívánja a növendék testi, erkölcsi és szelleml fejlődését elősegíteni.

Ez a szeretet sok önlegyőzést is kíván, mert pl. a szimpátia és az el-

lenszenv gyökerei mélyen vannak lelkünkben. Mégis törekedni kell az igazságos és jóakaró szeretetre. A nevelői szeretet a gyermeki szív kulcsa, mely semmivel sem helyettesíthető. /Buzás L.: A nevelői személyiségnek lélektani vizsgálata./

A nevelői tapintaton a helyes cselekvés iránti érzéket értjük, azt a készséget, mely által a másokkal való érintkezési módban mindig megtaláljuk a helyes eljárást. - A serdülő megköveteli tanárától, hogy őszinte legyen, titkait ne árulja el másnak. Igen nagy csalódást és kibárándulást okozna, ha tanára bizalmas dolgát kiszolgáltatná.

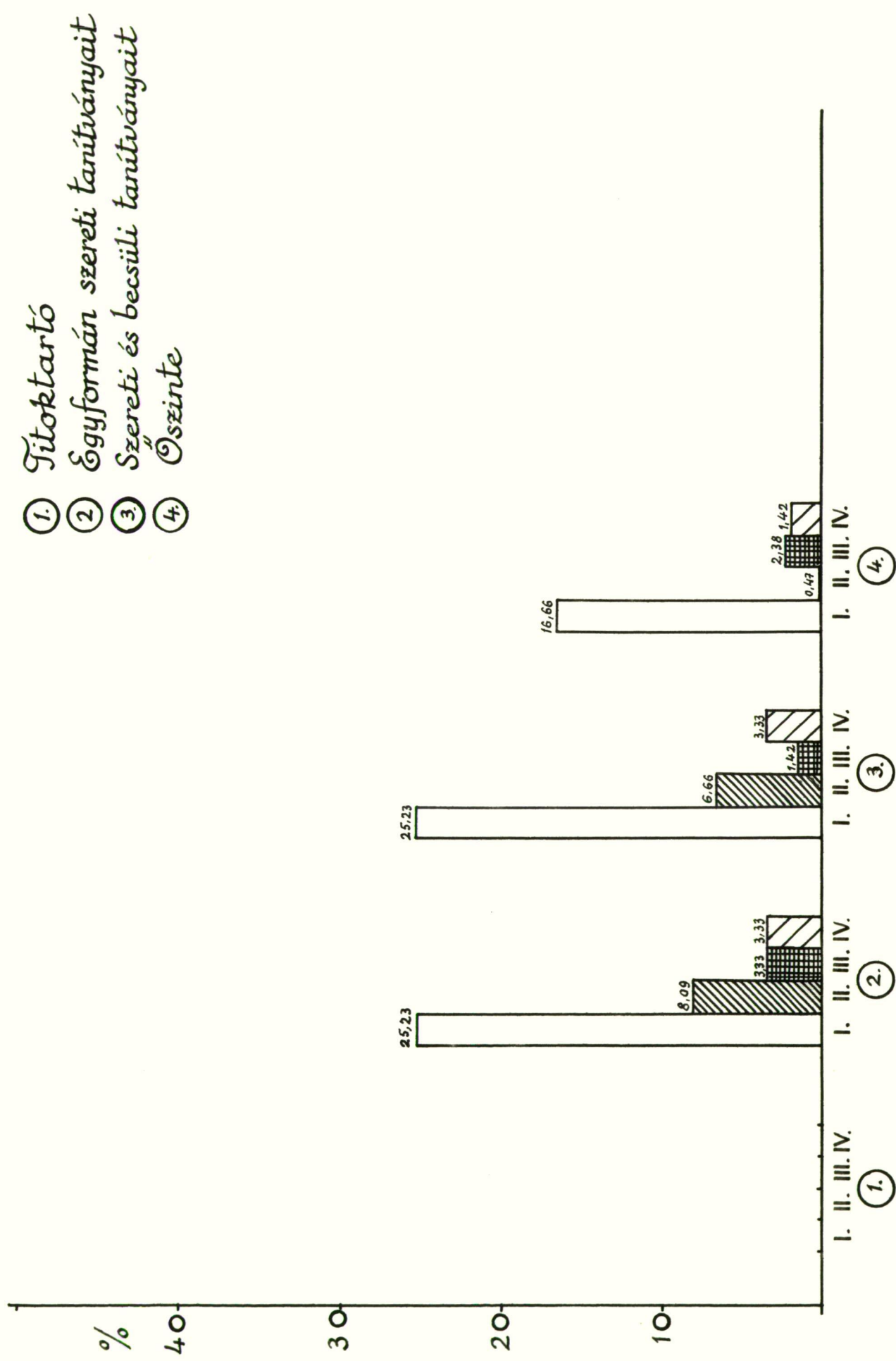
4.sz. grafikon	I.	II.	III.	IV.
1/ Titoktartó	-	-	-	-
2/ Egyformán szereti tanítványait	25.23 /53/	8.09 /17/	9.33 /7/	3.33 /7/
3/ Szereti és becsüli tanítványait	25.23 /53/	6.66 /14/	1.42 /3/	3.33 /7/
4/ Őszinte	16.66 /37/	0.47 /1/	2.38 /5/	1.42 /3/

N.A. I.c. "Osztályfőnökünk nagyon becsületes, titoktartó ember volt. Mindannyiunkat ismert, tudta azt is, hogyan kell bánni velünk. Mindent megtudott az osztályról, a lopásügyeket is kiderítette. Sokat törődött tanítványaival, szüleinkkel is megismerkedett, harcolt az osztály érdekeiért."

N.E. I.b. "Osztályfőnökünk nem tett különbséget városi és bejáró tanulók között. Jól ismerte a tanulókat, problémáikat. A közösségi munkából is egyformán vettük ki részünket. Késést vagy óráról való kimaradást nem engedélyezett. Igen szép külföldi utakat szervezett, ahová minden tanuló elmehetett. Így volt az osztály Csehszlovákiában, Lengyelországban. Egyik tavaszi szünetet éppen Csehszlovákiában töltöttük, a fiuk a husvéti locsolást is megszervezték.

Felejthetetlen élmény maradt mindannyiunk számára."

4. A tanári magatartásformákból a pozitív etikai vonatkozásúak.

A nevelői személyiség állapotával kapcsolatos magatartásformák

5.sz. grafikon

Buzás László a nevelői személyiségjegyeket a következőként csoportosította:

- a/ konstitúciós adottságok, csirák
- b/ temperamentum
- c/ jellembeli sajátosságok
- d/ személyiségjegyek

Ezek közül a személyiségjegyek közül a jellembeli tulajdonságokat szeretném elemezni. -

A jellem jelenti az egyéni /elsősorban akarati/ célkitűzések irányában való többé-kevésbbé egységesen alakult életvezetés módját. Főként azt a módot jelenti, ahogyan az egyén él, ahogyan a kül és belvilág felé fordul, céljai felé törekszik, ahogyan a tervét meg akarja valósítani, pl. egyenesség, következetesség, hamisság, fondorkodás, stb.

1/ Energetikai tényező: a jellemre kiható következménye lehet, pl. lelki gazdagság esetén: egyenesség

gerincesség

következetesség

nyíltság

határozottság

A lelki tempó jellembeli tükröződése /jellemtempó/ pl. az önuralomnak, egyensúlyozottnak gyors vagy lassu helyreállása.

2/ Minőségi jellegzetesség:

Általános vonásai: lelkiismeretesség, felelősségérzet, kényelmesség, léhaság, stb.

a/ A személyiségnek önmagával szemben való viszonya, önmagához hű, következetes, kitartó, egyszerű-bonyolult magatartásu, önérzet, büszkeség, méltóságérzés, mély alázat, nemesedésre való törekvés, önkritika, ön-elégültség, stb. jellemvonásai.

b/ A személyiségnek másokhoz, a nem Én-hez való viszonya.

Általában: magaatadás

magaelfojtás

önlegyzés

önfeláldozás, alkalmazkodás, vagy erre való képtelenség.

Mint megnyilatkozásforma: finom, közvetlen, nyílt, zárkózott, tartózkodó, uralkodó, izgága, engedelmes, befolyásolható, igazmondó, elutasító, barátságos, tapintatos, szerető, felmelegedő, hűvös, stb...

Belső érzület és értékelés szempontjából:

együttérző, résztvevő, segíteni kész, békés, könnyörületes és ezek ellentétei: irigy, kárörvendő, bosszuvágyó, stb...

A jellem már közelebb vezet a személyiség magvához, a jellemcsoportokban már vannak olyan jegyek, amelyek a nevelő-oktató lényegsajátságainak tekinthetők. -

Ilyenek pl. a segítőkészség, szeretet, tapintat, együttérző lelkület, közlőképesség, bizonyosfoku önátadás képessége. Egész sereg olyan jegy van, melyeket összefoglalásunkban a nevelővel szemben megkívánt tulajdonságnak fogunk feltüntetni, pl. kiegyensúlyozottság, következetesség, önlegyzés, önkritika, önbizalom, alkalmazkodás, közvetlenség. -

Az 5.sz. grafikon értékei a következők:

	I.	II.	III.	IV.
1/ Ismeri tanítványait	25.23 /53/	2.38 /5/	4.28 /9/	3.33 /7/
2/ Jóindulatu	37.71 /75/	3.80 /8/	5.23 /51/	3.33 /7/
3/ Kedves	19.52 /41/	1.42 /3/	2.36 /5/	3.33 /7/
4/ Komoly	23.33 /49/	2.85 /6/	2.85 /6/	1.90 /4/
5/ Közvetlen	30.47 /64/	1.42 /3/	3.33 /7/	7.14 /15/
6/ Megértő	24.76 /52/	2.38 /5/	1.42 /3/	3.80 /8/
7/ Nyugodt	14.76 /31/	-	1.90 /4/	0.90 /2/

8/ Türelmes	30.47 /64/	-	2.38 /5/	7.61 /16/
9/ Vidám	18.09 /38/	0.47 /1/	1.42 /3/	1.42 /3/

K.Zs. I.a. "Osztályfőnökünk igen kellemes egyéniség volt. Másról sohasem mondott rosszat. Őszinteségét külön becsültük. Elvált asszony volt, ezért osztályfőnöki órán vagy más alkalommal magáról sohasem beszélt /utalva arra, hogy magánéletével nem tud jó példát mutatni, bár tudtuk, hogy ez nem rajta mulott./

Sohasem beszélt családi problémáiról, bánatáról, pedig tudtuk, hogy néhány évvel ezelőtt kollégiumi nevelő is volt, de a kollégium igazgatónője elmarota. Előfordult, hogy mindezek ellenére is bejárt hozzánk, megnézte hálószobáinkat, ilyenkor sokat beszélgetett velünk. Igen emberségesen bánt azokkal a tanulókkal, akiknél a családi probléma miatt baj volt a tanulással. - Ilyen esetben sohasem írta be az elégtelent, óra után elbeszélgetett velük, esetleg családlátogatáson a szülőkkel is. Sokan még most is levelezünk Vele."

N.E. I.b. "Osztályfőnökünket nagyon becsültük, mert nagy tudása ellenére is igen szerény, közvetlen volt hozzánk. Fiatalos volt, jó kedélyű, sokszor Őt is diáknak nézték. Kiegyensúlyozottságát sokszor csodáltuk, mert egyedül élt, távol szülőktől, testvéreitől, albérleti szobában, és mégis jókedvű volt. - Sajnáltuk, hogy miért is nem ment férjhez."

K.A. I.b. "Osztályfőnökünk fiatal tanárnő volt, kedvessége és szeretete, valamint jósága hatott meg bennünket. Férje is nagyon szerette Őt, sokat segítettek egymásnak, még a házimunkában is. Amikor az első gyermekük megszületett, férje még többet vállalt magára. A tanár néni anyósa is a legnagyobb szeretettel beszélt menyéről.

Jóindulatáról többször meggyőződhattünk, ha bánatunk volt, mindig segített rajtunk."

M.P. I.a. "Magyar-történelem szakos tanárunk volt az osztályfőnökünk, nekünk csak magyart tanított. Egyformán szerette tanítványait, sokat meg-

tett az osztályért. Családi életéről nem sokat mesélt, mégis mikor a törvényes válása megtörtént, bejelentette az osztálynak, hogy ne másoktól tudjuk meg. Osztályfőnöki órákon bennünket, lányokat külön arra is figyelmeztetett, hogy tanuljuk meg a házimunkákat, főként a mosást, mert sok feleség nem ért ehhez, s ez egy házasságban tragikus lehet. /Igy jöttünk rá, hogy felesége igen elhanyagolta férjét, nem törődött a családi élettel, s ezért nem nősült meg osztályfőnökünk később sem./

Őszintén feltárta, felnyitotta szemünket, felhívta figyelmünket az élethez való alkalmazkodásra, rájöttünk arra, hogy a szocialista szellem, a közösségi élet hogyan néz ki. - Sok csalódástól óvott meg bennünket, sohasem élünk vissza bizalmával, s azzal sem, hogy felnőttként kezelt bennünket."

K.E. I.a. "A gimnáziumi évek alatt a II. osztályfőnököm nagyon ismerte az osztály minden tagját. Tudta pl. hogy ki a lógós, nagyszáju, bandavezér. Mindig rájött mindenre, de azután igen tapintatosan intézte el ezeket a felelősségrevonásokat. Pl. ha valaki nem akart bejönni órára vagy szándékosan késett, azzal mindig négy szemközt beszélt, a figyelmeztetés után már más témára tért. - Hogy szeretett bennünket, azt láttuk az érettségi vizsgán is, amikor együtt izgult velünk, s "lelkileg" is felkészített bennünket."

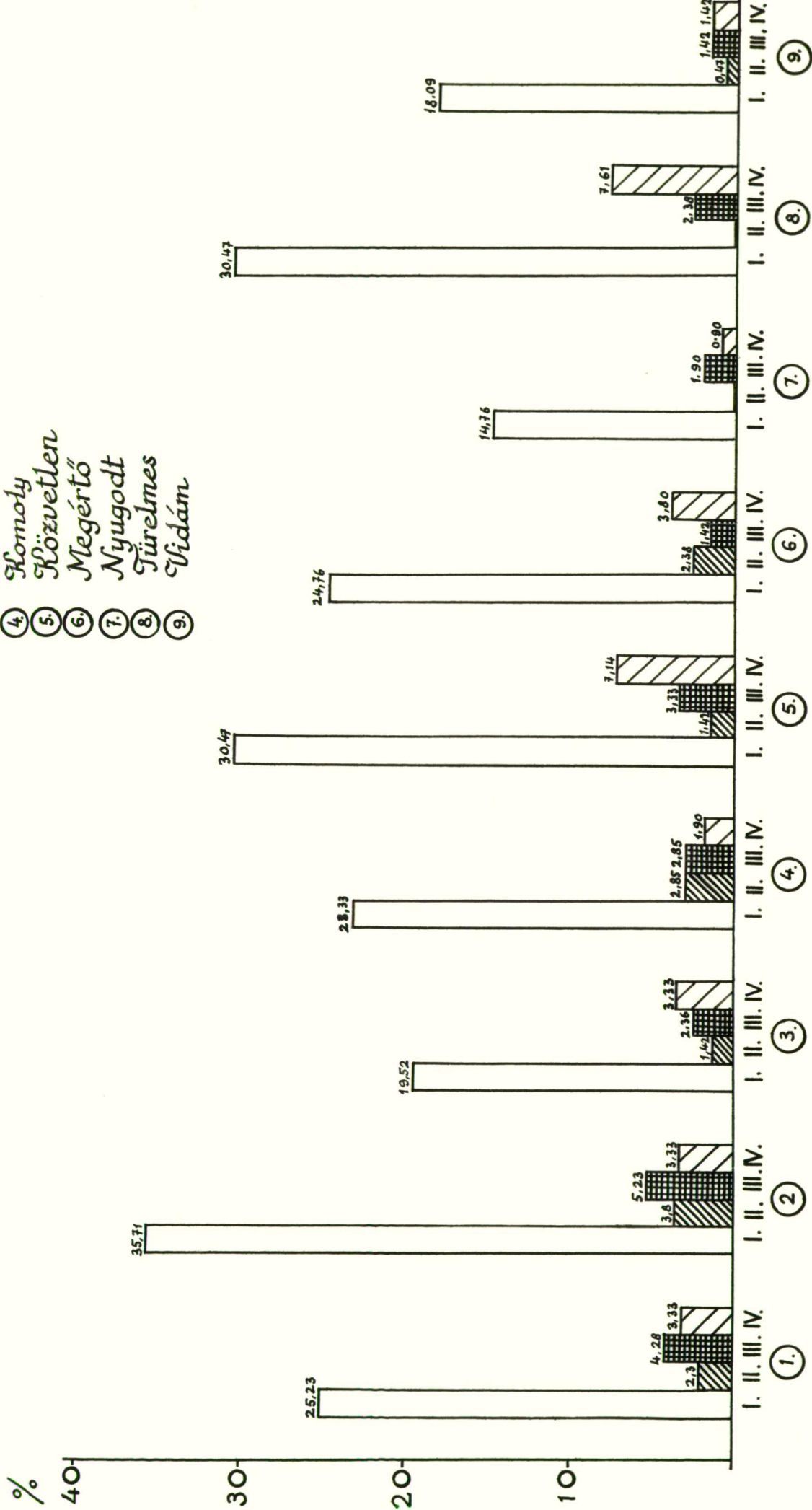
M.M. I.a. "Osztályfőnökünk megnyerő modoru közvetlen, modern gondolkodásu tanárnő volt. Öltözködésünket nem kifogásolta, csak akkor, amikor az már izléstelennek tűnt. Néha azért tett egy-egy megjegyzést egy hajviseletre, de ez sohasem volt sértő.

Vidám, jókedvű volt, nem éreztette velünk rossz hangulatát. Minden barátságunkról tudott, de ezeket sohasem szolgáltatta ki. Érettségin mindenkiért izgult, szerencsére senki sem bukott meg.

Továbbtanulásunkban is segített bennünket, sokan levelezünk vele. Nem régen hallottam, hogy iskolánk igazgatóhelyettesévé nevezték ki, ennek igen örültem."

5. A nevelői személyiség állapotával kapcsolatos pozitív magatartási formák.

1. Ismeri tanítványait
2. Jóindulatú
3. Kedves
4. Komoly
5. Közvetlen
6. Megértő
7. Nyugodt
8. Türelemes
9. Vidám

Negatív tanári magatartás-motívumok

A pozitív csoportosításhoz hasonlóan szeretnék a negatív magatartásformákkal is foglalkozni. - Ezeknek még nagyobb a jelentőségük, hisz a legnagyobb hiányosságokra, javítanivalóra hívják fel figyelmünket.

A tanulmányi tevékenység folyamán tanúsított negatív tanári magatartásformák

1.sz. grafikon

Az érdeklődés felkeltése nem sikerül azoknak a tanároknak, akik nem mutatnak elég érdeklődést, lelkesedést saját tárgyuk iránt.

"A tanár, akit csak a tudomány, a kultúra értékei érdekelnek, de a kultúra átadásának folyamata nem lelkesít, magát a tanári munkát tehernek fogja tartani. - A tudománytól elszakadt didaktika pedig porossá válik - ezt a közvélemény is számontartja - ezért váltak az "iskolás" "leckeszerű" kifejezések a gondolatszegénységet és az unalmat érzékeltető jelzőkké." /Kériné Sós Júlia: Tanárok élete és munkája/ A halk-unalmas előadásmód, a tanulókból is ugyanazt az érdektelenséget fogja kiváltani. -

Az alábbi értékelések után néhány elbeszélés tapasztalatait szeretném ismertetni:

	I.	II.	III.	IV.
1/ Nem magyaráz érthetően	29.04 /61/	5.70 /12/	4.28 /9/	4.76 /10/
2/ Nem segít a tanulásban	2.38 /5/	-	-	-
3/ Nem törődik tanítványaival	7.61 /16/	0.47 /1/	0.95 /2/	0.95 /2/
4/ Ragaszkodik a tankönyv anyagához	33.33 /70/	4.61 /10/	6.66 /14/	6.19 /13/
5/ Unalmasan magyaráz	43.33 /91/	3.80 /8/	5.23 /11/	5.23 /11/

N.M. I.b. "Magyar tanárunk nagyon elfoglalt ember volt. Marxista egyetemre járt, s emiatt nagyon elhanyagolt bennünket. Monoton hangon tartotta az órákat, csak mondta-mondta az anyagot, semmi érdekesség nem volt benne.

Hónapokig eszébe sem jutott a feleltetés, azután úgy ráhajtott, hogy alig bírta abbahagyni. Felületességét bizonyítja, hogy III. osztályig annyi mindent kihagyott irodalomból, több íróról szó sem volt, érettségire kétségbe ejtő helyzetbe kerültünk. Egész nyáron tanultunk a III. osztály után, hogy a IV.-ben az új tanárnál haladhassunk az előírt anyaggal. Most is az a véleményem, hogy többet törődhetett volna velünk, s aki tanítást vállal, az törődjék is munkájával. Azóta tanárunk a megyei pártbizottsághoz került, nem is tanít már."

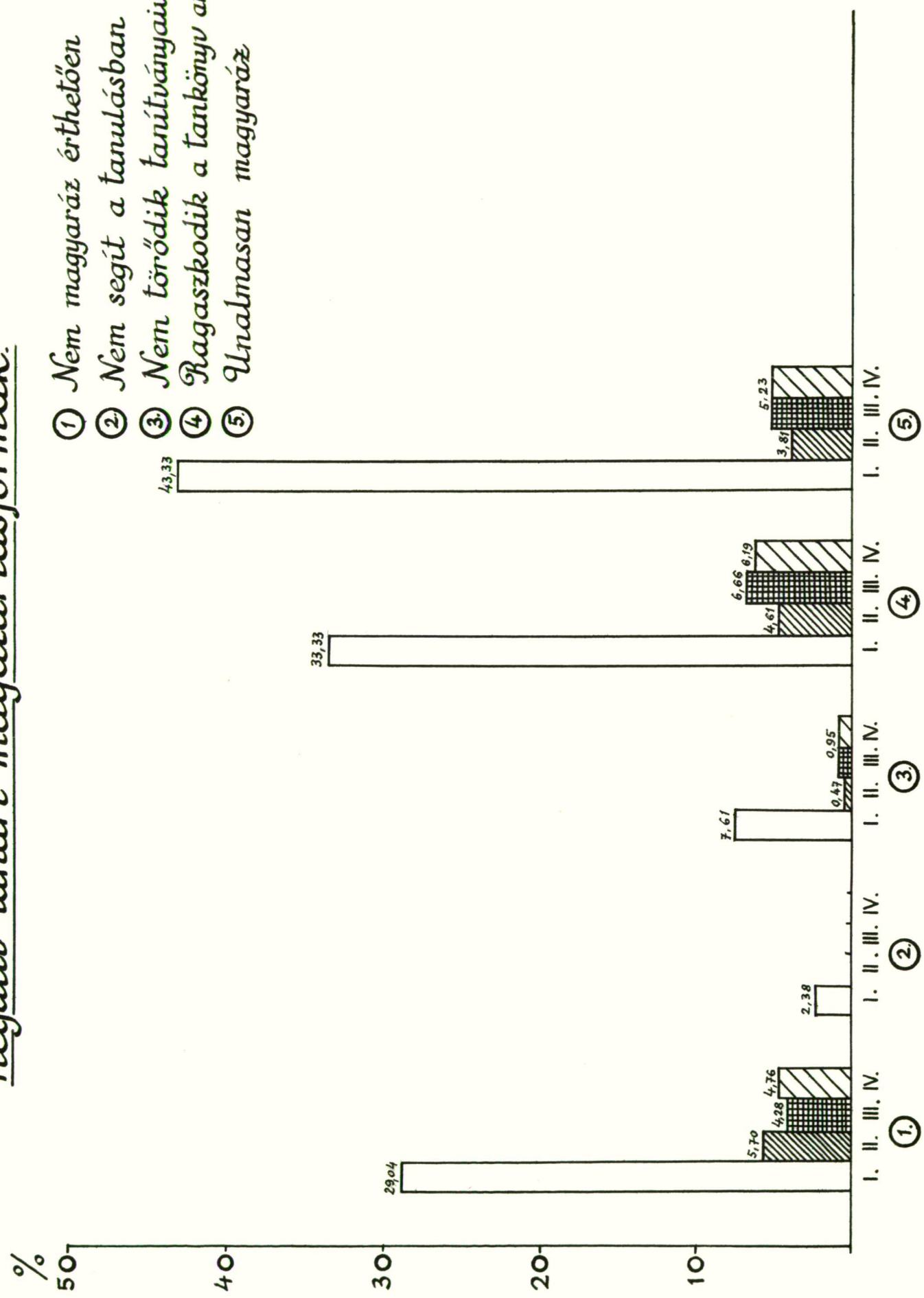
K.Zs. I.a. "Matematika-fizika szakos tanárnőnk igen különös nő volt. Órákon mindig magánéletéről és kisfiáról beszélt, közben egy példát alig tudtunk megoldani. Amikor 1/2 évig helyettesítették, mindenki elégtelenre állt, alig tudtunk egy példát megoldani. A példákat feladta, másnapra vagy lemásoltuk, vagy elégtelent kaptunk. Egy társunk, aki igen jó matematikus volt, magyarázta meg az osztálynak, tőle tanultunk a legtöbbet. Érettségien három társunk bukott meg, mi átcsusztunk, szerencsénk volt."

K.E. I.a. "Latin tanárunktól latint nem igen tanultunk. A fordítás igen nehézkesen ment, szavakat kellett kipreparálni. - Idősebb volt és bogaras - órái egyhangúak és unalmasak voltak. Sokszor félórát mesélgetett, észre sem vette az idő múlását.

Magyarszakos tanárnőnk csak a tankönyv anyagát követelte, ha azt bemagoltuk, akkor 5-öst kaptunk. A verselemzést csak lejegyzeteltük, így mondtuk el. Egyes szavakon vagy kifejezéseken lovagolt, pl. azt mondta valaki felelés közben, hogy valódi, de ő a reális szót szerette volna hallani, akkor addig kinozta az illetőt, míg azt a szót ki nem találta. Mivel már idősebb tanárnő volt, ismertük módszereit, tudtuk, hogy mikor kerülünk sorra a feleltetésnél, erre felkészültünk, s azután pihentünk babérjainkon. - Ha a tankönyvi anyagon kívül is kérdeztünk, akkor becsületesen utánanézett, de azonnal nem tudott válaszolni."

1. tanulmányi tevékenység folyamán tanusított negatív tanári magatartásformák.

- 1. Nem magyaráz érthetően
- 2. Nem segít a tanulásban
- 3. Nem töreődik tanítványaival
- 4. Ragaszkodik a tankönyv anyagához
- 5. Unalmasan magyaráz

K.V. I.b. "Kémia tanárunkra nagyon rossz emlékekkel gondolok. Az anyagot csak a tankönyvből adta fel, magyarázatából semmit sem értettünk, Ő sem értette a kémiát. /Hallottuk, hogy az egyetemen is nagyon gyenge tanuló volt./ Ha más szakkönyvből vett példával fordult hozzá valaki, azzal nem állt szóba. Az egész iskolában a mi osztályunknak volt a legrosszabb átlaga kémiából."

A tanulmányi munka értékelésével kapcsolatos negatív tanári magatartás-
formák

A tanulmányi munka értékelésénél a legfőbb hibaforrások a következők:

/Lénárd 1947. Tumlirz-Nolte 1958. Falk 1962./

- 1/ A nevelőt öntudatlanul is befolyásolja az osztályzásban a tanulók iránti rokon- vagy ellenszenv
- 2/ Halo-effektus /Lénárd 1948./, amely azt jelenti, hogy egy-egy benyomás alapján általában az egész emberre vonnak le általános értékitéletet /sokszor téves általánosításokkal./ Hajlamosak vagyunk egyes "bevágódott" tanulót általában mindig félre értékelni, másoknál viszont mindig inkább rosszabb érdemjegyet adni az előző rossz benyomások alapján. Ezekből a "kategóriákból" akár pozitív, akár negatív irányban csak igen nagy, szinte robbanásszerű teljesítményváltozásokkal léphetnek ki.
A perszveráció jelenségére is fel kell figyelni. Bizonyos nézetek, kérdések "megtapadnak" a nevelőnél - ha a nevelő úgy tudja, hogy volt vele valamilyen probléma, ez máris befolyásolja az értékelést.
- 3/ A tanár egyéniségéből is fakad bizonyos szubjektivitás. -
A ciklothym típusú nevelő kevésbé aprólékos, mint a schyzothym. A férfi tanárookra hatást gyakorolnak a lányok könnyei, hasonló neműeknél viszont néha öntudatlanul is jelentkezhet a rivalizálás, féltékenység.
- 4/ A tanuló egyénisége is forrása lehet az értékelés módosulásainak. Lassabb tanulók hátrányban vannak pl. szóbeli felelésnél. Ideges és gátolt tanulók gyakran kerülnek indiszponált állapotba, és nem tudják azt nyújtani, amire igazán képesek. -

A tanulói magatartás elbirálása is különböző lehet.

	I.	II.	III.	IV.
1/ Igazságtalanul osztályoz	44.28 /93/	11.90 /25/	11.42 /24/	7.61 /16/
2/ Tul sokat követel	14.76 /31/	1.42 /3/	1.90 /4/	1.42 /3/
3/ Bántóan erélyes	6.66 /14/	0.95 /2/	1.90 /4/	0.47 /1/
4/ Befolyásolható	46.66 /98/	11.42 /24/	10.47 /22/	8.57 /18/

N.E. I.c. "II. gimnazista koromtól új matematika tanárnőt kaptunk. Nagyon rosszul magyarázott órán, nem értettem meg az összefüggéseket, zavarba hozott bennünket, ezután a megfelelő jegy végig csak elégséges lehetett."

K.E. I.a. "Latin tanárunk unalmas, egyhangu órákat tartott. Néha eszébe jutott a feleltetés, és akkor nagy követelményeket támasztott. Mindenkit bezugatott, ha nem tudtunk úgy, ahogy Ő elképzelte. -

A dolgozatok értékelése sohasem történt meg, senki sem kérdezhetette meg, hogy milyen hibákat követett el. Ugy javította a dolgozatokat, hogy iskolai ülésrend szerint rakta szét a szőnyegen, ha észrevette, hogy valaki puskázott, úgy teljesen lerontotta a jegyeket. Tréfát nem értett, sohasem találta meg velünk a kapcsolatot."

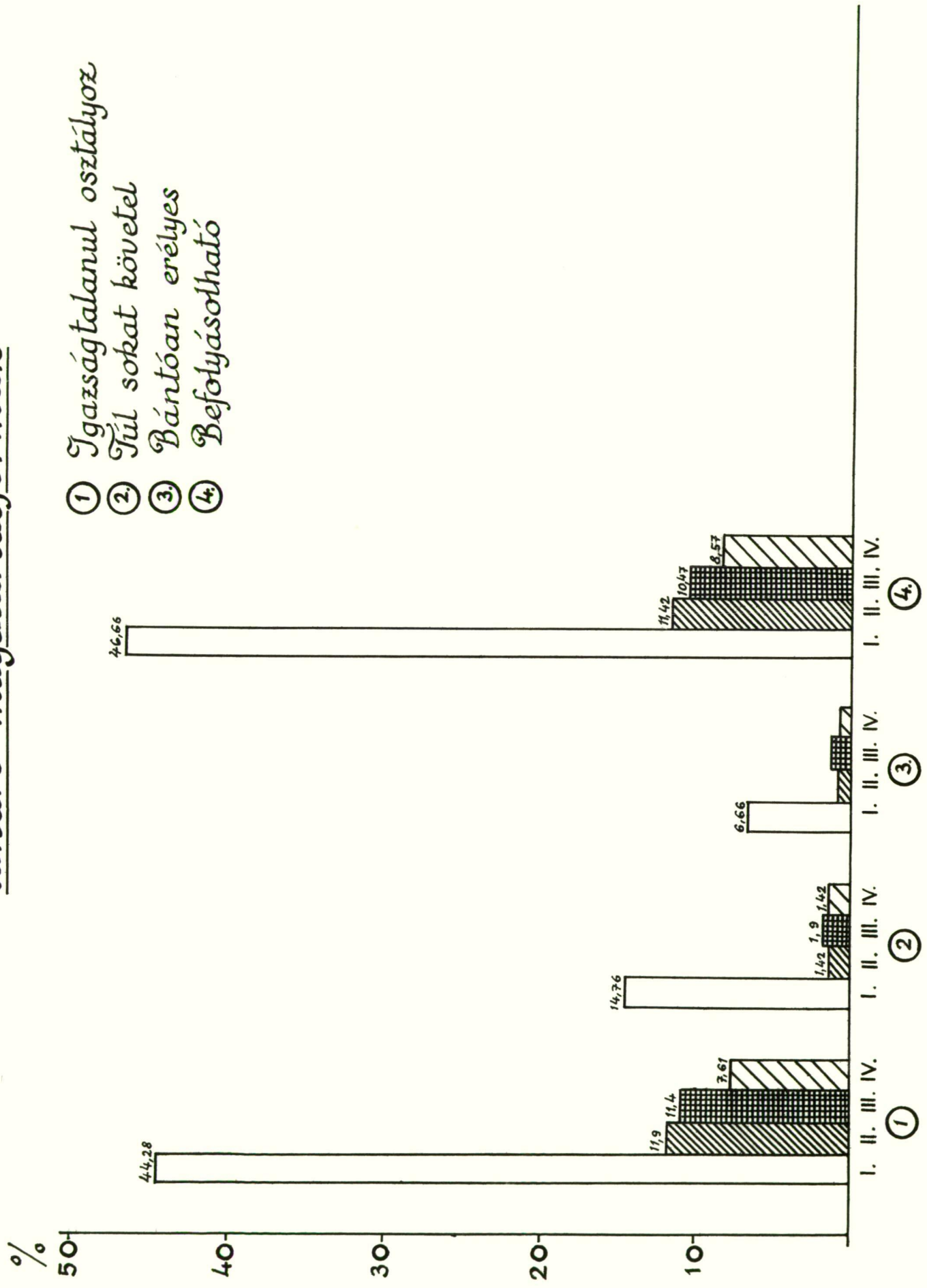
K.M. I.c. "Matematikából igen gyenge voltam a gimnáziumi évek alatt, mégis mikor érettségire könnyű tételt kaptam, s aránylag jól feleltem, nagyon bántott, hogy újra csak elégséges lettem, vagyis ugyanazt a jegyet kaptam, amit más alkalommal. -

Szerencsém, hogy nem kell többet matematikát tanulnom, mert talán az életben sem lehetnék jobb elégségesnél."

M.P. I.a. "Oroszból III. osztályban egyszer 4-esre feleltem. A tanárt bosszantotta, hogy nem szerepeltem jobban, s ezért napokon keresztül feleltetett a legnehezebb anyagból. Elvesztettem önbizalmamat, év végére már csak 4-es rendű lettem. IV.-ben már úgy elment a kedvem a tanár miatt az

2. A tanulmányok munka értékesével kapcsolatos negatív tanári magatartásformák

- 1 Igazságtalanul osztályoz
- 2 Túl sokat követel
- 3 Bántóan erélyes
- 4 Befolyásolható

orosztól, hogy ezután már megérdemelten lettem csak jórendű."

M.M. I.a. "Fizikaszakos tanárunknál még puskázás mellett sem kaptunk egyest. A hétfői nap a Vasas és a vasárnapi sportesemények értékelésével telt el. Nem volt tekintélye előttünk. Akik fizikából vagy matematikából készültek felvételire, azok külön órákra jártak. /Állítólag tanárhiány miatt nem tudták elbocsátani."

A tanári magatartásformákból a negatív nevelési módszerek

A tanuláshoz és a tanárokhoz való viszonyban igen negatív hatásokat érnek el egyes pedagógusok mind magatartásukkal, mind igen sértő, megszégyenítő módszereikkel. Sokan közülük csak kisiskolásnak tekintik a középiskolás tanulót, nem veszik komolyan kezdeményezőkézségüket, önállóságra törekvő szándékukat.

A 3.sz. grafikon is hasonló tényeket bizonyít.

	I.	II.	III.	IV.
1/ Aprólékos	13.80 /29/	5.23 /11/	1.90 /4/	2.38 /8/
2/ Kiabál	18.57 /39/	3.33 /7/	1.42 /3/	3.33 /7/
3/ Merev	4.76 /10/	0.95 /2/	0.47 /1/	0.95 /2/
4/ Nem tud fegyelmet tartani	33.80 /51/	2.36 /5/	6.66 /14/	0.95 /2/
5/ Megszégyenítő módszert alkalmaz	18.57 /39/	1.42 /3/	0.95 /2/	1.42 /3/
6/ Sohasem ad feladatokat	6.66 /14/	1.42 /3/	0.47 /1/	0.95 /2/
7/ Nem dicsér	15.71 /33/	0.95 /2/	0.47 /1/	1.42 /3/

A vezetés, irányítás, csoportokra való hatni-tudás sajátos adottságnak, speciális képességnek tekinthető.

Vannak sokan, akik különben kiváló emberek, de hiányzik belőlük a csoportvezetői képesség. Hiányzik belőlük pl. a fegyelmező erő, s ezt nem lehet megtanulni. Többé-kevésbé velünk születettnek, helyesebben az egyéni-

ségből folyó erőnek tekintjük. E képesség távol áll minden elméleti pedagógiától. Lehet valaki képzett, minden tekintetben kifogástalan, s mégis előfordulhat, hogy már I-II. gimnazisták is a fejére nőnek. A tanár gyámolatlan-ságát, erélytelenségét hamar észreveszik a növendékek, s az így elterjedt fegyelmetlenségen nem segíthet sem az osztályfőnök, sem az igazgató vagy rendszabályok. A tanulók megérzik a velük szemben megnyilvánuló gyengeséget, s hajlandók ezt - tévesen ugyan - az egész jellem gyengeségének tekinteni.

Bár számos csinytevésnek is céltáblája az ilyen nevelő, a növendékek mégis éreznek iránta valami részvétet, sajnálatot. /Buzás L.: A nevelő személyiségének lélektani vizsgálata./

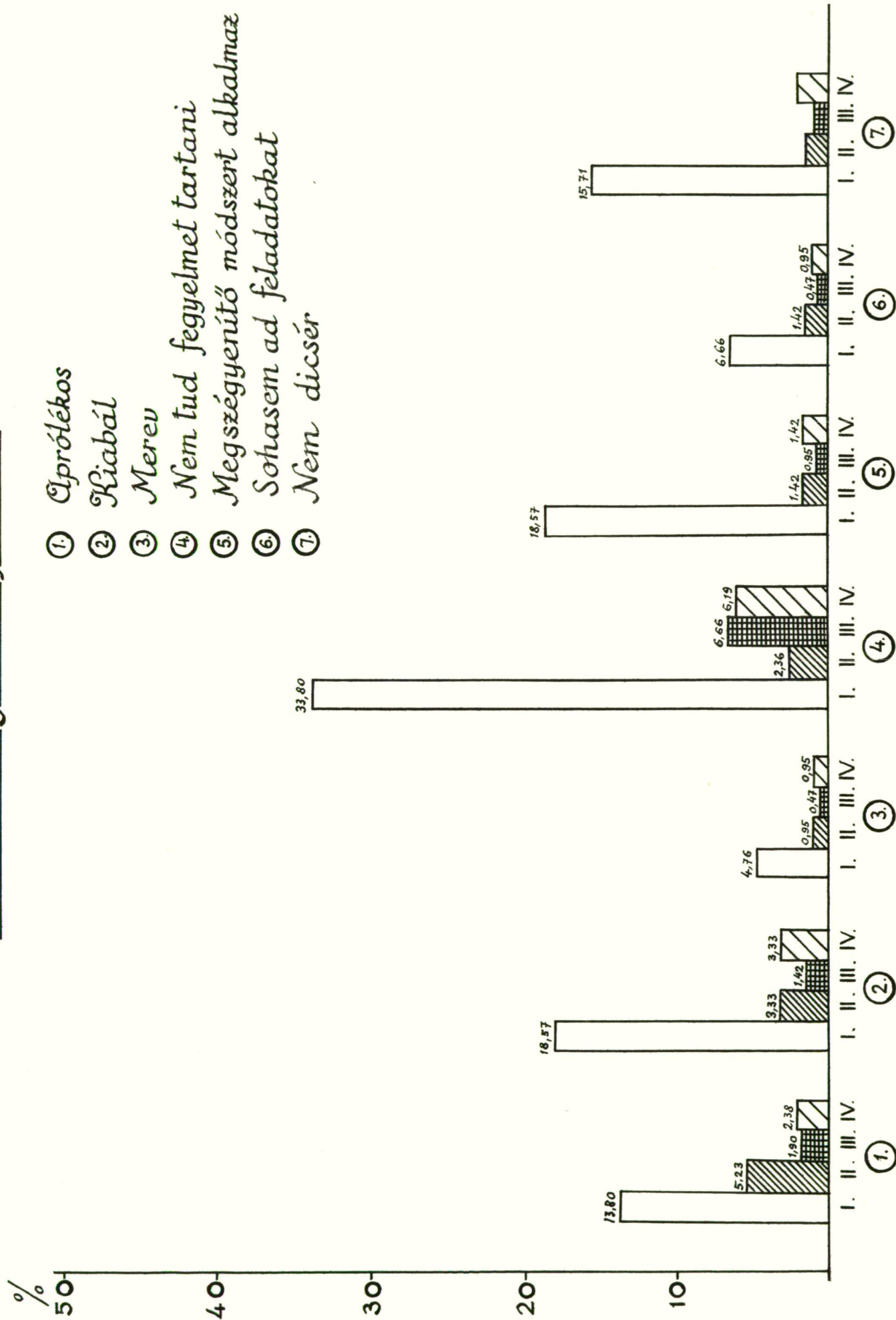
M.M. I.a. "Fizika-matematika tanárunk magas, erős férfi volt, mégsem tudott fegyelmet tartani. Sem a fizikát, sem a matematikát nem tudta oktatni. Mindig tőlünk kérdezte meg, hogy jól csinálja-e a példát? A kísérleteket sem tudta bemutatni."

K.M. I.c. "Kémia óránkon a tanárnőnk mindig ideges volt, feszült légkörben figyeltük. Ha magyarázott, közben megakadt valamiben, akkor mindig kirohant. Többször volt idegösszeroppanása. Nem tudott érdekesen magyarázni, féltünk Tőle."

K.V. I.a. "Német tanárnőnk osztályzását nem tartottuk reálisnak. Ahogyan év elején bírálta feleletünket, ugyanugy folytatta egész éven át, nem sokat törődött tudásunkkal. IV. osztályig úgy lemaradt az osztály, hogy az új német tanárnő, aki egyébként sem tudott fegyelmet tartani, nem tudott már mit kezdeni velünk. Igazgatónk fia, aki előző évben érettségizett, egy barátjával együtt beült az osztályba, a tanárnő még nem ismerte őket, felszólította, erre elkezdtek nevetgélni és beszélni, mi is kuncogtunk, szegény tanárnő pedig zavarában nem tudta mihez kezdjen. - Ugy fejeztük be a gimnáziumot, hogy németből semmit sem tudtunk."

tanári magatartásformák.

- ① Cíprólékos
- ② Kiabál
- ③ Merev
- ④ Nem tud fegyelmet tartani
- ⑤ Megszégyenítő módszert alkalmaz
- ⑥ Sohasem ad feladatokat
- ⑦ Nem dicser

K.Á. I.c. "Orosz tanáromnál közepesnél jobban soha nem szerepeltem /4.6 volt az átlagom a gimnáziumban./ Mindig ezt mondogatta: "Csalódtam benned." Irónikus volt, sokat gúnyolódott, néha más tárgyakból is vizsgáztatott bennünket, pedig úgy hallottuk, hogy csak valamilyen tanfolyamon szerezte oklevelét /?/"

"Az órákon történő visszakérdezésnél másként követelte az anyagot, mint ahogy azt előző órán feladta. Nem volt igazságos az osztályzásban, egyszer azért, hogy ne sughassak /nem is akartam sugni/ kiültetett, ezt az órát végigsírtam, sohasem tudtam volna megszeretni ezt a tanárnőt."

N.E. I.c. "Osztályfőnökünk, aki az I. osztálytól vezetett bennünket, orosz nyelvet tanított. Igen megcségyenítő módszereket alkalmazott, ezért senki sem szerette. Különösen nekem voltak rossz emlékeim, ha feleltetés közben egyszer megakadtam, azonnal ezt mondta: "Na, már megint nem tanultál." Osztályunkból sokan lemorzsolódtak, férjhezmentek, nem szerettek tanulni. - Csupa klikkekből állt az osztály, lenézték egymást a városiak és vidékiek. Olyan szakadék volt köztünk, hogy végig nem alakult ki jó osztályközösség, szinte féltünk egymástól. Lemaradtunk a KISZ-munkában, úgy könyveltek el bennünket, hogy ugysem törődünk semmivel. Ifjugárdistának is jelentkezünk, de ez sem sikerült. Oka lehetett ennek a rossz közösségi szellemnek még az is, hogy nem volt rendes iskolánk, csak albérletbe kiadott osztályunk volt, a tanárok is úgy jártak át a nagy gimnáziumból, örökké késtek emiatt, ezek a problémák azután eredményeinken is megmutatkoztak."

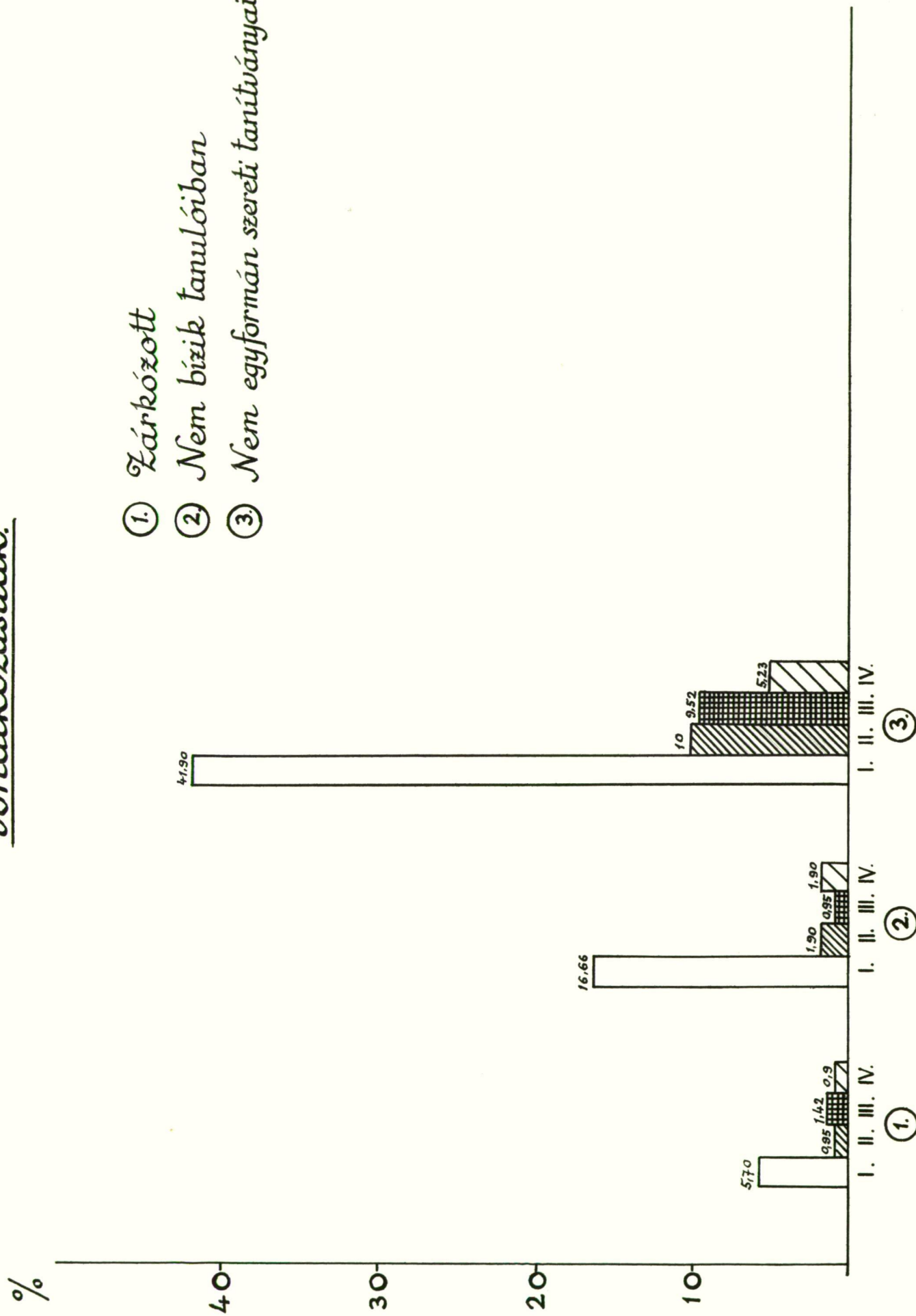
A tanári magatartásformákból a negatív etikai vonatkozásuk

A kedvezőtlen lelki kapcsolatok a növendékekben különböző okokból eredhetnek. A serdülőkorban különösen nagy az igénye a tanulónak, hogy valaki törődjék problémáival, megértse, tanácsot adjon, bizzon benne, s bármennyire furcsa is, mégis kívánja, hogy szeressék őt. A következő adatok éppen

4. El tanári magatartásformákból a negatív etikai

vonatkozásúak.

- ① *Zárkózott*
- ② *Nem bízik tanulóiban*
- ③ *Nem egyformán szereti tanítványait*

azokat a hiányosságokat mutatják, amiket a tanárok zárkózottságukkal, igazságtalanságukkal, vagy közömbösségükkel érhetnek el tanulóiknál. -

	I.	II.	III.	IV.
1/ Zárkózott	5.70 /12/	0.95 /2/	1.42 /31/	0.95 /2/
2/ Nem bizik meg tanulóiban	16.66 /35/	1.90 /4/	0.95 /2/	1.90 /4/
3/ Nem egyformán szereti tanítványait	41.90 /88/	10.0 /21/	9.52 /20/	5.23 /1/

K.M. I.c. "Német tanárnőnk nem szeretettük, mert velünk nem is foglalkozott. Idősebb tanárnő volt, csak egy tanulóval foglalkozott szívesen, nekünk azt mondta: "Ti nem vagytok idevalók." Nekem pedig azt hajtogatta "ha veréb nagyságu betűvel írod is a dolgozatot, akkor sem kapsz jobb jegyet". Ilyen hangulatban senki sem vette komolyan a tanulást."

K.M. I.b. "Testnevelési tanárunk hozzánk durva, cinikus volt, egyébként zárkózott természetű. Csak később tudtuk meg, hogy erkölcsi okok miatt a rendőrség is foglalkozott Vele, ezután teljesen kiábrándultunk belőle."

A nevelői személyiség állapotával kapcsolatos negatív magatartásformák

A nevelői jellemhibáknak igen sok fajtája ismeretes. Ezek főleg a más személyekkel szemben tanúsított negatív érzületből fakadnak.

5.sz. grafikon	I.	II.	III.	IV.
1/ Nem ismeri tanítványait	17.14 /36/	4.61 /10/	2.85 /6/	1.42 /3/
2/ Rosszindulatu	22.39 /47/	3.80 /8/	3.80 /8/	3.33 /7/
3/ Goromba	10.47 /22/	1.42 /3/	0.95 /2/	0.95 /2/
4/ Barátságtalan	17.61 /37/	5.71 /12/	1.42 /3/	1.42 /3/
5/ Bizalmatlan	9.52 /2/	2.85 /6/	-	-
6/ Gunyos	45.71 /96/	7.14 /15/	8.57 /18/	7.61 /16/
7/ Nem megértő	20.0 /42/	2.38 /5/	2.85 /6/	3.33 /7/
8/ Szeszélyes	30.47 /64/	1.42 /3/	3.80 /8/	6.19 /13/

9/ Türelmetlen

23.33 /49/ 1.42 /3/ 3.33 /7/ 4.61 /10/

K.V. I.b. "Kémia tanárunk két év alatt sem ismerte meg osztályunkat, talán 3-4 tanulót ismert név szerint. Mi sem tudtunk róla mást, mint azt, hogy családos ember, s nem szereti diákjait."

A jellemhibák közül gyakori az önteltség, fiatal nevelőknél, különösen nőknél a hiuság, féltékenység.

K.A. I.b. "Biológia szakos tanárnőnk elvált asszony volt, Ugy éreztük, hogy mindig gunyolódik, megszólt bennünket, még a szemével is szurt, ha ránéztünk. Ha fodrásznál voltunk, vagy új ruha volt valakin, akkor az biztosan felelt. Már az egész osztály tudta ezt, ezért csak kopott ruhában jártunk biológia órára, és a fodrász látogatásunkat is más napokra szerveztük. Rapszódikus hangulata és durvasága miatt volt olyan érzékeny idegrendszerű társunk, akit idegkimerülés miatt orvoshoz vittek, és kezelés vált szükségessé. Sugár miatt egy hónapig is neheztelt. Rám azért haragudott, mert megkértem, hogy ne kivételezzem /még engem bántott legkevésbé./ Egyik társunk feleletére igazságtalanul nagyon rossz jegyet adott. Osztályfőnökünknek is szoltunk, néha a figyelmeztetés után megengyhült, de ez csak egy ideig tartott. Mindig kiszámíthatatlan volt, ha köszöntünk neki iskolán kívül, észre sem vett bennünket."

Az igazságtalan bánásmód legtöbbször a tanulók felületes ismeretéből ered. A felületes elbírálás, a nem reális követelések életre szóló törést okozhatnak egyes tanulóknál. -

K.E. I.b. "Testnevelő tanárunk fiatal tanár volt, aki nem régen került ki a főiskoláról. - Jó sportoló volt, súlyemelő és súlylökő. /Állítólag az előző gimnáziumból erkölcsi magatartása miatt bocsátották el?/ Gimnáziumunk sportéletét igen fellendítette, szigorúan megkövetelte tőlünk is, hogy edzésekre rendszeresen járjunk. Szerettem a sportot, atlétizáltam, diszkosz-

vetésben és kézilabdacsapatban is résztvettem.

Sajnos, édesapám betegsége miatt sokat kellett otthon segítenem. A tavaszi hétvégeket mindig a mezőn répa egyeléssel, kapálással töltöttem. Mivel a két kisebb testvérem még nem tudott segíteni, ezért édesanyámmal együtt dolgoztunk. Hétfői napon néhány esetben kiállított tanárom az osztály elé elrettentő példaként: "Itt van egy jó versenyző, aki nem törődik az iskola hírnevével, s nem hajlandó eljárni az edzésekre." Beirta az ellenőrzőmbe, s bár nem volt osztályfőnököm, mégis ezen a címen adott figyelmeztetést, és a magatartási jegyemet is le akarta rontani. Az iskolai követelmények után megkaphattam volna a megérdemelt jegyet, de mivel nem jártam rendszeresen edzésre, ezért nem kaptam meg az 5-öst. Egy alaklommal nagy dühében Édesanyámat is behivatta, s mikor Ő sirva elmondta nehéz helyzetünket, végül elhitte, hogy nem lustaság miatt maradok el az edzésekről, bizalmamat már nem tudta visszaszerezni. - Csak a sporttal törődött, más nem érdekelte, igen kegyetlen volt hozzánk. Alig volt egy kis pénzünk, mégis mikor más községben tartott teremhajóversenyre utaztunk, saját költségünkre vetette meg a menetjegyet. Hajnalban 4 órakor keltünk télen, a mérkőzés 9-10 körül kezdődött, sokszor órákig dideregtünk egy hideg tanteremben. - A jegyek árát sokszor csak 2 hónap múlva kaptuk meg a sprottszakkör pénzből."

A türelmetlenséggel, szeszélyes magatartással, gunyos viselkedéssel, valamint rosszindulattal gyakran egy ellentétes állásfoglalást váltanak ki a nevelők a növendékekből. -

K.Zs. I.a. "Matematika tanárnőnk, akitől szinte semmit sem tanultunk, mint embert sem becsültük. Mindig fáradt volt, órán a vonalzót maga elé tartva ült és úgy magyarázott. Hetekig nem feleltetett, ezután hirtelen pótolta úgy, hogy mindenkit beszédetett.

Órákon mindig kisfiáról beszélt, családi problémáit teregette ki előttünk. Nővérem ovónő volt, s mivel kisfia is oda járt ovodába, ezért az egész osz-

tály előtt érdeklődött nővérem iránt. -

Férje is jól keresett, mégis mindent a Bizományitól vásároltak. Virágot csak úgy fogadott el, ha szálás virág volt és izléseken csomagolták. Más tanárokat ócsárolt, órán csapkodott, féltünk óráitól."

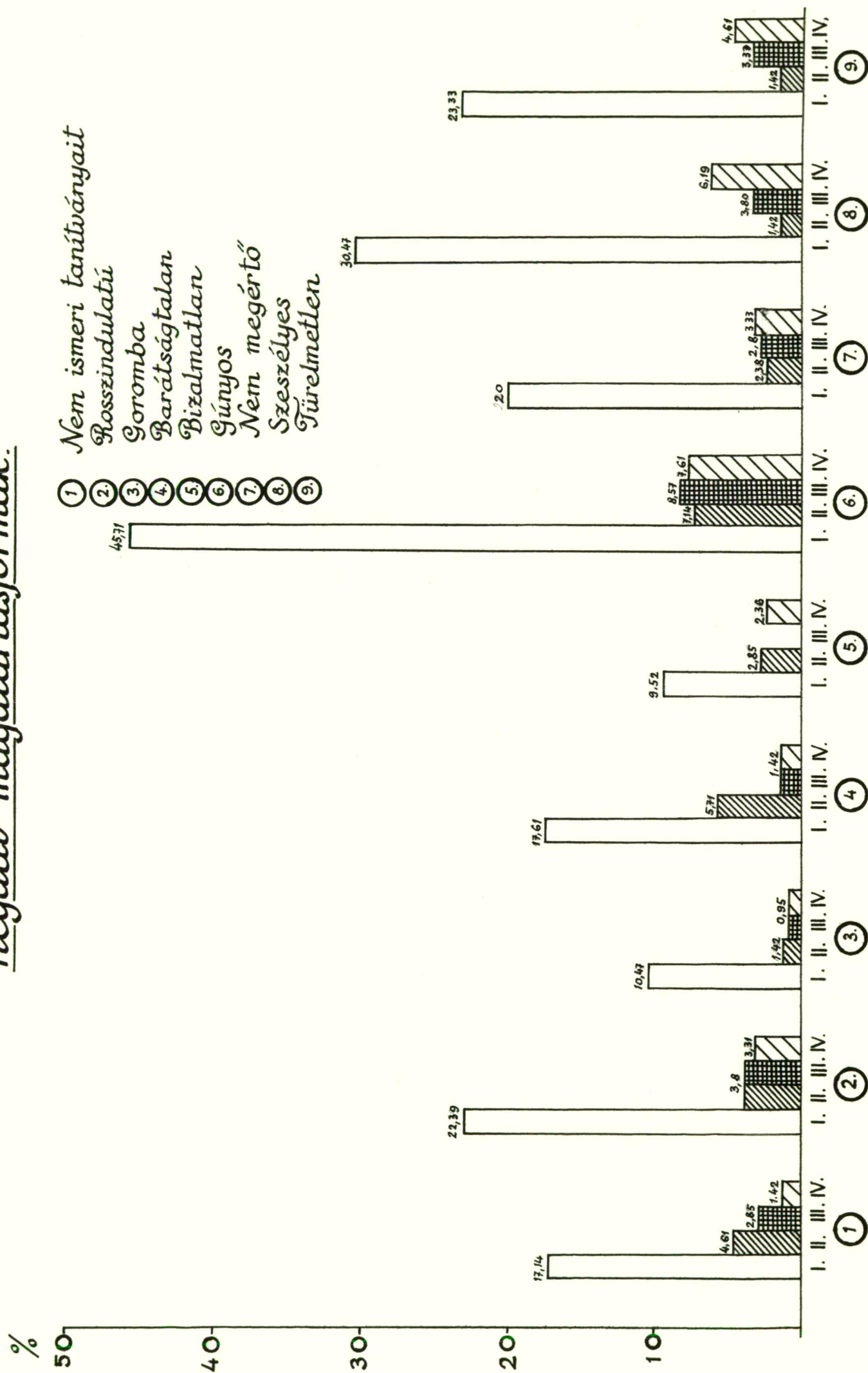
"Matematika tanárnőnk olyan igazi szeszélyes "régi uri hölgy" volt. Jellegzetes mozgásával hadonászva, néha kiabálva sétált fel-alá. Mindig késett az óráról, gyorsan feleltetett, ha nem tudtunk, akkor egy sorozat elégtelen jegy lett az eredmény. Régi füzetből diktált le mindent, nem magyarázott meg semmit érthetően, ha szólni mertünk, úgy hozzánk vágta füzetét, hogy majdnem a kályhára estünk. III.-IV. osztályban újra kezdhették velünk a matematikát, alig tudtunk az érettségire felkészülni." N.E. I.b.

M.P. I.a. "Történelem tanárnőnk szakmailag sokat nyújtott tanulóinak, jól magyarázott, ha nem értettünk valamit, újra elmagyarázta. Követelményei is voltak, mégsem szerettük Őt.

Állandóan faggatott bennünket, később rájöttünk, hogy mindent elmondott osztályfőnökünknek. Sokat mesélt saját diákéveiről is, ami talán nem is érdekelt bennünket, pl. hogy diáktársai hogyan vélekedtek az ő csunyaságáról, milyen szórakozásaik voltak diákkorukban, stb. Nem tudtuk megérteni, miért éppen nekünk meséli ezeket."

A nevelő személyiség állapotával kapcsolatos negatív magatartásformák.

5.

III. fejezet

A tanári magatartásformák vizsgálatának felmérését az 1969. év decemberében harminc II. éves hallgatóval folytattam a Védőnőképző Iskolában. A kérdések az iskola előadóira és tanáira vonatkoztak, akiket a II. elméleti szak végére mindenki megismerhetett. Három párhuzamos osztály hallgatóitól csak a K-L-M nevűeket kértem a vizsgálatra. A kérdéseket a József Attila Tudományegyetem Lélektani tanszékén Dr. Veczkó József állította össze nagyobb méretű felméréshez.

A pozitív és negatív magatartásformákat a következő szempontok szerint csoportosítottam:

I. A tanári képességre vonatkozó jellemzők:

- 1/ Az általános műveltségre vonatkozó tulajdonságok
- 2/ A szakmai felkészültséggel kapcsolatos tulajdonságok
- 3/ A közlőképességre vonatkozó jellemzők
- 4/ A számonkérésre vonatkozó jellemzők

II. A nevelő etikai magatartására vonatkozó jellemzők:

- 1/ Általános tulajdonságok
- 2/ Önmagához való viszonya
- 3/ Másokhoz való viszonya
- 4/ Munkához való viszonya
- 5/ Viselkedésének sztereotip formái

III. A nevelő személyiségállapotára vonatkozó jellemzők:

- 1/ Idegrendszeri típusa
- 2/ Érzelmi tulajdonságaira vonatkozó jellemzők
- 3/ Konfliktusérzékenysége és annak realizálási módja

IV. Irányultságára vonatkozó jellemzők:

- 1/ Világnézeti meggyőződése

2/ Meggyőződésének kisugárzó szerepe

3/ Életcéljai

4/ Felfogása a világ dolgairól /életfilozófiája /

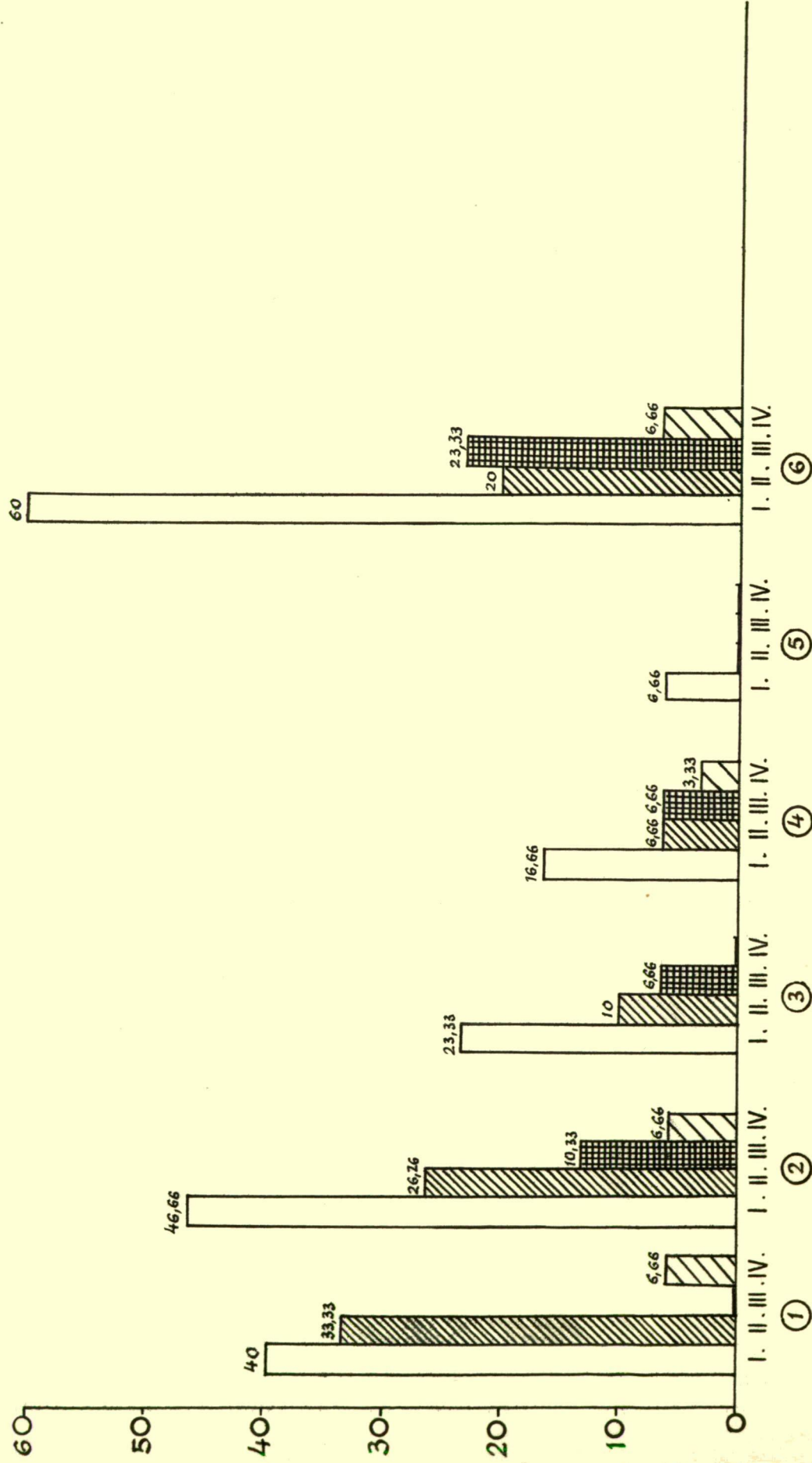
□ I. Összesen a 30 megkérdezett közül

▨ II. A rangsorban I. helyen szereplő

▤ III — " —

▧ IV — " —

%

① Szaktantárgyán belül más tudomány és művészeti területekre is kiter

② Sokoldalú ismeretekkel rendelkezik

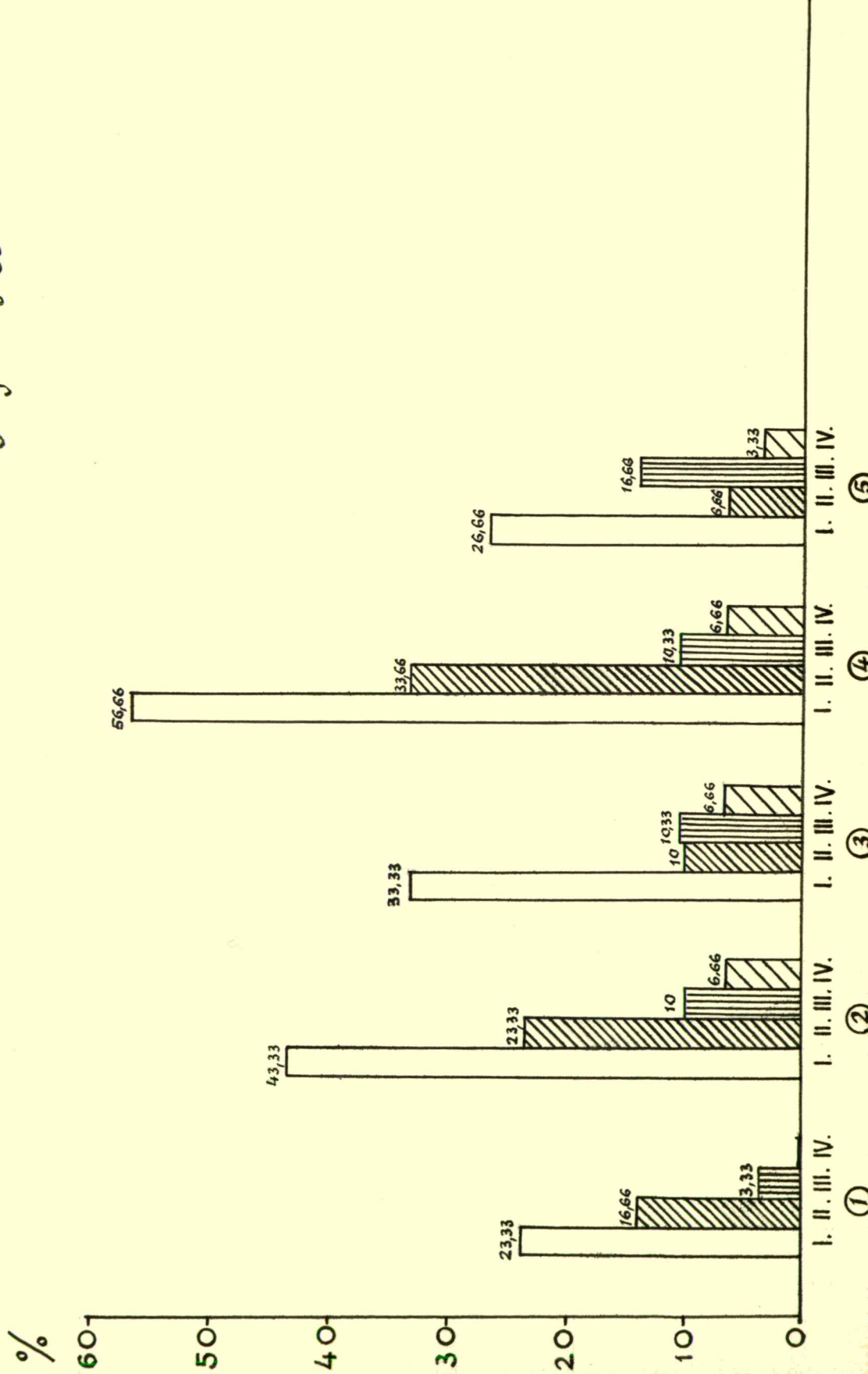
③ Tetszik gondolkodásának mélysége

④ Tetszik gondolkodásának szélessége

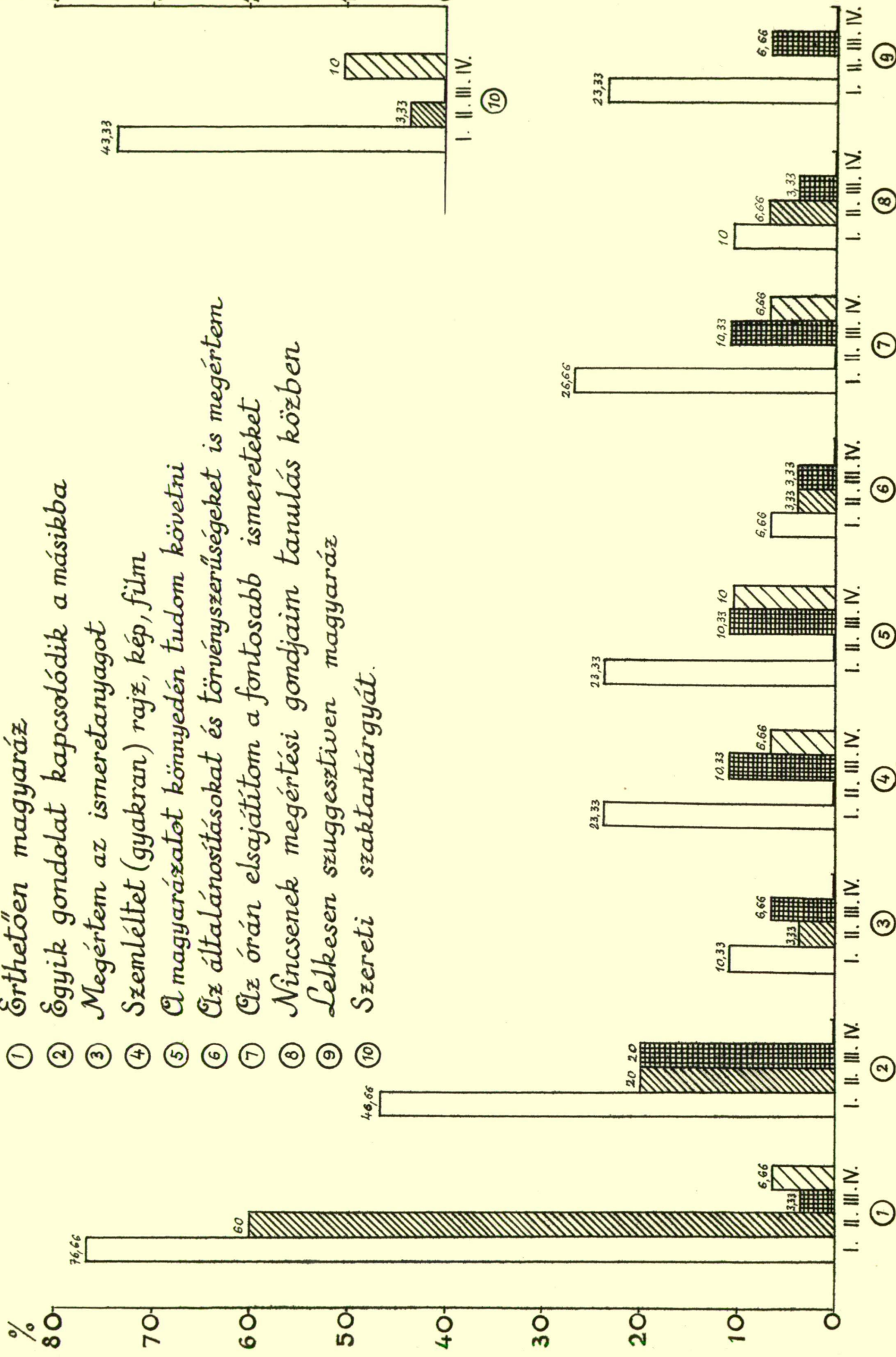
⑤ Tetszik gondolkodásának kritikussága

⑥ Tetszik gondolkodásának rendszerező képessége

- ① Ilyennek képezem a tudóst
- ② Önálló kutatásokkal és vizsgálatokkal is foglalkozik
- ③ Lényűgözően tudja szaktárgyát
- ④ Könnyedén beszél szaktárgya bármely területéről
- ⑤ Az ismeretek közlése közben meglepő összefüggésekre hívja fel a figyelmet.

- ① Érthetően magyaráz
- ② Egyik gondolat kapcsolódik a másikba
- ③ Megértem az ismeretanyagot
- ④ Szemléltet (gyakran) rajz, kép, film
- ⑤ A magyarázatot könnyedén tudom követni
- ⑥ Az általánosításokat és törvényszerűségeket is megértem
- ⑦ Az órán elsajátítottam a fontosabb ismereteket
- ⑧ Nincsenek megértési gondjaim tanulás közben
- ⑨ Lelkiesen szuggesztíven magyaráz
- ⑩ Szereti szaktantárgyát.

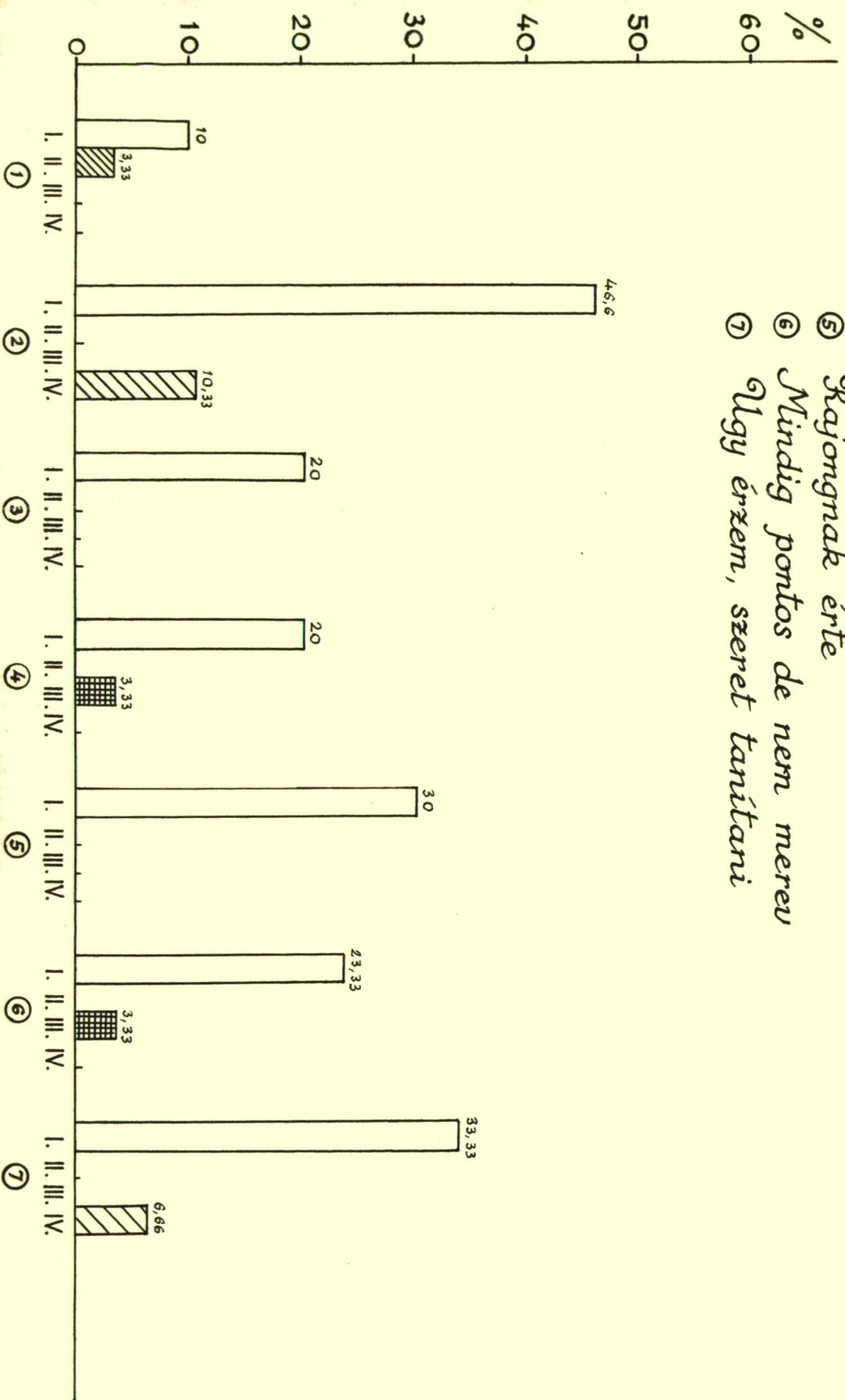

Vonatkozó jellemzők

- ① Élő órán jó hangulat uralkodik
- ② Újra az órákat, felszabadultnak és nyugodtnak érzem magam
- ③ Csak néhány tanítási órán érzem biztonságban magam
- ④ Megszerettem a szaktantárgyakat
- ⑤ Tanáraim tekintélyt jelentenek

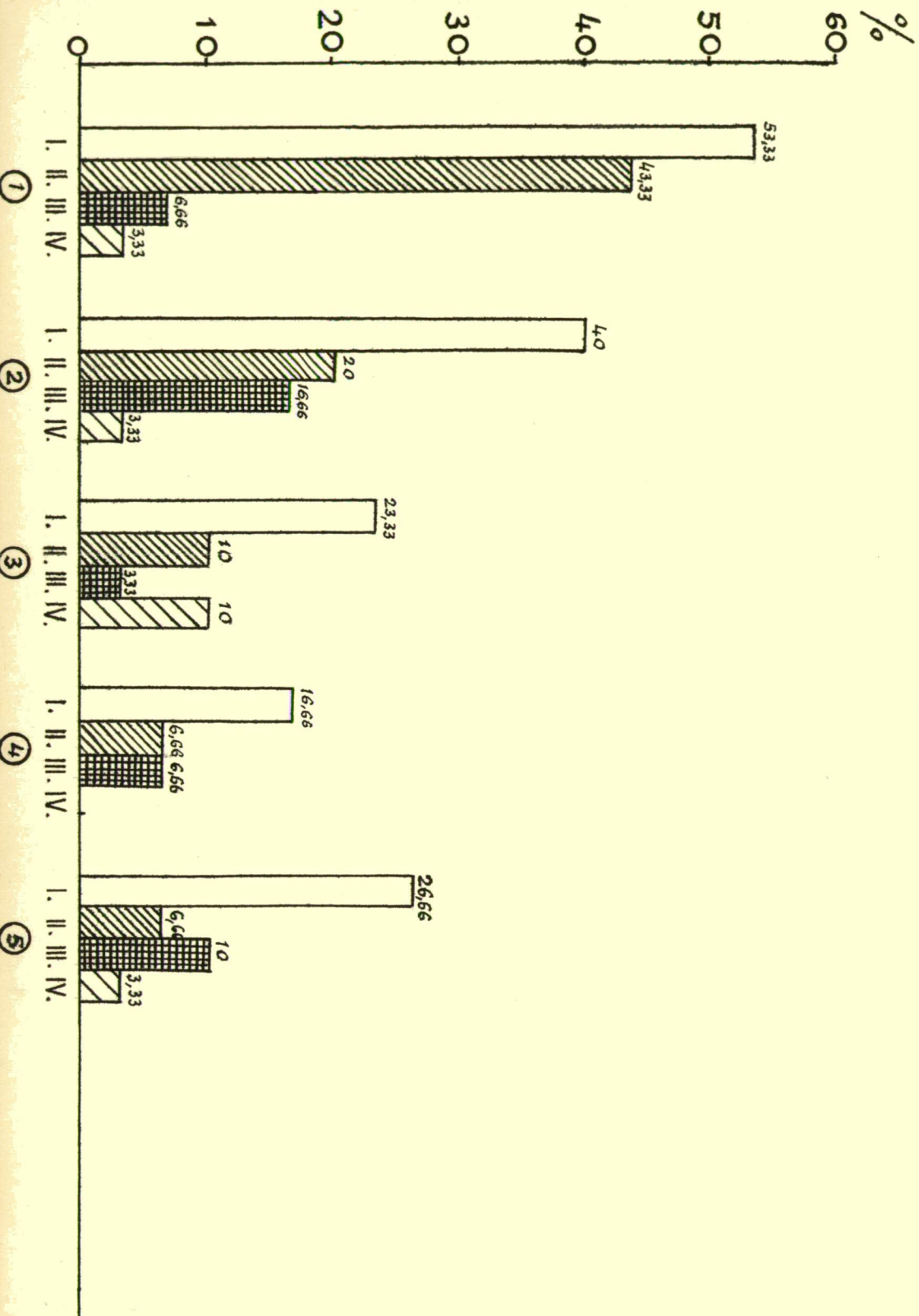

- ① Soha nem ad olyan leckét, amit nem magyarázott meg
- ② Ha valamit nem értünk, újra magyarázza
- ③ Mindig derűs az órán
- ④ Megnyerő egyéniség
- ⑤ Rajongnak érte
- ⑥ Mindig pontos de nem merev
- ⑦ Úgy érzem, szeret tanítani

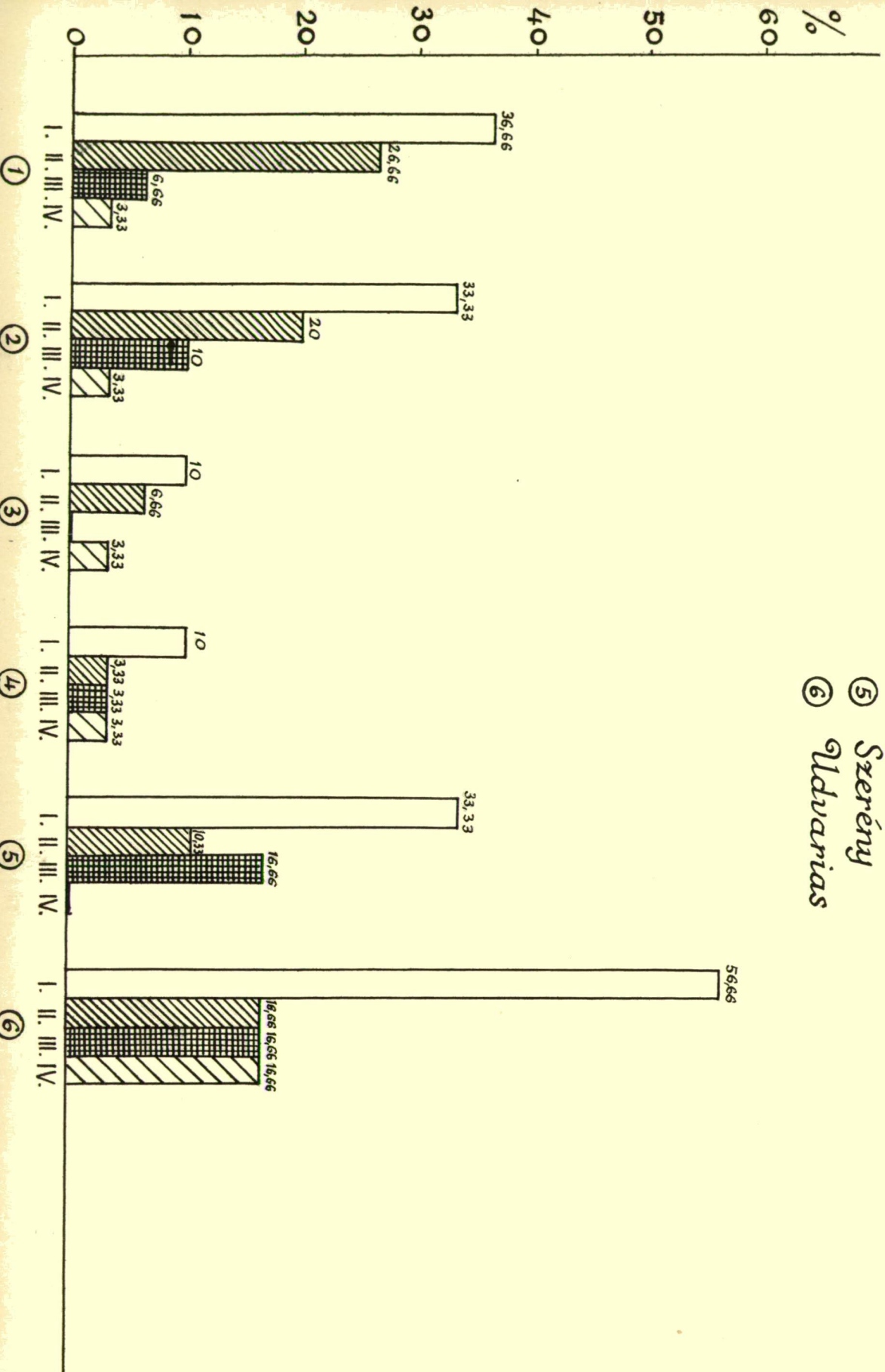
⑥ Általános megajánlások

- ① Igazságos
- ② Szigorú, de szeret bennünket
- ③ Megértő, de nem elnéző
- ④ Erős akaratú, rendelkező, kitartó
- ⑤ Következetes

7. Ünnegek és szokások

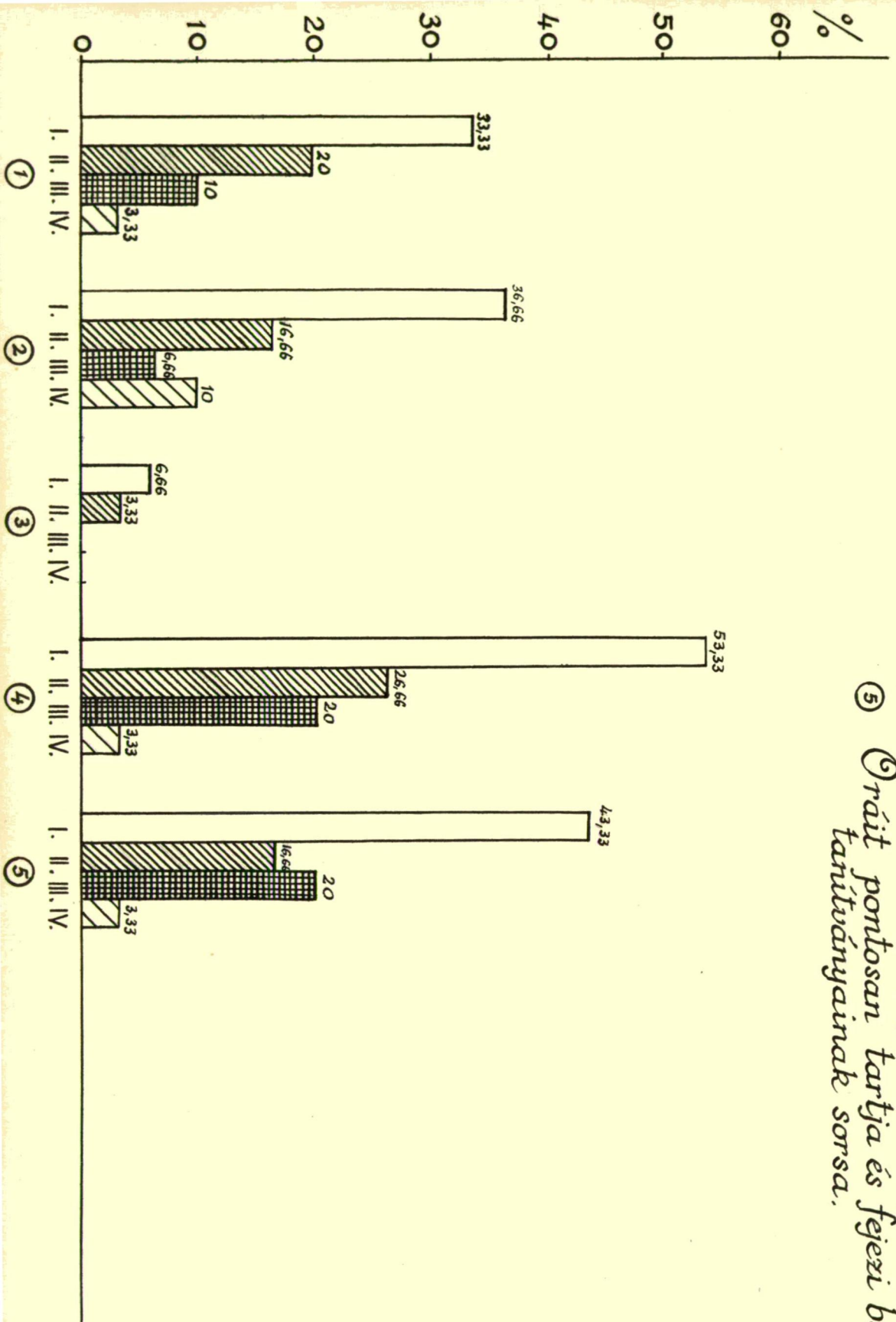
- ① Belátja saját tévedését
- ② Szigorú önmagához is
- ③ Elképzeltetlen, hogy eltérjen a valóságtól
- ④ Szorgalmas
- ⑤ Szerény
- ⑥ Udvartias

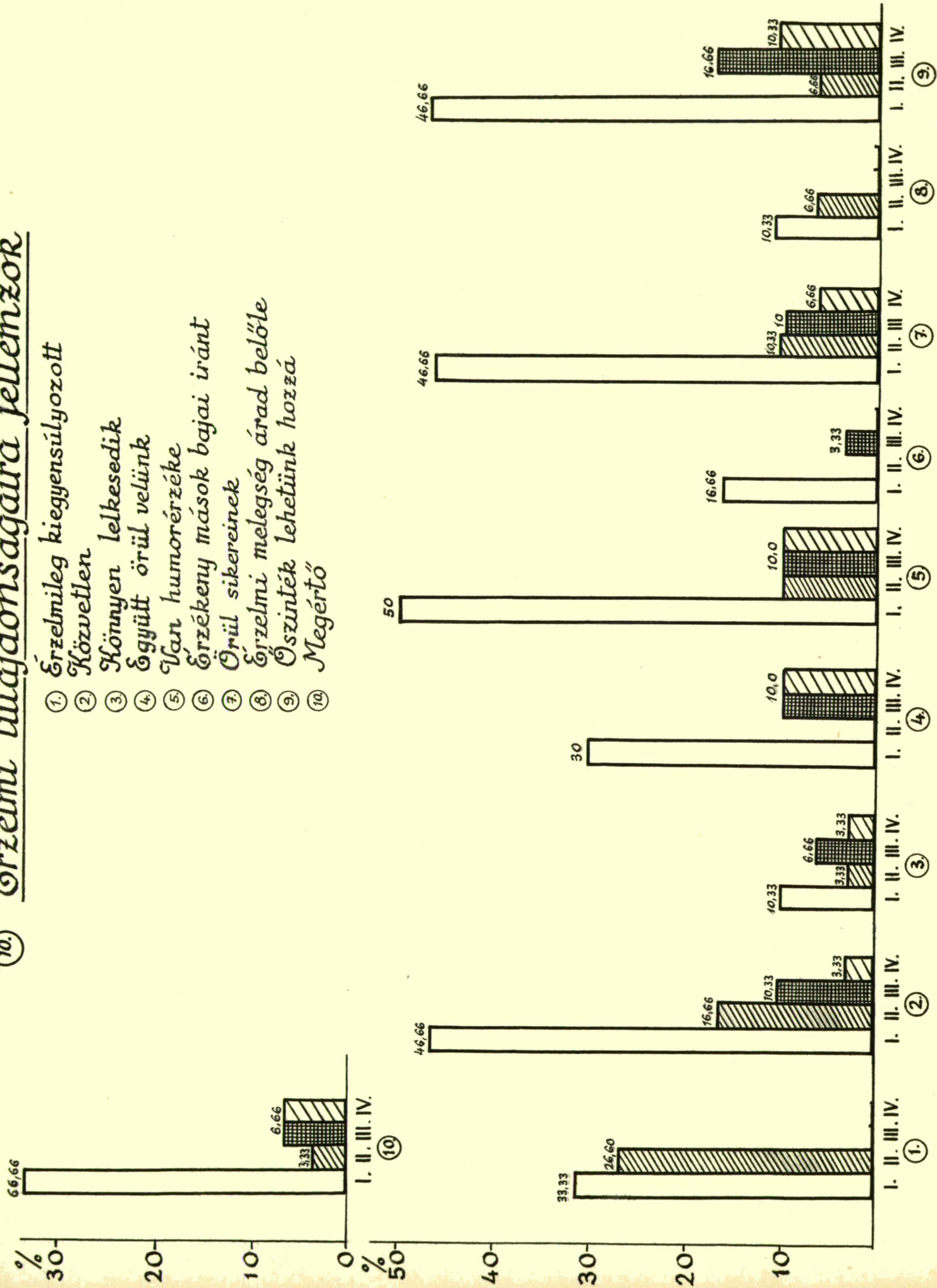
- ① Segít tanítványainak
- ② Jellemzei önmagát
- ③ Becsüli tanítványait
- ④ Egyénileg is foglalkozik velünk
- ⑤ Mindig őszinte
- ⑥ Érzékeny, de nem túl érzékeny
- ⑦ Célrátörő, de nem bántó

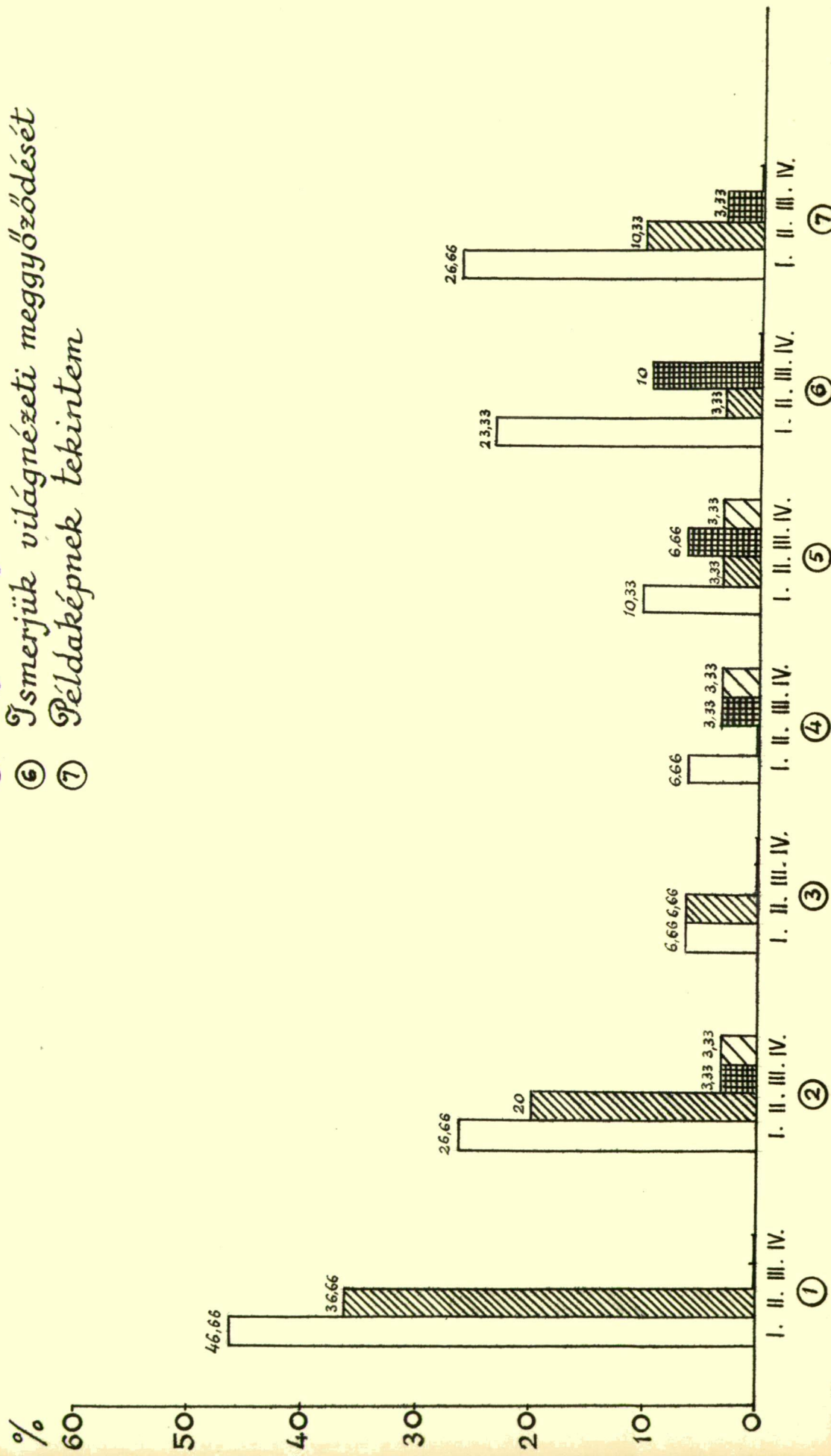
- ① Tárgyilagosan osztályoz
- ② Segít a felelőnek, azt akarja látni, hogy mit tudunk
- ③ Az elmarasztalást és a szidást is együttérzően adja
- ④ Őrára mindig pontosan felkészül
- ⑤ Őráit pontosan tartja és fejezi be, érdekli tanítványainak sorsa.

- ① Érzelmileg kiegyensúlyozott
 ② Közvetlen
 ③ Könnyen lelkesedik
 ④ Ögyűtt örül velünk
 ⑤ Van humorérzéke
 ⑥ Érzékeny mások bajai iránt
 ⑦ Örül sikereinek
 ⑧ Érzelmi melegség árad belőle
 ⑨ Öszinték lehetünk hozzá
 ⑩ Megértő

- ① Mesél magáról
 ② Ismerjük életfelfogását
 ③ Ismerjük életcélját
 ④ Segít életcéljaink megkeresésében
 ⑤ Segít megtalálni életünk értelmét
 ⑥ Ismerjük világnézeti meggyőződését
 ⑦ Példaképnek tekintem

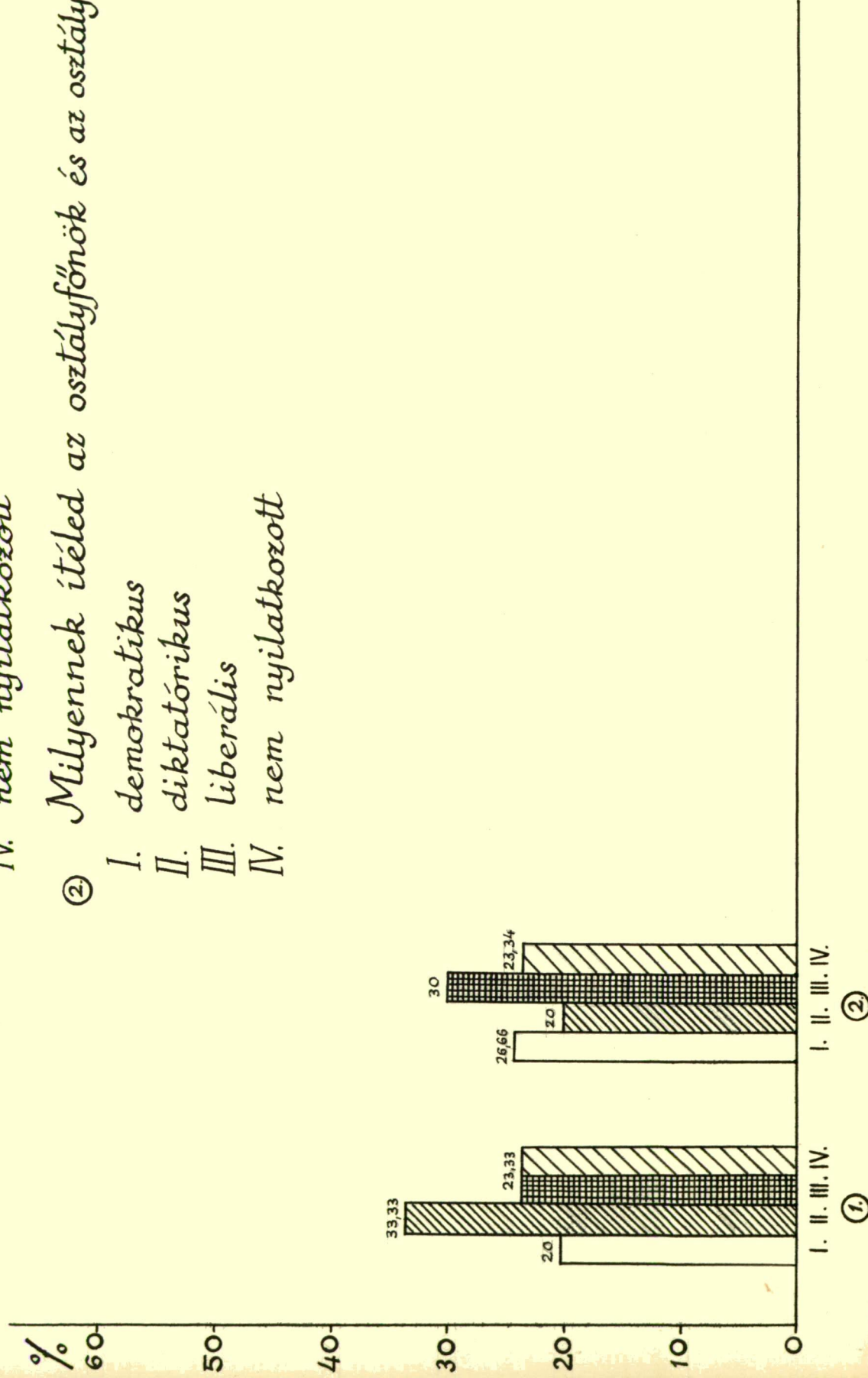

① Általában milyennek érzed a tanárok és diákok viszonyát?

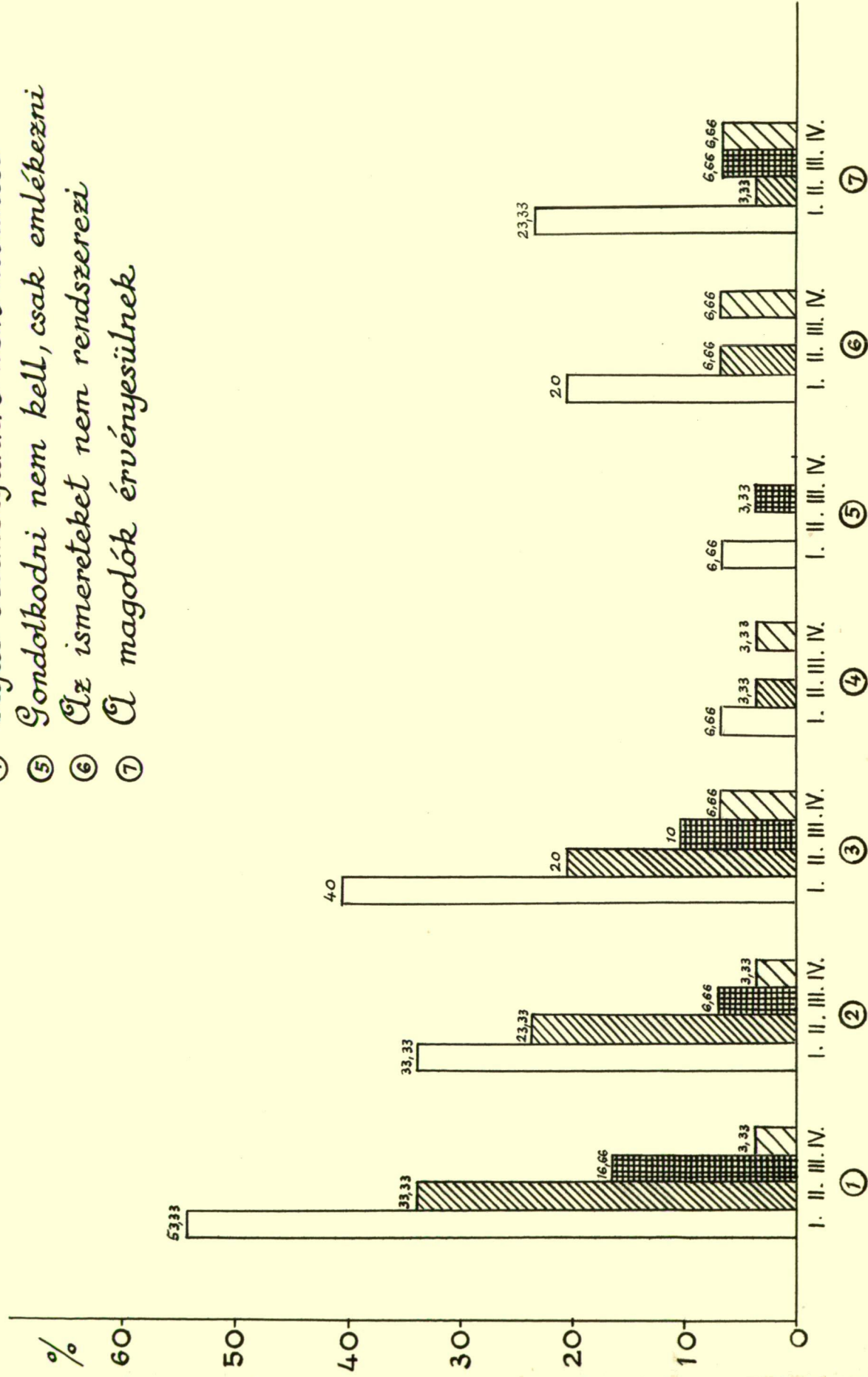
- I. demokratikus
- II. diktatórikus
- III. liberális
- IV. nem nyilatkozott

② Milyennek ítéled az osztályfőnök és az osztály viszonyát?

- I. demokratikus
- II. diktatórikus
- III. liberális
- IV. nem nyilatkozott

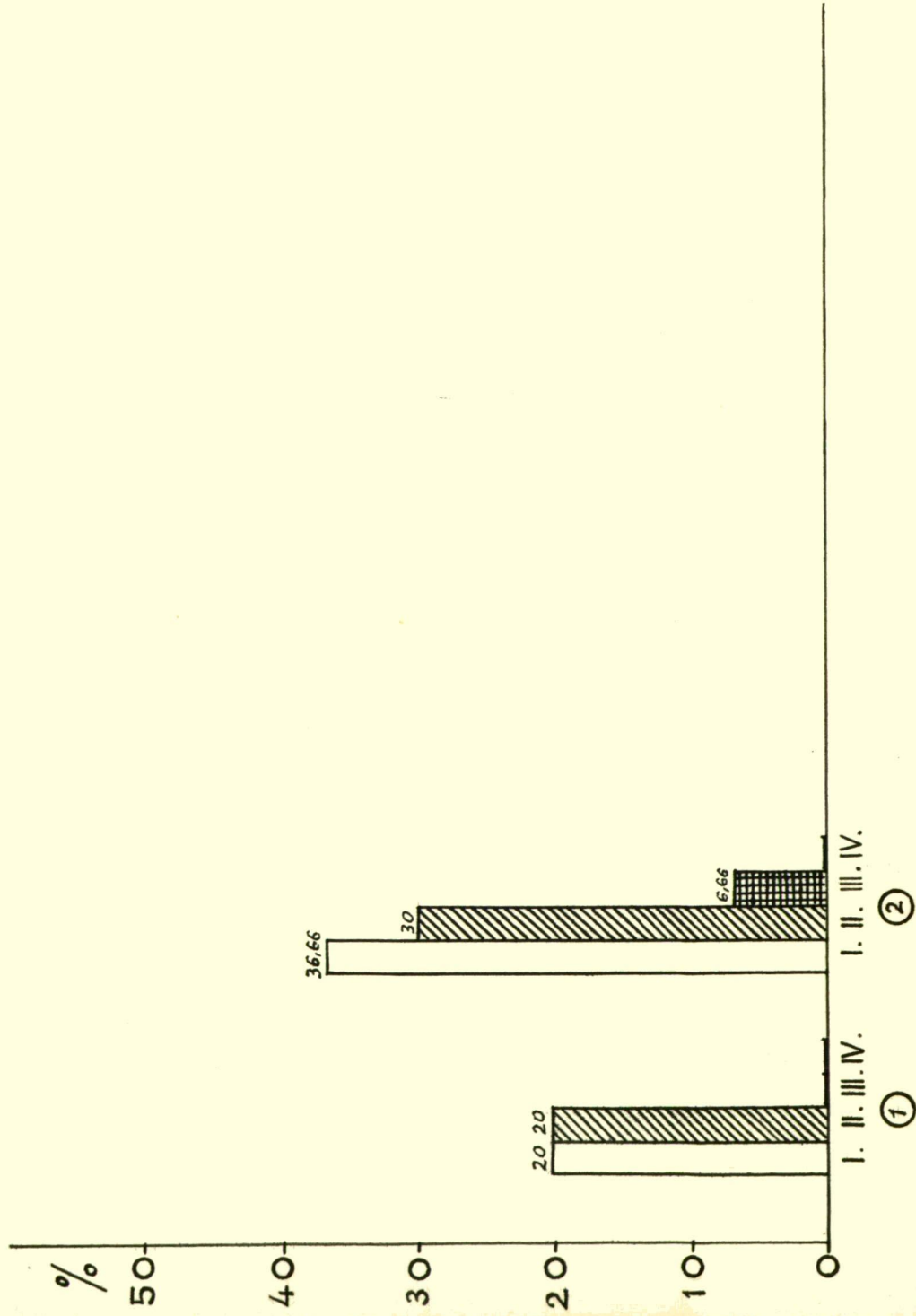

- ① Mereven csak a könyv szövegéhez ragaszkodik
- ② A diktált szöveghez mereven ragaszkodik
- ③ Az órák nem jelentenek élményt
- ④ Saját véleményünkre nem kíváncsi
- ⑤ Gondolkodni nem kell, csak emlékezni
- ⑥ Az ismereteket nem rendszerezi
- ⑦ A magolók érvényesülnek

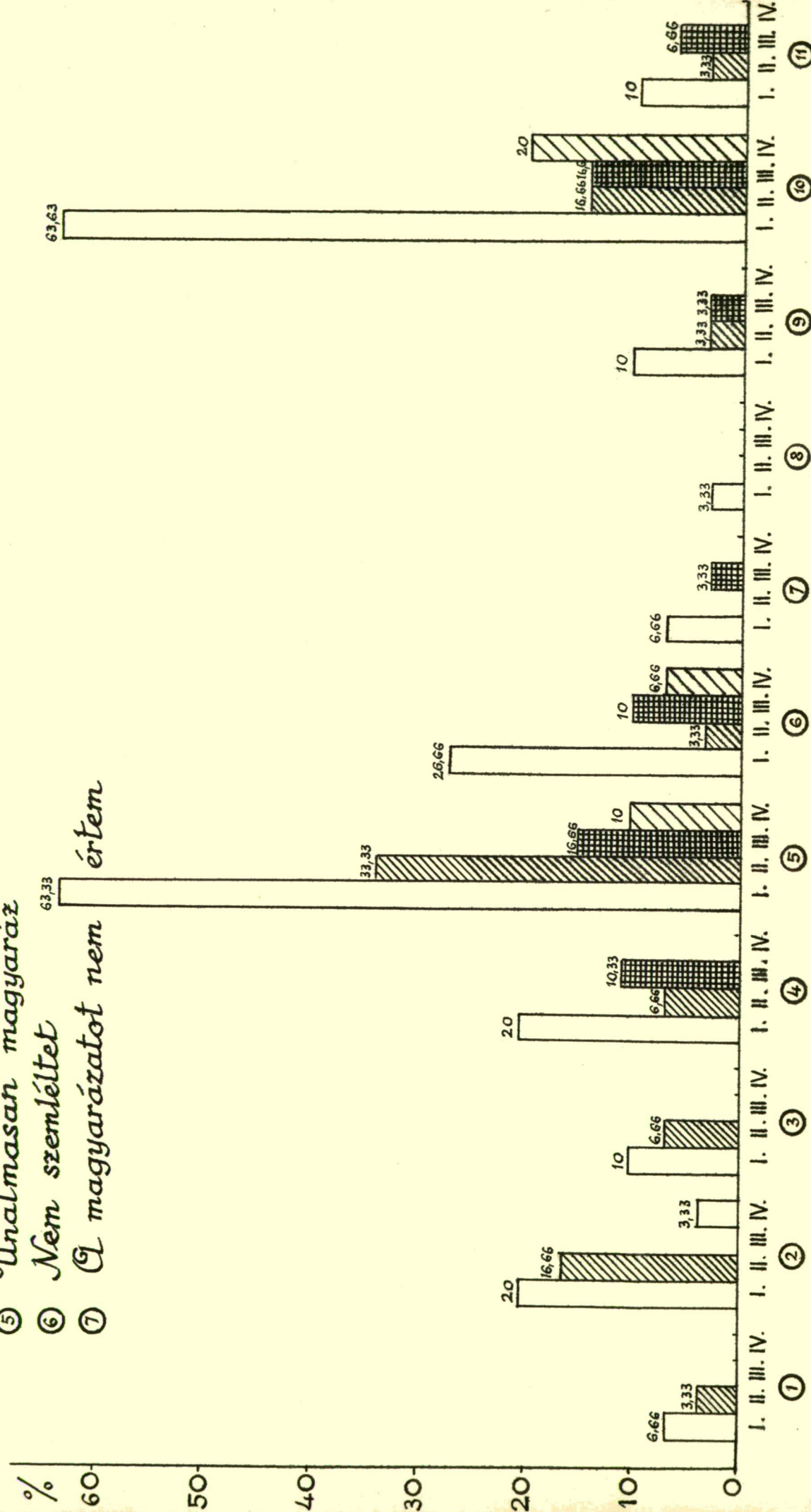

14. A szakmai felkészüléssel kapcsolatos megállapítások

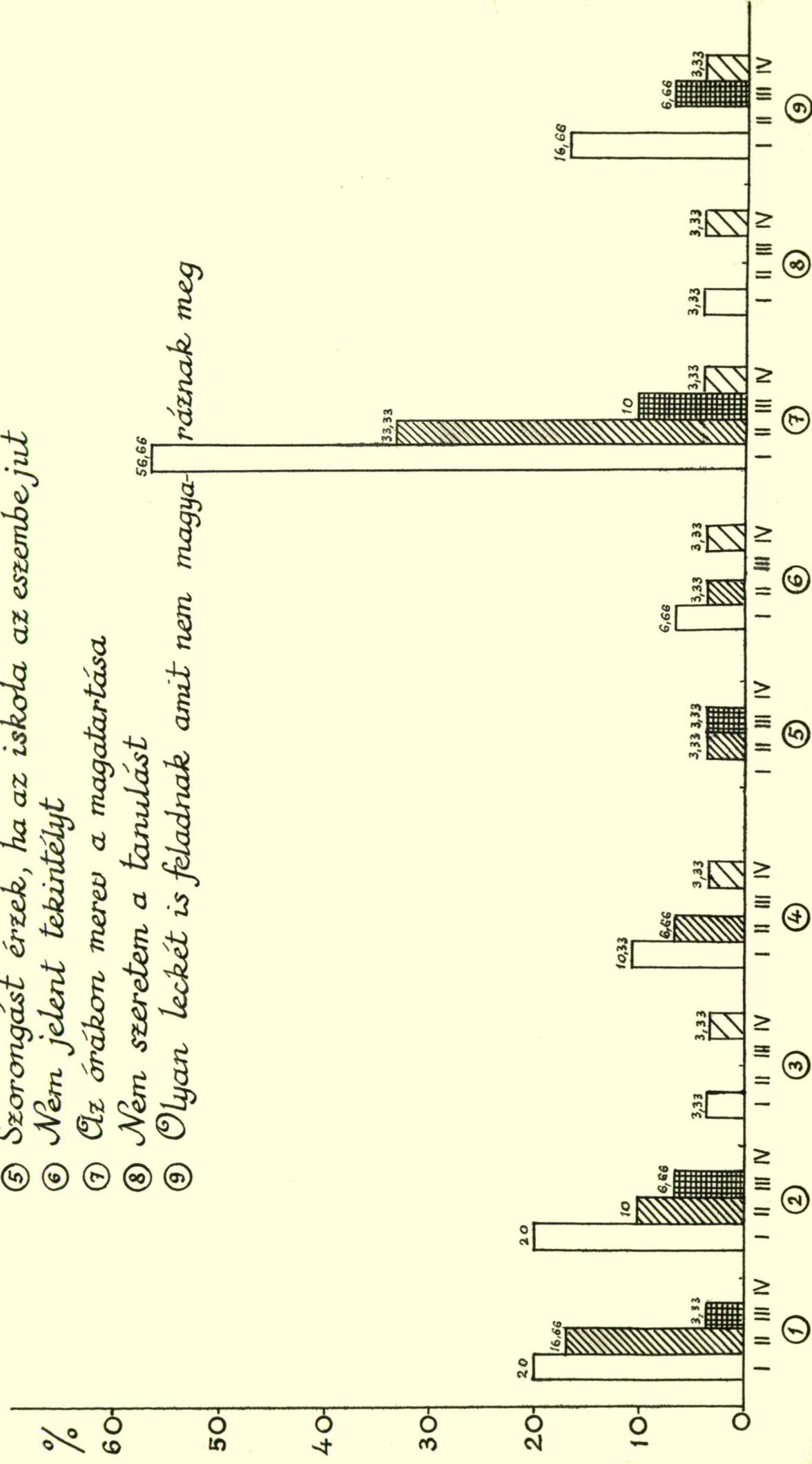
- ① Tárgyi tévedésre is rájöttünk
- ② Csak a tananyagot közli

- ① Ez ismeretek összefüggésére nem kerül sor
- ② A lényeges dolgok kiemelése elmarad
- ③ Ez órán csak részben értem a leckét
- ④ A magyarázatot nehéz követni
- ⑤ Unalmasan magyaráz
- ⑥ Nem szemléltet
- ⑦ A magyarázatot nem értem
- ⑧ Gondolatmenete rapszódikus
- ⑨ Kiszolgáltatottak érzem magam
- ⑩ Ez órák egyhanguak
- ⑪ Félek a tanulástól

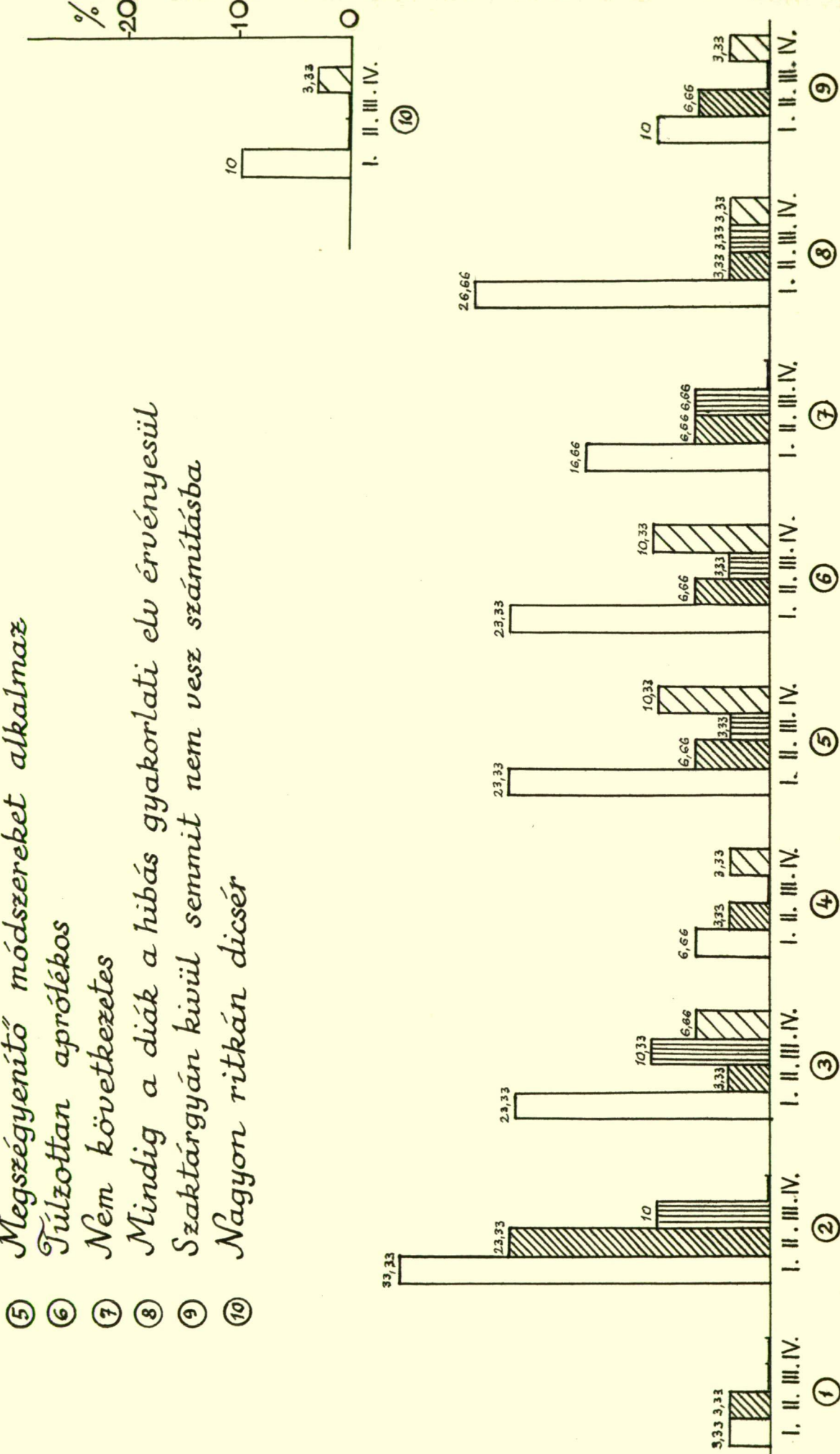
- ① Az osztályozás igazságtalan
- ② Rosszindulatot érzek
- ③ Félek a tanítási óráktól
- ④ Túl sokat követel
- ⑤ Szorongást érzek, ha az iskola az eszembe jut
- ⑥ Nem jelent tekintélyt
- ⑦ Az órákon merev a magatartása
- ⑧ Nem szeretem a tanulást
- ⑨ Olyan leckét is feladnak amit nem magyaráznak meg

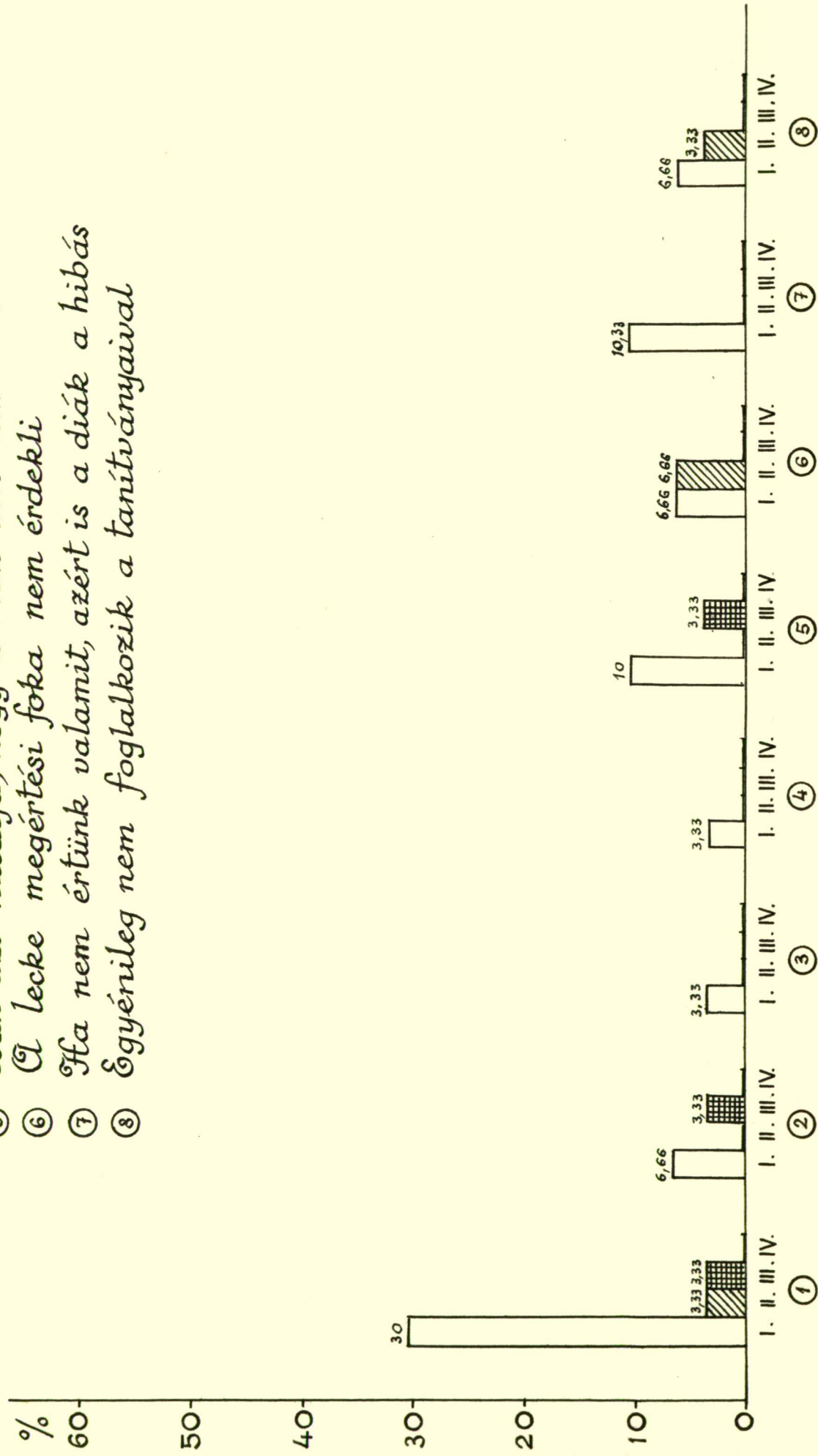
A nyelvvel egyetemes

- ① Elki jó jegyre felel, azt rendes embernek tartja
- ② Elki gyenge jegyre felel, eleve rossz embernek tartja
- ③ Nem megértő
- ④ Túlzottan elnéző
- ⑤ Megszégyenítő módszereket alkalmaz
- ⑥ Túlzottan aprólékos
- ⑦ Nem következetes
- ⑧ Mindig a diák a hibás gyakorlati elv érvényesül
- ⑨ Szaktárgyán kívül semmit nem vesz számításba
- ⑩ Nagyon ritkán dicsér

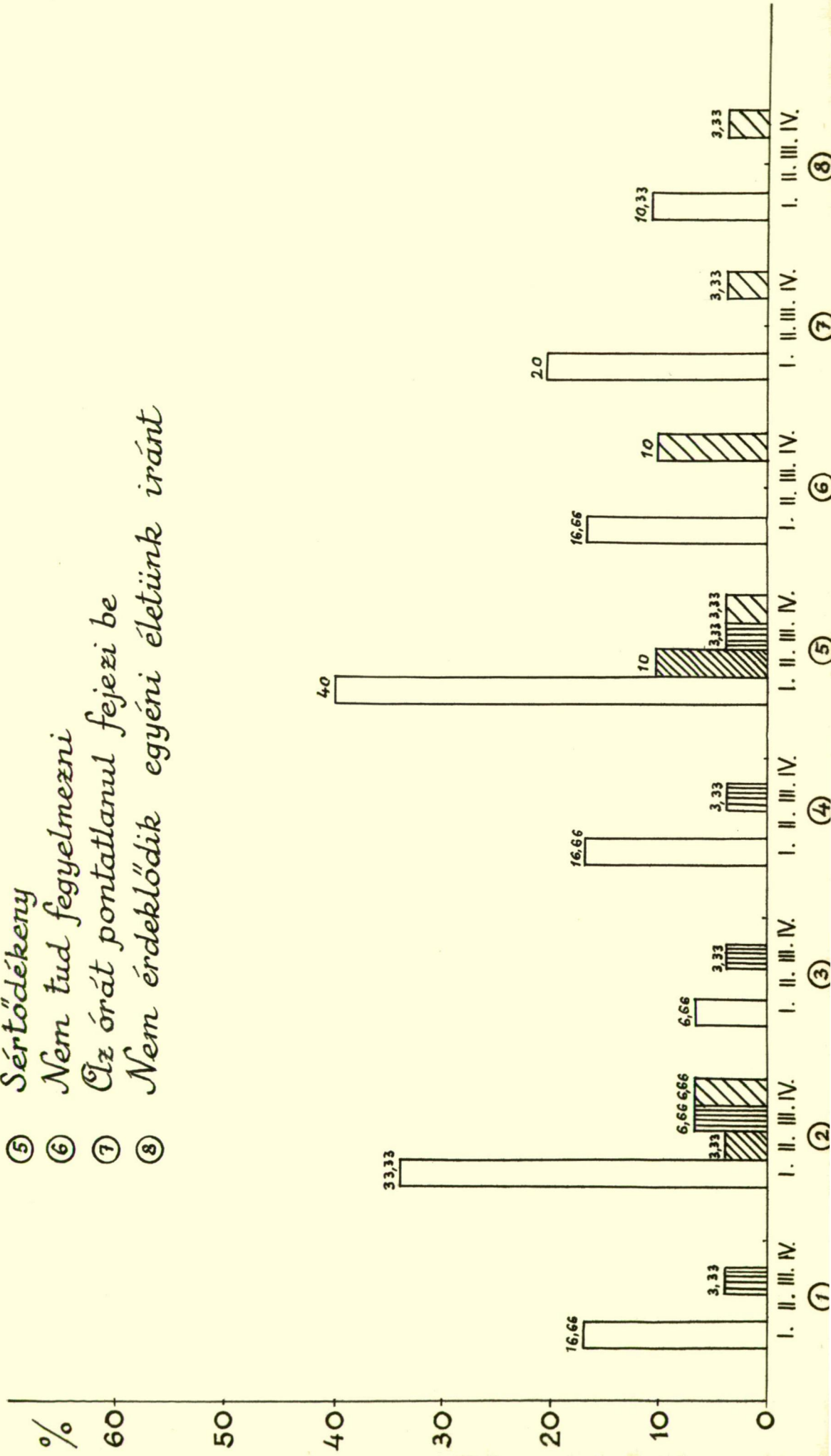
% 60 50 40 30 20 10 0

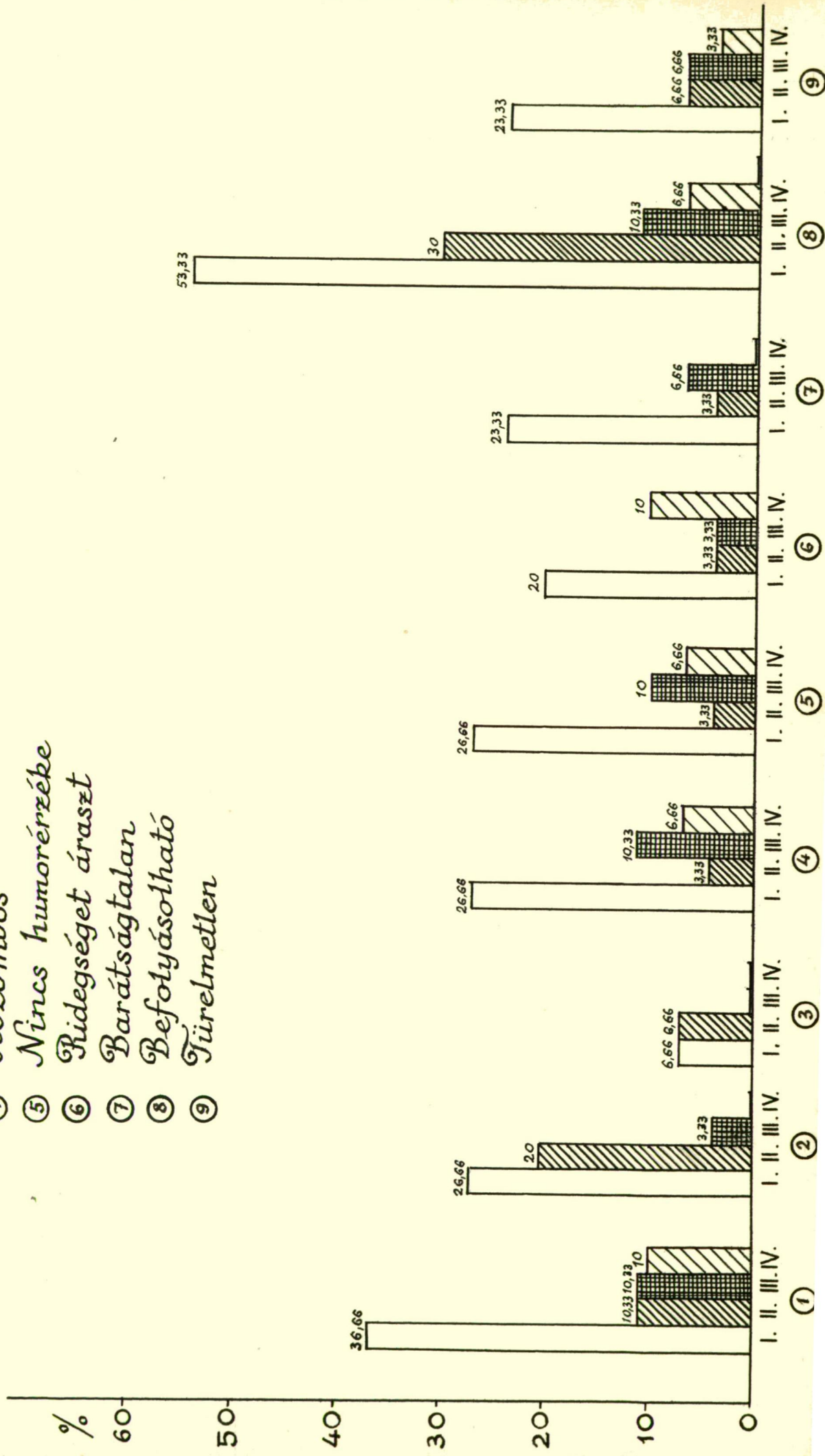
- ① Mint a levegőn, átnéznék a diákon
- ② A diákokot eleve butának tartja
- ③ Udvariatlan
- ④ Nem segít tanítványainak
- ⑤ Csak azt kutatja, hogy a diák mit nem tud
- ⑥ A lecke megértési foka nem érdekli
- ⑦ Ha nem értünk valamit, azért is a diák a hibás
- ⑧ Egyénileg nem foglalkozik a tanítványaival

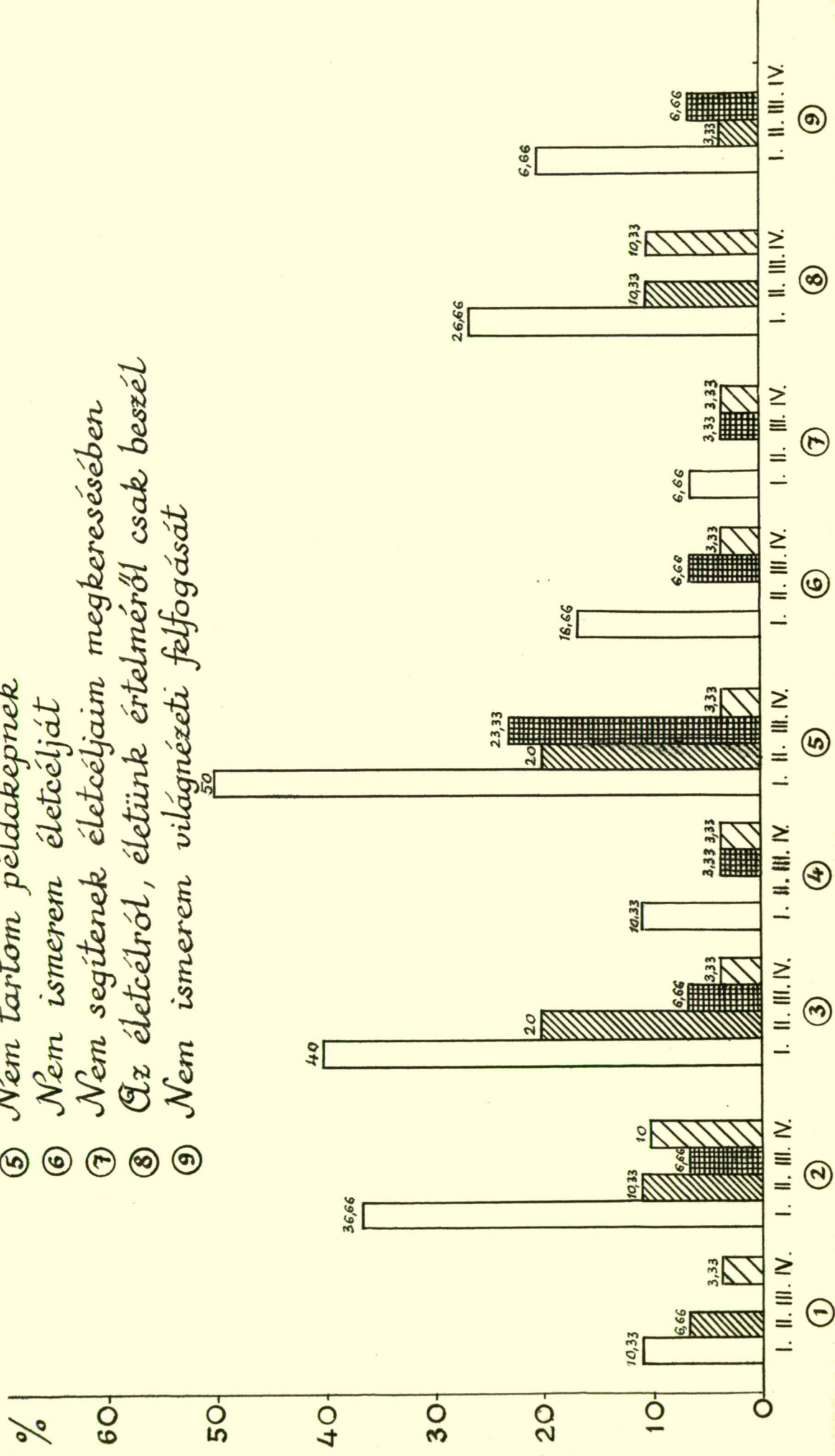
- ① Elveszi önbizalmamat
- ② Magatartási ügyekben merev
- ③ Összejátszik a diákokkal
- ④ Bizalmatlan
- ⑤ Sértődékeny
- ⑥ Nem tud fegyelmezni
- ⑦ Az órát pontatlanul fejezi be
- ⑧ Nem érdeklődik egyéni életünk iránt

- ① Gúnyolódik
- ② Előfordul durva bánásmód
- ③ Kiegyensúlyozatlan
- ④ Közömbös
- ⑤ Nincs humorérzéke
- ⑥ Ridegséget áraszt
- ⑦ Barátságtalan
- ⑧ Befolyásolható
- ⑨ Türelmetlen

- ① Semmit nem tud róunk
- ② Semmit nem tudok tanáraink életéről
- ③ Nem érzem emberközelséget
- ④ Nem ismerem életfelfogását
- ⑤ Nem tartom példaképnek
- ⑥ Nem ismerem életcélját
- ⑦ Nem segítenek életcéljaim megkeresésében
- ⑧ Az életcélról, életünk értelméről csak beszél
- ⑨ Nem ismerem világnézeti felfogását

Összefoglalva a kétszáz tanuló által feldolgozott kérdéseket, valamint az 50 hallgatóval történt beszélgetés során az volt a tapasztalatom, hogy az iskolához való viszonyt mind a pozitív, mind a negatív motívumok egyaránt befolyásolják. Ez a kétoldalu pszichológiai viszony a tanulás indítékait is befolyásolhatja. Ezeknek a felismeréséig a tudatos szervezési, irányítási, személyiségformálási munkával a pedagógus nagyon sok eredményt elérhet. -

A pozitív motívumok közül főleg az ismeretszerzéssel kapcsolatos élmények, a színvonalas, módszerekben is az újat alkalmazó tanítási órák szerepeltek. Az általuk megszerettetett tantárgyak, vagy a tárgyat tanító tanár megkedvelése. Az önálló feladatok megoldása, osztály előtti szereplés, az ezekkel kapcsolatos sikerélmények vagy dicséretetek ösztönözték legjobban további erőfeszítésre a tanulókat.

A tanulmányi tevékenységgel kapcsolatos kedvezőtlen pedagógiai feltételek a negatív tanulási motivációkat erősítik. /Dr. Veczkó J. 1968./

Ezek közül leggyakrabban szerepeltek a rosszul szervezett órák, a meg nem értett leckék, a rossz felelet miatti elkeseredés, megszégyenítés miatti kellemetlen érzés, a sikerélmények hiánya. A legmegdöbbentőbb felismerés az volt, hogy többen még egy-egy elismerő szóra sem emlékeztek, amit tanáruktól kaptak volna a közösség előtt.

A tananyag nehéz megértéséhez lányoknál főleg a matematika-fizika szerepelt. A pozitív eredményekhez viszonyítva sokkal több negatív tapasztalatról számoltak be a tanítási órák módszerét illetően.

Ezeket a pozitív és negatív motívumokat mérlegelve magyarázható, hogy a tanulók nagy része nemcsak pozitív, hanem negatív emlékekkel gondol a középiskolás évekre, melyek akaratlanul is befolyásolták személyiségének fejlődését.

A pozitív tanári magatartások hatását vizsgálva a tanulók iskolai tevékenységében, valamint személyiség fejlődése tekintetében, azt a következtetést vonhatom le, a kettőszáznegyven felmérés alapján, hogy az emocionális kapcsolat a nevelő és növendék között nagyon befolyásolja a tanított tárgy megkedvelését, az érdeklődés, igényesség kifejlődését.

A személyiség fejlődésében lényeges, hogy a pedagógus hogyan tudja beleélni magát növendéke lelki világába, fontos a szeretet, türelem és megértés képessége. Nevelői tapintat nélkül nem tud eredményt elérni az egyéniség alakításában.

A negatív tanári magatartásformák közül leggyakrabban szerepeltek: az oktatás iránti közömbösség, a szakmai tudás hiányosságai, rossz közlő módszerek, igazságtalan osztályozás, kivételezések.

A tanári személyiség legellenszenvesebb jellemvonásai:

- a gunyorosság
- rosszindulat
- szeszélyesség
- türelmetlen magatartás.

A mai serdülőnek, ifjunak az ideális tanárral szembeni követelményei a felmérések alapján:

- a/ magasfoku szakmai tudás, jó közlőképesség
- b/ egyformán szeresse tanítványait, ne kivételezzon!
- c/ törődjön a magánügyeikkel is, legyen az ifjuság barátja
- d/ jókedvű, megértő, fiatalos maradjon.

Hány éve végezte az iskolát?

1. Szivesen járt-e iskolába? Igen, nem, igen is meg nem is.

2. Miért igen?

a/ Szerettem tanulni, a tanulás az életemhez tartozott, tanuláson keresztül jutottam életem céljához, tudásért, szerettem volna tovább tanulni, szerettem volna jó szakmunkás lenni, szerettem az erő kifejtését.

b/ Tetszett tanáraim tudása, megértése, türelme, igazságossága, tanáraim közt találtam meg példaképeimet:

c/ Szivesen voltam együtt osztálytársaimmal, volt akinek elmondtam titkaimat, mindazt, ami érdekelt

d/ Méltó akartam lenni szüleimhez, örömet akartam szerezni szüleimnek, nem szerettem otthon lenni,

3. Miért nem?

a/ Nem szerettem tanulni, szívesebben dolgoztam volna, féltem a feleléstől, nem volt önbizalmam, nem tudtam olyan eredményt elérni, amelyet szerettem volna, hiába igyekeztem, nehezen viseltem el a sikertelenséget, egyes tantárgyakat nem értettem

b/ Féltem tanáraimtól, az órai magyarázatból nem értettem meg az anyagot, tanáraim részéről kevés törődést, megértést tapasztaltam.

c/ Senki sem értett meg, nem szerettek társaim, nem volt jó az osztályközösség, nem segítettek, társaim önzők voltak, nem volt barátom, lenéztek.

d/ Szüleim elégedetlenek voltak iskolai eredményeimmel, szüleim túl szigorúak voltak, a tanulás minden időmet elfoglalta, nem volt szabadidőm, más pályára szerettem volna menni

4. Mit éreztél, mire gondoltál, ha eszedbe jutott az iskola?

Örömet, lelkesedést, félelmet, sikertelenségeimre gondoltam, bizonytalanságot éreztem, biztos voltam tudásomban, jobban szerettem volna tanulni, szorgalmasabbnak kellett volna lennem, nagy elhatározások születtek bennem, belefáradtam a tanulásba, közömbös voltam, kényszer volt számomra ...

- 1./ Mely tanári magatartásformákkal találkozott általános és középiskolás tanulmányai során? /A megfelelő szavakat húzza alá, szükség esetén mind a pozitív, mind a negatív magatartásformákat egészítse ki !/
- 2./ Az aláhuzott szavakat a magatartásformák előfordulási gyakorisága szerint sorszámozza! /A pozitívakat is és a negatívakat is sorszámozza!/

P o z i t í v:

Egyformán szereti tanítványait
Enyhén osztályoz
Bántóan erélyes
Határozott
Érthetően magyaráz
Érdekesen magyaráz
Igazságosan osztályoz
Igényes
Ismeri tanítványait
Jóindulatu
Kedves
Komoly
Követel
Közvetlen
Megértő
Mesél magáról
Nyugodt
Osztályon kívül is foglalkozik
tanítványaival
Őszinte
Segít a tanulásban
Segít problémáinak megoldásában
Szereti és becsüli tanítványait
Szigoruan osztályoz
Szívesen tanít
Türelmes
Vidám
Törődik tanítványaival
Többet magyaráz, mint a tankönyvben
van
Biztat
Dicsér
Bátorít
Vigasztal
Külön megbiztatásokat ad

N e g a t í v:

Aprólékos
Barátságtalan
Befolyásolható
Bizalmatlan
Goromba
Gunyos
Igazságtalanul osztályoz
Kiabál
Merev
Nem magyaráz érthetően
Nem ismeri tanítványait
Nem megértő
Nem segít a tanulásban
Nem egyformán szereti tanítványait
Nem törődik tanítványaival
Nem tud fegyelmet tartani
Ragaszkodik a tankönyv anyagához
Rosszindulatu
Szeszélyes
Türelmetlen
Unalmasan magyaráz
Tul sokat követel
Zárkózott
Nem bizik meg tanulóiban
Megszégyenítő módszert alkalmaz
Sohasem ad feladatokat, megbiztatásokat
Nem dicsér

.....fiu, leány osztály

Tanulmányaid során milyen tanári magatartásformákkal találkoztál?
A megfelelő szavakat húzd alá! A kipontozott részekhez írd be azon magatartásformákat, amelyek a valóságban előfordulnak, de a szövegben nem találod meg őket.

Az aláhuzott pozitív és negatív magatartásformákat iskolai előfordulásuk gyakoriságának megfelelően sorszámmal is lásd el! A sorszámozást az arab számokhoz tartozó viselkedésformák között végezd el.

Pozitív:

Negatív:

<p>I.1. - szaktárgyán belül más tudomány és művészeti területekre is kitér,
- sokoldalú ismeretekkel rendelkezik,
- tetszik gondolkodásának mélysége,
- tetszik gondolkodásának szélessége,
- tetszik gondolkodásának kritikussága,
- tetszik gondolkodásának rendszerezőképessége,</p> <p>2. - ilyennek képzelem a tudóst,
- önálló kutatásokkal és vizsgálatokkal is foglalkozik,
- lényegzőően tudja szaktárgyát,
- könnyedén beszél szaktárgya bármely területéről,
- az ismeretek közlése közben meglepő összefüggésekre hívja fel a figyelmet,</p> <p>3. - érthetően magyaráz,
- egyik gondolat kapcsolódik a másikba,
- megértem az ismeretanyagot,
- szemléltet /gyakran/: rajz, kép, film,
- a magyarázatot könnyedén tudom követni,
- az általánosításokat és törvényszerűségeket is megértem,
- az órán elsajátítom a fontosabb ismereteket,
- nincsenek megértési gondjaim tanulás közben,</p> | <p>- mereven csak a könyv szövegéhez ragaszkodik,
- a diktált szöveghez mereven ragaszkodik,
- az órák nem jelentenek élményt,
- az órákon csak azt kell elismételni, amit a tanár mond,
- saját véleményünkre nem kíváncsi,
- gondolkodni nem nagyon kell, csak emlékezni,
- az ismereteket nem rendszerezi,
- a magolók érvényesülnek,
- tárgyi tévedésre is rájöttünk,</p> <p>- csak a tananyagot közli,
- az ismeretek összefüggésére nem kerül sor,
- a lényeges dolgok kiemelése elmarad,
- az órán csak részben értem meg a leckét,
- a magyarázatot nehéz követni,
- unalmasan magyaráz,
- nem szemléltet,
- csak szóbeli magyarázat van,
- a magyarázatot nem értem,
- gondolatmenete rapszódikus,
- csak otthon értem meg a leckét,
- külön órára járok /mely tárgyakból/
- az általánosítások és törvényszerűségek homályban maradnak,
- az otthoni tanulás komoly nehézséget jelent,
- átlagban napi hány órát tanulsz? óra,
- kiszolgáltatottnak érzem magam,
- az órák egyhangúak,
- félek a tanulástól,
- teljesen elbizonytalanodom,</p> |
|--|--|

- lelkesen és szuggesztíven magyaráz,
- szereti szaktárgyát,
- az órán jó hangulat uralkodik,
- várom az órákat, felszabadultan és nyugodtan érzem magam,
- csak néhány t. órán érzem biztonságban magam,
- megszerettem a szaktárgyat /...../
- megszerettem a tanulást,
- tanáraink tekintélyt jelentenek,
- soha nem ad olyan leckét, amit nem magyarázott meg,
- ha valamit nem értünk újra magyarázza,
- mindig derűs az órán,
- úgy érzem, szeret tanítani,
- megnyerő egyéniség,
- rajongunk érte,
- mindig pontos, de nem merev,

II.1.- igazságos,

- szigorú, de szeret bennünket,
- megértő, de nem elnéző,
- erős akaráttal rendelkezik, kitartó,
- következetes,

2.- belátja saját tévedését,

- szigorú önmagához is,
- elképzelhetetlen, hogy eltérjen a valóságtól,
- szorgalmas,
- szerény,
- udvarias,

3.- segít tanítványainak,

- fegyelmezi önmagát,
- becsüli tanítványait,
- egyénileg is foglalkozik velünk,
- mindig őszinte,
- önérzékes, de nem túl érzékeny,
- célratoró, de nem bántó,

- az osztályozás igazságtalan,
- rosszindulatot érzek,
- félek a t. óráktól,
- túl sokat követel,
- szorongást érzek, ha az iskola eszembe jut,
- nem jelent tekintélyt,
- az órákon merev a magatartása,
- nem szeretem a tanulást,
- olyan leckét is feladnak, amit nem magyaráznak meg,
- senki sincs jelentős hatással rám, akit tekintélynek tartanék,
- örökké csak számonkérnek,
- nem megértők,
- mereven csak a lecke érdekli,
- aki jó jegyre felel, azt rendes embernek tartja,
- aki gyenge érdemjegyre felel, eleve rossz embernek tartja,
- nem megértő,
- tulzottan elnéző,
- megszégyenítő módszereket alkalmaz,
- tulzottan aprólékos,
- nem következetes,
- mindig a "diák a hibás" gyakorlat érvényesül,
- szaktárgyán kívül semmit sem vesz számításba,
- nagyon ritkán dicsér,
- főleg csak szidnak,
- mint a levegőn, átnéznek a diákon,
- erőszakos,
- a diákokat eleve butának tartja,
- udvariatlan,
- nem segít tanítványainak,
- csak azt kutatja, hogy a diák mit nem tud,
- a lecke megértési foka nem érdekli,
- ha nem értünk valamit, azért is diák a hibás,
- egyénileg nem foglalkozik a t.-val,
- elveszi önbizalmamat,
- magatartási ügyekben merev,
- tulzottan elnéző,
- összejátszik a diákokkal,
- bizalmatlan,
- sértődékeny,

4. - tárgyilagosan osztályoz,
- segít a felelőnek, azt akarja látni, hogy mit tudunk,
- az elmarasztalást is és a szidást is együttérzően adja,
- óráira mindig pontosan felkészül,
- órát pontosan tartja és fejezi be, érdeklí tanítványai sorsa,

- III.1. - érzelmileg kiegyensúlyozott,
- közvetlen,
- könnyen lelkesedik,
- együtt örül velünk,
- van humorérzéke,
- érzékeny mások bajai iránt,
- örül sikereinknek,
- érzelmi melegség árad belőle,
- őszinte lehetünk hozzá,
- megértő,

- IV.1. - mesél magáról,
- ismerjük életfelfogását,
- ismerjük életcélját,
- segít életcéljainak megkeresésében,
- segít megtalálni életünk értelmét,
- ismerjük világnézeti meggyőződését,
- példaképnek tekintem,

- V. 1. - Általában milyennek érzed a tanárok és diákok viszonyát: demokratikus, diktatórikus, liberális.

2. - Milyennek ítéled az osztályfőnök és az osztály viszonyát: demokratikus, diktatórikus, liberális

- VI.1. - Sorolja fel kedvenc tantárgyait!

- a/ miért
-
- b/ miért
-

- nem tud fegyelmezni,
- az órát pontatlanul fejezi be,
- nem érdeklődik egyéni életünk iránt,
- gunyolódik,
- előfordul durva bánásmód,
- kiegyensúlyozatlan,
- közömbös,
- nincs humorérzéke,
- ridegséget áraszt,
- barátságtalan,
- befolyásolható,
- türelmetlen,
- semmit sem tud rólunk,
- semmit nem tudok tanáraink életéről,
- nem érzem emberközeli,
- nem ismerem életfelfogását,
- nem tartom példaképnek,
- nem ismerem életcélját,
- nem segítenek életcéljaim megkeresésében,
- az életcélról, életünk értelméről csak beszél,
- nem ismerem világnézeti felfogását.

-O-O-O-O-O-O-O-

c/ miért

.....

2. Mely tantárgyakat nem szeret?

a/ miért

.....

b/ miért

.....

c/ miért

.....

A Védőnőképző Iskolában tanuló hallgatók az alábbi középiskolákban
végezték tanulmányaikat.

1. Baja	Türr István Közgazdasági Techn. és Szakközépiskola
2. Barcs	Ált. Gimnázium
3. Battonya	Mikes Kelemen Gimnázium
4. Bácsalmás	Hunyadi János Gimnázium
5. Berettyóújfalu	Arany János Gimnázium
6. Békés	Szegedi Kiss István Gimnázium
7. Bonyhád	Petőfi Sándor Gimnázium
8. Cegléd	Kossuth Lajos Gimnázium
9. Csenger	Ált. Gimnázium
10. Csurgó	Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium
11. Dabas	Ált. Gimnázium
12. Debrecen	Svetits Mátyás Gimnázium
13. Debrecen	Közgazdasági Technikum
14. Devecser	Ált. Gimnázium
15. Dévaványa	Ált. Iskola és Gimnázium
16. Elek	Ált. Gimnázium
17. Eger	Gárdonyi Géza Gimnázium
18. Fegyvernek	Ált. Iskola és Gimnázium
19. Fehérgyarmat	Ált. Gimnázium
20. Gyoma	Ált. Gimnázium
21. Gyöngyös	Berse Nagy János Gimnázium
22. Gyula	Erkel Ferenc Gimnázium
23. Hajduböszörmény	Bocskay István Gimnázium
24. Hajdunánás	Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium
25. Hatvan	Uj Hatvani Gimnázium
26. Hatvan	Bajza János Gimnázium
27. Jászapáti	Mészáros Lőrinc Ált. Gimnázium
28. Kalocsa	Ált. Gimnázium és M.G. Szakiskola
29. Kalocsa	I. István Gimnázium
30. Kaposvár	Munkácsy Mihály Gimnázium
31. Kál	Ált. Gimnázium
32. Kazincbarcika	Ságvári Endre Gimnázium
33. Kecskemét	Bányai Julia Gimn. és M.G. Szakközépiskola
34. Kecskemét	Katona József Gimnázium
35. Keszthely	Vajda János Gimnázium
36. Kiskunfélegyháza	Közgazdasági Szakközépiskola

37. Kiskunfélegyháza	Petőfi Sándor Gimnázium
38. Kiskunmajsa	Dózsa György Gimnázium
39. Kisvárd	Bessenyei György Gimnázium
40. Kisvárd	Csányi László Gimnázium
41. Makó	József Attila Gimnázium
42. Mátészalka	Esze Tamás Gimnázium
43. Mezőcsát	Ált. Iskola és Gimnázium
44. Mezőkövesd	I. László Gimnázium
45. Miskolc	Kilián György Gimnázium
46. Miskolc	Berzeviczy Gergely Szakközépiskola
47. Miskolc	Hermann Ottó Gimnázium
48. Mohács	Kisfaludy Károly Gimnázium
49. Nagyecsed	Ált. Gimnázium
50. Nagykanizsa	dr. Mező Ferenc Gimn. és Szakközépiskola
51. Nagykanizsa	Landler Jenő Gimnázium
52. Nagykálló	Budai Nagy Antal Gimnázium
53. Nyírbátor	Báthory István Gimnázium
54. Nyíregyháza	Kölcsey Ferenc Gimnázium
55. Nyíregyháza	Zrinyi Ilona Gimnázium
56. Orosháza	Táncsics Mihály Gimnázium
57. Ózd	József Attila Gimnázium
58. Ózd	II.sz. Gimnázium
59. Pács	Ált. Gimnázium
60. Paks	Vak Bottyán Gimnázium
61. Pécs	Janus Pannonius Gimnázium
62. Pécs	Komarov Gimnázium
63. Pécs	Lőwei Klára Gimnázium
64. Pécs	Zrinyi Miklós Közgazdasági Technikum
65. Pétervására	Ált. Gimnázium
66. Polgár	József Attila Gimnázium
67. Putnok	Ált. Gimnázium
68. Salgótarján	Madách Imre Gimnázium
69. Sárospatak	Rákóczi Ferenc Gimnázium
70. Sátoraljaújhely	Kossuth Lajos Gimnázium
71. Sátoraljaújhely	Közgazdasági Szakközépiskola
72. Sümeg	Kisfaludy Sándor Gimnázium
73. Szeged	Radnóti Miklós Gimnázium
74. Szeged	Rózsa Ferenc Gimnázium
75. Szeged	Tömörkény István Gimnázium

76. Szekszárd	Garay Gábor Gimnázium
77. Szentés	Horváth Mihály Gimnázium
78. Szolnok	Verseggy Ferenc Gimnázium
79. Szolnok	Tiszaparti Gimnázium
80. Tiszavasvári	Kabai János Gimnázium
81. Tiszavasvári	Ált. Gimnázium
82. Tokaj	Tokai Ferenc Ált. és Szakközépiskola
83. Törökszentmiklós	Bercsényi Miklós Gimnázium
84. Üllés	Üllési Gimnázium
85. Vásárosnamény	II. Rákóczi Ferenc Gimnázium
86. Vencsellő	Ált. Gimnázium
87. Zalaegerszeg	Zrinyi Miklós Gimnázium
88. Zalaszentgrót	Bécsi Balogh Ádám Gimnázium

Irodalom:

- Dr. Veczkő József 1967. Adatok a tanulók iskolához való viszonyának pszichológiai vizsgálatához. Acta Universitatis Szegediensis Sectio Pedagogica et Psychologica 11. 17-33 l.
- Dr. Veczkő József 1968. A tanulók iskolához való viszonyát alakító hatások pszichológiai vizsgálata. Acta Universitatis Szegediensis Sectio Pedagogica et Psychologica 12. 33-51 l.
- Sz.L. Rubinstein 1964. Az általános pszichológia alapjai. Akadémiai Kiadó
- Dr. Günter Clauss-Dr. Hans Hiebsch 1964. Gyermekpszichológia
- Dr. Gegesi Kiss Pál-Libermann L. 1965. Személyiségzavarok gyermekkorban Akadémiai Kiadó Budapest 525 o.
- Dr. Duró-Dr. Kelemen-Dr. Radnai 1965. Fejlődés és neveléslélektan Tankönyvkiadó Budapest
- Dr. Kerékgyártó Imre: Az ideális tanár a diákvallomások tükrében Pedagógiai Szemle 1968. 3.sz.
- Dr. Ágoston György-Dr. Nagy József-Dr. Orosz Sándor:
A technikai eszközök szerepe az oktatásban. 1963.
OPI kiadványa Szeged 1967.
- Ruszinyák Márta: Az audio-vizuális eszközök pedagógiai alkalmazásának egyes elméleti kérdései
OPI kiadványa Szeged 1967.
- Dr. Ágoston György-Dr. Veszprémi László 1967.
A pedagógusok magatartásának hatása a tanulók teljesítményére egy vizsgálat tükrében.
Pedagógiai Szemle 1967. 198-209 old.
- Németh Kálmán: A tanulók személyiség megismerésének módszerei
Acta Pedagogica et Psychologica 1965.
- Buzás László: A nevelő személyiségének lélektani vizsgálata
Közlemények a szegedi Ferencz József Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézetéből 35.sz.
- Ormai Vera: 1964. Különböző nevelői magatartásformák hatása egy osztály tanulóinak a tantárgy iránti érdeklődésére és munkafegyelmére Magyar Pedagógia 4.sz. 382-417 o.
- dr. Radnai Béla: Az ifjkor pszichológiája
- Dr. Kelemen László: A pedagógiai pszichológia alapkérdései
Tankönyvkiadó Budapest 1968.

Ballér Endre: A szocialista tanár-diákviszony néhány kérdése a pedagógus és a középiskolák, osztályközösségek kapcsolatában.

Pedagógiai Szemle 1963. 5.sz. 406-418 old.

U. Komoly Judit: A tanítói személyiség vizsgálatának módszere és néhány eredménye. Pszichológiai tanulmányok XI.

Akadémiai Kiadó Budapest 1968. 241-255 old.

Csalog Judit: Fiuk, lányok, nevelők. A pedagógia időszerű kérdései hazánkban.

Tankönyvkiadó Budapest 1969.

Kériné Sós Julia: Diákévek, diáksorsok. A pedagógia időszerű kérdései hazánkban.

Tankönyvkiadó Budapest 1968.

Kériné Sós Julia: Tanárok élete és munkája. Szociológiai tanulmányok

Akadémiai Kiadó Budapest 1969.